

LAMMIN SÄÄSTÖPANKKI

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 2018

Yritys- ja yhteisötunnus: 0197794-8
Postiosoite: Hämeenkatu 14, 05800
HYVINKÄÄ
Käyntiosoite: Hämeenkatu 14,
Hyvinkää
Kotipaikka: Hämeenlinna

SISÄLLYSLUETTELO

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 2018

Sisällys

Hallituksen toimintakertomus tilikaudelta 1.1. - 31.12.2018	1
Säästöpankkiryhmä ja Säästöpankkien yhteenliittymä	1
Toimintaympäristö	1
Pankin liiketoiminta	4
Tulos	5
Tase	6
Vakavaraisuuden hallinta	10
Riskienhallinta	14
Hallinto ja henkilöstö	22
Yhteiskuntavastuu	25
Olelliset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen	25
Liiketoiminnan kehitys vuonna 2019	25
Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käytöstä	26
Tunnuslukujen laskentakaavat	27
Tilinpäätös	28
Lammin Säästöpankin tuloslaskelma	28
Lammin Säästöpankin tase	29
Lammin Säästöpankin rahoituslaskelma	31
Liitetiedot	32
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	32
Konsernitilinpäätöksen laajuus	33
Rahoitusinstrumentit	33
Rahoitusvarat ja -velat	36
Alkuperäinen kirjaaminen	36
Rahoitusvarojen luokittelu ja luokittelun määrittely	37
Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjaaminen pois taseesta	39
Käyvän arvon määrittäminen	40
Arvon alentuminen	41
Suojauslaskenta ja johdannaisopimukset	42
Vertailukauden 2017 rahoitusvarat	43
Luokittelu	43
Arvostaminen	44
Arvon alentumistappiot	44
Johdannaisopimukset ja suojauslaskenta	45
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	46
Tilinpäätössiirtojen kertymä	47
Poistoero ja verotusperusteiset varaukset	47
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	47
Korkotuotot ja -kulut	47
Poistoperiaatteet	47
Muut kuin varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut sekä pakolliset varaukset	48
Verot	48
Rahavarat	48
Luettelo tilikauden aikana käytetyistä kirjanpitokirjoista ja	70
tositelajeista	70
Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus	71
Tilinpäätösmerkintä	71

Hallituksen toimintakertomus tilikaudelta 1.1. - 31.12.2018

Lammin Säästöpankki on itsenäinen säästöpankki, joka on perustettu vuonna 1877. Lammin Säästöpankki kuuluu Säästöpankkien yhteenliittymään ja Säästöpankkiryhmään. Vuosi 2018 oli pankin 141. toimintavuosi. Pankki toimii Kanta-Hämeessä ja Keski-Uusimaalla. Pankin asiakaskunnasta pääosa on yksityisasiakkaita ja pienyrityksiä.

Pankin asiakasmäärä oli tilikauden päättyessä lähes 29 700. Pankilla on yhteensä 10 konttoria ja yksi palvelupiste.

Lammin Säästöpankin tilikauden korkokate oli 7 306 tuhatta euroa, liikevoitto 1 935 tuhatta euroa ja tilikauden voitto 1 106 tuhatta euroa.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit- standardi korvasi aiemmin voimassa olleen IAS 39 standardin kokonaisuudessaan 1.1.2018 alkaen. IFRS 9:n käyttöönotto vaikutti merkittävästi pankin tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelun ja arvostamisen sekä rahoitusvarojen arvonalentumisen osalta. IFRS 9 –standardi toi suuren muutoksen odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaamiseen. Muutoksista kerrotaan tarkemmin kohdassa Laadintaperiaatteet.

Säästöpankkiryhmä ja Säästöpankkien yhteenliittymä

Lammin Säästöpankki kuuluu Säästöpankkiryhmään ja Säästöpankkien yhteenliittymään. Pankin tilinpäätös yhdistellään Säästöpankkiryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen.

Säästöpankkiryhmä (jäljempänä myös ”Ryhmä”) on Suomen vanhin pankkiryhmä, joka koostuu Säästöpankkien yhteenliittymän muodostaneista Säästöpankeista, keskusyhteisönä toimivasta Säästöpankkiliitosta sekä Säästöpankkien yhdessä omistamista tytär- ja osakkuusyhtiöistä.

Säästöpankkien yhteenliittymään (jäljempänä myös ”Yhteenliittymä”) kuuluvat yhteisöt muodostavat yhteenliittymästä annetussa laissa määritellyn taloudellisen kokonaisuuden, jossa Säästöpankkiliitto osk ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Säästöpankkien yhteenliittymän muodostavat Yhteenliittymän keskusyhteisönä toimiva Säästöpankkiliitto osk, 23 Säästöpankkia, Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oyj, Sp-Kiinnitysluottopankki Oyj sekä edellä mainittujen konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset, Säästöpankkipalvelut Oy ja Sp-Rahastoyhtiö Oy. Säästöpankkiryhmän laajuus eroaa Säästöpankkien yhteenliittymän laajuudesta siinä, että Säästöpankkiryhmään kuuluu myös muita yhteisöjä kuin luotto- ja rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävimmät ovat Sp-Henkivakuutus Oy sekä Sp-Koti Oy.

Säästöpankkiryhmän rakenteesta löytyy lisätietoa sivulta saastopankki.fi/saastopankkiryhma.

Toimintaympäristö

Globaali talousnäkyminen

Vuoden 2018 alkaessa globaalin talouden suhdannenäkyminen oli hyvin positiivinen. Euroopassa yleinen talousluottamus oli vahvimmillaan yli 17 vuoteen ja Yhdysvalloissakin kuluttajien luottamus oli noussut selvästi finanssikriisiä edeltäneiden huipputasojen yläpuolelle. Jo keväällä kävi kuitenkin selväksi, ettei maailmantalouden kasvu enää jatku odotusten mukaisena. Yhdysvaltoja lukuun ottamatta suurimmissa teollisuusmaissa kasvu alkoi vuoden keskivaiheilla selvästi hidastua. Sijoitusmarkkinoilla talouden odotusten ja toteutuneen kehityksen välinen ristiriita näkyi merkittävinä korjausliikkeinä omaisuuserien hinnoittelussa. Teollisuusmaiden keskimääräinen BKT-kasvu oli jäämässä vuonna 2018 hieman yli kahden prosentin tuntumaan. Euroalueella kasvu painui jo alle kahteen prosenttiin. Yhdysvalloissa suhdannevire jatkui kuitenkin hyvänä ja

kasvu kiihtyi veronalennusten ja muun elvytyksen siivittämänä lähelle kolmea prosenttia. Kehittyvillä markkinoilla BKT-kasvu pysyi noin 4,5 prosentissa.

Osaltaan kasvun hidastuminen johtui varsin tyypillisistä korkeasuhdanteen ilmiöistä. Odotus nousevista koroista, osaavan työvoiman saatavuusongelmat sekä muut kapasiteettirajoitteet loivat kitkaa talouden rattaisiin. Tämän lisäksi poliittiset riskit sävyttivät kansainvälistä toimintaympäristöä. Ehkä pahinta oli USA:n presidentti Donald Trumpin lietsoma kauppapoliittinen nokittelu. Raaka-aineille ja välituotteille asetetut tullit iskivät jo laajasti tuotannon arvoketjuihin. Kauppasodan tulevaan kehitykseen liittyvä epävarmuus alkoi myös lykätä firmojen investointipäätöksiä, mikä näkyi hidastuvana kasvuna esimerkiksi Saksan ja Suomen teollisuuden tilauksissa. Myös vaikeasti ennakoitavat Brexit-neuvottelut, Kiinan talouskasvun hidastuminen, Turkin valuuttakriisi sekä Italian velkaongelmat lietsoivat epävarmuutta.

Vuoden 2018 aikana USA:n keskuspankki Fed kiihdytti rahapolitiikan kiristämistä. Fed nosti ohjaukorkoa kaikkiaan neljä kertaa ja päätyi 2,25-2,50 prosentin vaihteluväliin. Fed:n kiristävällä rahapolitiikalla oli jo vaikutuksia maailmantalouteen. Ensimmäisiä kärsijöitä olivat ulkomaisesta rahoituksesta riippuvaiset kehittyvät taloudet ja niissä toimivat yritykset, joiden dollarilainojen kustannukset nousivat selvästi. Kiristykset alkoivat loppuvuotta kohden kuitenkin tuntua myös kotimarkkinoilla. Pitkäkestoisen kiinteän asuntorahoituksen hinta nousi 5 prosentin tuntumaan, mikä näkyy jo asuntokaupan ja rakentamisen lievänä hidastumisena. Euroopan keskuspankki EKP ei vielä varsinaisesti aloittanut rahatalouden kiristystoimia, mutta se kuitenkin irtautui vuoden lopussa ns. määrällisestä elvytyksestä.

Korkoympäristö

Euroalueen korot ovat kokonaisuutena katsoen säilyneet matalina vuoden 2018 aikana. Lyhyiden korkojen liikkeet ovat olleet vähäisiä painottuen lievään nousuun loppuvuodesta. Pitkät korot ovat puolestaan alkuvuoden ja alkusyksyn nousuyritysten jälkeen laskeneet vuoden aloitustason alle.

Pankkitoiminnan korkokatteelle vallitseva suhteellisen lattean korkokäyrä luo haasteita maturiteetitransformaatiotulon kuihtumisen kautta. Myös sääntelyvaateet (LCR, MREL) yhdistettynä EKP:n matalaan talletuskorkoon tuovat rahoituskatteeseen lisärasitetta.

Sijoitusmarkkinat

Vuonna 2018 sijoitusmarkkinoilla nähtiin voimakkaita kurssiliikkeitä ja sijoitustuotot laskivat merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna. Alkuvuoden aikana talouskasvu jatkui suotuisasti, mikä osaltaan tuki riskinottohalukkuutta. Vuoden toisella puoliskolla sijoittajien huoli talouden kehityssuunnasta ja samanaikainen poliittisten riskien nousu johtivat osakekurssien laskuun. Osakemarkkinoiden volatilitteetti nousi merkittävästi aikaisemmista vuosista ja kurssiliikkeet olivat erityisen voimakkaita syksyn aikana. Osakemarkkinoiden tuotot jäivät negatiiviseksi kaikilla päämarkkina-alueilla.

Yhdysvalloissa nähtiin vuoden aikana voimakasta pitkien korkojen nousua, joka kuitenkin pysähtyi loppuvuodesta inflaatio-odotusten laskeutumisessa. Euroopassa pitkien korkojen merkittävää nousua ei nähty ja tämän seurauksena valtionlainojen tuotot nousivat odotettua korkeammaksi. Muutokset Italian poliittisessä tilanteessa uuden hallituksen myötä nousivat sijoittajien huolenaiheeksi. Tämän seurauksena Italian valtionlainojen riskipreemiot nousivat merkittävästi toisella vuosipuoliskolla. Vastaavasti yrityslainojen riskipreemiot nousivat epävarmuuden kasvaessa. Sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa yrityslainojen tuotot jäivät negatiiviseksi lähes kaikissa luottoluokituksissa. Kehittyvien talouksien näkymät heikentyivät kauppapoliittisten riskien ja epävarmuuden lisääntyessä. Kehittyvien talouksien valuutat heikentyivät merkittävästi, mikä laski paikallisen valuutan korkotuotot negatiiviseksi. Myös kehittyvien maiden osakemarkkinat laskivat tasaiset vuoden 2018 aikana ja tuotot osakkeiden osalta jäivät negatiiviseksi.

Tuleva vuosi käynnistyy epävarmoissa tunnelmissa. Poliittiset riskit ovat suuressa roolissa ja niihin liittyvä epävarmuus pienentää riskinottohalukkuutta sijoittajien keskuudessa. Myös talouskasvuun liittyy riskejä, joiden vuoksi sijoitustuotot jäänevät aikaisempia vuosia alhaisemmaksi.

Suomen taloustilanne

Suomen taloudessa vuosi 2018 käynnistyi hyvin optimistisissa tunnelmissa, mutta vuoden toiselta vuosineljännekseltä alkaen suhdannenäkymä alkoi muuttua heikompaan suuntaan. Maa-ilmantalouden lisääntynyt epävarmuus näkyi viennin vedon vaimenemisena. Myös teollisten investointien kehitys jäi selvästi odotuksia heikommaksi. Yksityisen kulutuskysynnän kasvukaan ei jatkunut niin vahvana kuin hyvän työllisyystilanteen ja rivakan palkkasumman kasvun perusteella olisi voinut olettaa. Viime vuosina kotitalouksien velkalasti on paisunut, säästämisaste painunut negatiiviseksi ja maksuvaikeuksissa olevien määrä kasvanut. Kotitaloudet näyttäisivät heränneen taloudenpitonsa haavoittuvuuksiin ja säästäminen todennäköisesti kääntyi vuonna 2018 nousuun.

Alkuvuoden mainion kehityksen ansiosta työllisyys parani edelleen merkittävästi vuonna 2018. Työttömyysasteen lasku jatkui ja työllisyysaste nousi jo hyvin lähelle hallituksen 72 prosentin tavoitetta. Vuoden keskivaiheilla työllisyyden nettokasvu alkoi kuitenkin hidastua. Hidastumisen taustalla oli sekä talouden kysyntätekkijöiden hiipumista että työmarkkinoiden kohtaantongelmien pahenemista. Yhä useammat yritykset raportoivat vaikeuksista löytää sopivaa työvoimaa. Kokonaisuutena työllisyyden paranemisvauhti kuitenkin jatkui 2018 yllättävänkin voimakkaana. Tehtyjen työtuntien määrä kasvoi jopa bruttokansantuotetta nopeammin eli tuotavuuden kasvu pysähtyi.

Käytettävissä olevien tietojen valossa Suomen BKT-kasvu jäi vuonna 2018 noin 2,3 prosentin tasolle.

Asuntomarkkinat Suomessa

Asuntokauppaa ohjaavien tekijöiden (työllisyys, korkotaso ja kuluttajien luottamus) olisi pitänyt tukea positiivista virettä asuntomarkkinoilla. Näin ei ole kuitenkaan käynyt. Käytettyjen asuntojen kauppajen määrä on vähentynyt lähes 3 prosenttia vuodesta 2017. Tähän on vaikuttanut tarjolla olevien uudisasuntojen suuri määrä, sijoittajien vähentynyt kiinnostus asuntosijoittamiseen sekä ensiasunnon ostajien määrän vähentyminen. Markkinat eri maantieteellisillä alueilla ovat jatkaneet eriytymistään. Uusimaa ja muut suuret kaupungit ovat edelleen kasvaneet, kun taas useilla muilla alueilla kuten Kainuussa, Kymenlaaksossa ja Etelä-Savossa on suunta ollut vastakkainen. Oheiseen polarisaatioon vaikuttaa vahvasti väkiluvun ja työllisten määrän kehitys. Käytettyjen asuntojen kauppajen määrä tulee ennustemme mukaan laskemaan noin 0-5 prosenttia vuonna 2019.

Sijoitusasuntokysyntä väheni selkeästi vuonna 2018 johtuen vuokra-asunto tarjonnan vahvasta kasvusta ja jopa ylitarjonnasta useilla paikkakunnilla. Tämä lisääntynyt tarjonta hillitsi vahvasti vuokratason nousua. Erityisesti asuntorahastojen ostot vähenivät. Useat sijoittavat päättivät lisäksi myydä omistamiaan sijoitusasuntoja, mikä näkyi pienten asuntojen lisääntyneenä tarjontana usealla paikkakunnalla. Näiden pienien asuntojen myyntiajat kasvoivat merkittävästi verrattuna vuosiin 2016-17.

Uudisrakentaminen jatkui vuonna 2018 erittäin vahvana vähenevästä kysynnästä huolimatta. Myönnettyjen rakennuslupien määrä oli lähes koko vuoden laskussa, mikä enteilee rakennusliikkeiden lisääntyvästä varovaisuudesta. Tähän varovaisuuteen on vaikuttamassa sijoitusasuntokysynnän väheneminen sekä laaja julkinen keskustelu suurien taloyhtiölainojen riskeistä. Lisäksi vaikuttamassa on hyvällä sijainnilla sijaitsevien tonttien vähäisyys. Rakennusliikkeet panostavat entistä enemmän korjausrakentamiseen. Vuonna 2019 ennustamme uudisasuntokauppajen määrän laskevan 10-20 prosenttia.

Käytettyjen kerros- ja rivitaloasuntojen hinnat nousivat vuonna 2018 keskimäärin noin 1 prosenttia, mikä oli merkittävästi vähemmän kuin vuonna 2017. Hintojen nousussa oli vahvasti eriytymistä, eli pääkaupunkiseudulla nousua tapahtui noin 3 prosenttia ja muualla Suomessa hinnat laskivat noin 2 prosenttia. Ennustamme käytettyjen asuntojen hintojen pysyvän lähes ennallaan tai jopa laskevan koko maassa vuonna 2019. Hintoihin vaikuttaa yleisen taloustilanteen lisääntynyt epävarmuus ja uudisrakentamisen väheneminen.

Pankin liiketoiminta

Lammin Säästöpankin liiketoiminnan kasvu ja tuloskehitys toteutuivat tilikaudella lähes odotusten mukaisesti. Pankki keskittyi toimintasuunnitelmansa mukaisesti kasvattamaan asiakaskuntaansa sekä luomaan edellytyksiä kannattavuuden ja kustannustehokkuuden positiiviselle kehitykselle tulevina vuosina.

Lammin Säästöpankki harjoittaa peruspankkitoimintaa ja tarjoaa asiakkailleen monipuolisia pankkipalveluja sekä oman taseensa kautta että välittää yhteistyökumppaneidensa tuotteita. Välitetyt tuotteet käsittävät luotto-, sijoitus- ja vakuutus tuotteita.

Välitetyt luotot koostuvat SP-Kiinnitysluottopankki Oyj:n kiinnitysluotoista, joiden määrä vuoden 2018 lopussa oli 80,5 miljoonaa euroa. Pankilla on jälleenrahoitusvelvoite välittämiinsä kiinnitysluottoihin.

Sijoitustuotteina pankin tuotevalikoimaan kuuluvat Sp-Rahastoyhtiö Oy:n hallinnoimat sijoitusrahastot sekä Nooa Säästöpankin liikkeeseen laskemat indeksilainat. Pankki tarjoaa asiakkailleen myös omaisuudenhoitopalvelua, jossa salkunhoitajana on Sp-Rahastoyhtiö Oy. Varainhoidossa olevien varojen määrä oli vuoden vaihteessa 14,3 miljoonaa euroa. Lisäksi pankki tarjoaa asiakkailleen osakevälityspalveluja.

Vuoden lopussa asiakkailla oli pankin välittämiä rahasto- ja vakuutussäästöjä 73,9 miljoonaa euroa.

Pankin välittämät eläke-, säästö- ja henkivakuutus tuotteet tuottaa säästöpankkien omistama Sp-Henkivakuutus Oy, joka tarjoaa pankin asiakkaille nykyaikaisia ja eri tilanteisiin sopivia vakuutussäästämisen tuotteita. Pankki välittää myös Suomen Vahinkovakuutus Oy:n tarjoamia henkilöasiakkaan vahinkovakuutuspalveluja.

Maksujenvälityksessä pankki käyttää Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oyj:n maksujenvälitys- ja clearingpalveluja. Säästöpankkien Keskuspankki kuuluu Säästöpankkien yhteenliittymään ja sen tehtävänä on myös varmistaa Säästöpankkiryhmän likviditeetti ja tukkuvarainhankinta. Säästöpankkien Keskuspankki hankkii rahoitusta ja operoi Säästöpankkiryhmän puolesta rahamarkkina- ja pääomamarkkinoilla ja hoitaa maksujen selvityksen ja huolehtii myös Ryhmän sisäisestä likviditeetin tasauksesta.

Kiinteistönvälittäjänä toimii säästöpankkien oma kiinteistönvälitysketju, jonka keskusyhtiönä on Sp-Koti Oy. Sp-Koti -ketju toimii franchising-periaatteella, jossa itsenäiset yhtiöt muodostavat pankin kanssa yhteistyössä toimivan valtakunnallisen välittäjäketjun.

Vuonna 2017 tehdyn strategiapäivityksen seurauksena Lammin Säästöpankki on uudistanut organisaatorakennettaan vuoden 2018 aikana. Pankin organisaatio on jaettu toimintoihin, jotka ovat asiakasliiketoiminta, asiakasliiketoiminnan tuki ja talous.

Tulos

Lammin Säästöpankin liikevoitto oli 1 935 tuhatta euroa (2 724 tuhatta euroa vuonna 2017). Liikevoitto pieneni edellisestä vuodesta 29,0 prosenttia. Liikevoittoprosentiksi taseen vuosikeskiarvosta muodostui 0,4 prosenttia (0,6). Liiketuloksen heikkeneminen johtui ensisijassa tuottojen laskusta, joista merkittävimpiä olivat korkotuottojen ja pankin sijoitustoiminnan tuottojen pieneneminen. Pankin kulu-tuotto -suhde oli 85,4 prosenttia (73,4).

Pankin keskeiset tuloslaskelmaerät ovat kehittyneet kahteen edelliseen vuoteen verrattuna seuraavasti:

Tuhatta euroa	01-12/2018	01-12/2017	Muutos-% *)	01-12/2016	Muutos-% **)
Korkokate	7 306	7 708	-5,2	8 147	-5,4
Nettopalkkiotuotot	4 350	4 254	2,3	3 546	20,0
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	-533	-11	...	-32	65,7
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot	146				
Myytäviksi olevien rahoitusvarojen nettotuotot		2 055		137	...
Suojauslaskennan nettotulos	-3	-14	-77,6	-21	-36,8
Muut tuotot	801	550	45,8	1 154	-52,4
Tuotot yhteensä	12 068	14 541	-17,0	12 931	12,5
Henkilöstökulut	-3 704	-4 183	-11,4	-3 670	14,0
Muut hallintokulut	-4 300	-3 897	10,3	-3 299	18,1
Muut kulut	-2 304	-2 588	-11,0	-2 049	26,3
Kulut yhteensä	-10 308	-10 667	-3,4	-9 018	18,3
Kulu-tuotto -suhde	85,42	73,36		69,74	
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista	165				
Arvon alentumistappiot luotoista		-1 053		-158	...
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumiset	11	-97	...	0	
Liikevoitto	1 935	2 724	-29,0	3 755	-27,4
Tilikauden voitto	1 106	1 661	-33,4	2 800	-40,7
*) Muutos 2018-2017					
**) Muutos 2017-2016					

Pankin korkokatteeksi muodostui 7 306 tuhatta euroa (7 708). Korkokate pieneni 5,2 prosentilla edelliseen tilikauteen verrattuna. Korkokatetta vahvistivat suojaavista korkojohdannaisista saadut korot, joiden määrä korkokatteessa oli 1 457 tuhatta euroa (2 041).

Korkotuottojen määrä oli 8 840 tuhatta euroa (9 836), jossa vähennystä edellisvuodesta oli 996 tuhatta euroa/10,1 prosenttia. Korkotuotoista merkittävimmän osan muodostivat antolainauksen korkotuotot. Korkokulut olivat 1 533 tuhatta euroa (2 128). Korkokulut vähenivät edelliseen tilikauteen verrattuna 595 tuhatta euroa/28,0 prosenttia. Korkokulut koostuivat pääasiassa yleisön talletuksille maksetuista koroista.

Nettopalkkiotuotot olivat 4 350 tuhatta euroa (4 254). Tästä palkkiotuottojen osuus oli 5 225 tuhatta euroa (5 053) ja palkkiokulujen 875 tuhatta euroa (799). Palkkiotuottoihin sisältyy välitetyistä tuotteista saatuja palkkioita yhteensä 1 880 tuhatta euroa (1 715), josta välitetyistä kiinnitysluottojen luotoista saadut palkkiot olivat 454 tuhatta euroa (275) ja muista välitetyistä tuotteista 1 426 tuhatta euroa (1 440). Välitetyistä kiinnitysluotoista saadut palkkiot sisältyvät edellä

esitettyihin lukuihin nettomääräisinä. Muista palkkiotuotoista merkittävimpiä olivat palkkiot antolainauksesta 889 tuhatta euroa (837), palkkiot maksuliikenteestä 1 774 tuhatta euroa (1 714), palkkiot omaisuuden hoidosta ja lainopillisista tehtävistä 501 tuhatta euroa (360) ja palkkiot takauksista 72 tuhatta euroa (73). Palkkiotuottojen kasvuun vaikuttivat mm. kokonaisluotonannon volyymin kasvu, hinnoittelumuutokset sekä pankkipalvelujen myynnin positiivinen kehitys. Palkkiokulut kasvoivat edellisvuodesta 9,5 prosenttia.

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotoiksi muodostui -533 tuhatta euroa (-11). Erään sisältyi tuloksen kautta käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen myyntivoittoja ja -tappioita -15 tuhatta euroa (0) sekä näiden realisoitumattomia arvostusvoittoja ja -tappioita -518 tuhatta euroa (-11).

Katsauskaudella IFRS 9 mukaiset käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot olivat 146 tuhatta euroa, josta myyntivoitot ja -tappiot olivat 9 tuhatta. Vastaavasti vertailukautena IAS 39 mukaisten myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot olivat 2 055 ja myyntivoitot- ja tappiot olivat 2 056 tuhatta euroa. Vertailukauden nettotuottoon sisältyy myös käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirrettyjä arvonalentumistappioita -1 tuhatta euroa.

Suojauslaskennan nettotulos oli -3 tuhatta euroa (-14). Erä muodostuu käypää arvoa suojaavien korkojohdannaisten ja suojattavien kohteiden käypien arvojen muutosten erotuksesta.

Muut tuotot sisältävät tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, sijoituskiinteistöjen nettotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot, yhteismäärältään 801 tuhatta euroa (550). Saadut osingot olivat 190 tuhatta euroa (189), jossa kasvua edellisvuoteen oli 1 tuhatta euroa. Sijoituskiinteistöjen nettotuotoksi muodostui 62 tuhatta euroa (-96). Ero, 158 tuhatta euroa, johtui suurelta osin vertailuvuonna kiinteistöihin kohdistuneista arvonalennuksista. Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 20,2 prosentilla 549 tuhanteen euroon (457).

Henkilöstökulut muodostuvat palkkakuluista sekä eläke- ja muista henkilösivukuluista. Näiden kulujen kokonaismäärä oli 3 704 tuhatta euroa (4 183), mikä oli 11,4 prosenttia pienempi kuin edellisenä vuonna. Henkilöstökulujen vähennykseen vaikuttivat mm. tehostunut kulujen hallinta, ennakoitua pienemmät palkitseimiskulut sekä vertailuvuoden kertaluonteiset kulut.

Muut hallintokulut kasvoivat 10,3 prosenttia, 4 300 tuhanteen euroon (3 897). Kulujen nousu johtui erityisesti IT-kulujen sekä toimisto- ja markkinointikulujen kasvusta. Muut kulut, 2 304 tuhatta euroa (2 588), käsittävät poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä sekä liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaisten poistojen määrä oli 414 tuhatta euroa (260). Arvonalentumisia omassa käytössä olevien kiinteistöyhteisöjen osakkeista kirjattiin 0 tuhatta euroa (463). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat/kasvoivat 1,3 prosenttia, 1 890 tuhanteen euroon (1 865). Kulujen kasvaminen aiheutui ryhmän sisäisten maksujen kasvusta.

Katsauskaudella kirjattiin IFRS 9 standardin mukaisia odotettuja luottotappioita luotoista ja takauksista -371 tuhatta euroa ja vastaavasti vertailukaudella kirjattiin IAS 39 standardin mukaisia arvonalentumisia 1 207 tuhatta euroa. Luotoista ja takauksista kirjattujen arvonalentumistappioiden nettomäärä tilikauden tuloksessa oli -165 tuhatta euroa (1 053). IFRS 9 mukaiset luottotappiot eivät ole vertailukelpoisia IAS 39 mukaisten luottotappioiden kanssa. Toteutuneita luottotappioita kirjattiin katsauskaudella 208 tuhatta euroa (737) ja palautuksia aikaisemmin toteutuneiksi luottotappioiksi kirjatuista saamisista saatiin 3 tuhatta euroa (2).

Tase

Pankin tase kasvoi vuoden 2018 aikana 3,1 prosenttia ja oli vuoden lopussa 517,6 miljoonaa euroa (501,9). Taseessa olevien luottojen määrä oli 411,5 miljoonaa euroa.

Luottojen keskiporko oli 1,7 prosenttia. Talletusten määrä oli 375,8 miljoonaa euroa ja niiden keskiporko oli 0,2 prosenttia.

Lammin Säästöpankin taseen keskeiset erät ovat kehittyneet kahteen edelliseen vuoteen verrattuna seuraavasti:

Tuhatta euroa	31.12.2018	31.12.2017	Muutos-% **)	31.12.2016	Muutos-% ***)
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	411 477	398 901	3,2	369 983	7,8
Luotot	411 475	398 846	3,2	369 983	7,8
Muut saamiset	3	55	-95,2	0	
Sijoitukset	92 566	89 630	3,3	95 617	-6,3
Saamiset luottolaitoksilta	33 418	37 786	-11,6	37 376	1,1
Saamistodistukset	31 306	17 562	78,3	24 263	-27,6
Osakkeet ja osuudet	23 784	30 484	-22,0	29 402	3,7
Kiinteistöt	4 058	3 798	6,8	4 576	-17,0
Johdannaissopimukset	7 462	7 534	-1,0	9 811	-23,2
Johdannaissopimukset vastaavaa	7 462	7 534	-1,0	9 811	-23,2
Johdannaissopimukset vastattavaa	0	0		0	
Yleisön talletukset *)	375 791	365 321	2,9	355 950	2,6
Velat luottolaitoksille	77 656	69 498	11,7	54 973	26,4
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	0	915	...	1 829	-50,0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat *)	0	0		0	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	0	915	...	1 829	-50,0
Oma pääoma	34 614	34 031	1,7	34 126	-0,3
Tilinpäätössiirtojen kertymä	18 814	18 201	3,4	17 730	2,7
ROA %	0,3	0,4		0,6	
ROE %	3,4	4,4		6,5	
Omavaraisuusaste	9,6	9,7		10,1	
Vakavaraisuussuhde	19,45 %	18,57 %		18,74 %	
*) Luku ei sisällä suojauksesta johtuvaa käyvän arvon muutosta					
**) Muutos 2018-2017					
***) Muutos 2017-2016					

Luotonanto

Lammin Säästöpankin luotonannon kokonaismäärä tilikauden lopussa oli 492,0 miljoonaa euroa (460,9). Luotonanto sisältää pankin taseessa olevat luotot 411,5 miljoonaa euroa (398,8) sekä pankin välittämät Sp-Kiinnitysluottopankin kiinnitysluotot, jotka eivät sisälly pankin taseeseen. Välitettyjen kiinnitysluottojen määrä vuoden lopussa oli 80,5 miljoonaa euroa (62,0). Pankin valtion varoista välittämät luotot sisältyvät pankin taseeseen erään Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Niiden määrä vuoden lopussa oli 0,0 miljoonaa euroa (0,0).

Mukaan luettuna välitetyt kiinnitysluotot luottoja nostettiin ja uudistettiin vuoden aikana yhteensä 128,3 miljoonaa euroa. Luotonannon nettolisäys oli 31,1 miljoonaa euroa eli 6,7 prosenttia.

Yli 90 päivää erääntyneet saamiset olivat 2,7 miljoonaa euroa (2,8) eli 0,1 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Yli 90 päivää erääntyneiden saamisten määrä oli 0,64 prosenttia (0,70) pankin taseessa olevien luottojen ja taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin sisältyvien takausten yhteismäärästä ja 0,54 prosenttia (0,60) kokonaisluotonannon ja taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin sisältyvien takausten yhteismäärästä.

Lisäksi lainanhoitajoustolliset saamiset olivat 0,7 miljoonaa euroa (0,8). Lainanhoitajoustolliset saamiset ovat saamia, joiden lainaehdot on neuvoteltu uudelleen tai asiakkaan rahoitusta on järjestetty heikentyneen maksukykyyn johdosta.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin kuuluvat asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset ja asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset, 4,1 miljoonaa euroa (6,1) muodostuvat pääasiassa pankki- ja muista takauksista.

Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset, joiden määrä tilikauden päättyessä oli 23,4 miljoonaa euroa (15,7), koostuvat pääasiassa myönnytyistä nostamattomista luotoista.

Sijoitukset

Pankin sijoitukset kohdistuivat pääosin talletuksiin muissa luottolaitoksissa, saamistodistuksiin, osakkeisiin ja osuuksiin sekä kiinteistöihin, jotka sisältyvät tase-erään Aineelliset hyödykkeet. Aineelliset hyödykkeet on eritelty liitetiedossa 1.7.

Pankin talletukset muissa luottolaitoksissa olivat 33,4 miljoonaa euroa (37,8). Määrä oli 4,4 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Sijoitukset saamistodistuksiin muodostuivat rahamarkkina-arvopapereista ja joukkovelkakirjalainoista. Niiden määrä tilikauden päättyessä oli 31,3 miljoonaa euroa (17,6), mikä on 78,3 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Sijoitukset osakkeisiin ja osuuksiin olivat kauden päättyessä 23,8 miljoonaa euroa (30,5). Tästä toiminnalle välttämättömien osakkeiden ja osuuksien osuus oli 12,2 miljoonaa euroa (10,2) ja muiden osakkeiden ja rahasto-osuuksien osuus 11,5 miljoonaa euroa (20,3). Pankilla ei ole hallussaan julkisesti noteerattuja osakkeita, joilla se kävisi aktiivisesti kauppaa.

Pankin kiinteistöomaisuuden arvo taseessa oli 4,1 miljoonaa euroa (3,8). Tästä omassa käytössä olevien kiinteistöjen arvo oli 2,2 miljoonaa euroa (1,9) ja sijoituskiinteistöjen arvo 1,9 miljoonaa euroa (1,9). Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 1.7.

Tilikauden aikana aktivoitiin taseeseen 169 tuhannella eurolla (59) kiinteistöihin kohdistuvia perusparannusmenoja.

Johdannaissopimukset

Pankki käyttää johdannaissopimuksia korkoriskiensä suojaamiseen. Tilikauden päättyessä johdannaisten positiivinen käypä arvo taseen vastaavaa –puolella, tase-erässä Johdannaissopimukset, oli yhteensä 7,5 miljoonaa euroa (7,5), josta käypää arvoa suojaavien johdannaisten osuus oli 7,5 miljoonaa euroa (7,5). Pankki suojasi käyvän arvon suojauksella avistaehtoista talletussalkkua. Suojausinstrumenttina olivat koronvaihtosopimukset.

Johdannaissopimukset eritellään liitetiedoissa 1.5. Vakavaraisuuslaskennassa johdannaiset sisältyvät luotto- ja vastapuoliriskin vakavaraisuusvaatimukseen.

Yleisön talletukset

Pankin varainhankinnasta valtaosa muodostui yleisöltä vastaanotetuista talletuksista. Talletusten määrä vuoden lopussa oli 375,8 miljoonaa euroa (365,3). Talletukset kasvoivat vuoden aikana 10,5 miljoonaa euroa eli 2,9 prosenttia.

Talletukset käyttö- ja säästämisileillä kasvoivat vuoden aikana 29,4 miljoonaa euroa eli 9,5 prosenttia ja niiden määrä vuoden vaihteessa oli 338,2 miljoonaa euroa (308,7). Sijoittamis- ja asuntosäästöpalkkiotilien vähennys oli 19,0 miljoonaa euroa eli 33,5 prosenttia ja niitä oli vuoden vaihteessa 37,6 miljoonaa euroa (56,6).

Sijoittamis- ja asuntosäästöpalkkiotilien muutokseen vaikutti pääasiassa erittäin matala korkotas, minkä johdosta talletusvaroja ohjautui parempituottoisiin instrumentteihin.

Muut velat

Muut velat muodostuvat pääasiassa veloista luottolaitoksille ja liikkeeseen lasketuista velkakirjoista, joita ovat sijoitustodistukset, joukkovelkakirjalainat sekä debentuurit, joilla on huonompi etuoikeus kuin pankin muilla veloilla.

Velat luottolaitoksille olivat 77,7 miljoonaa euroa (69,5). Erä sisältää muiden luottolaitosten pankkiin tekemät talletukset sekä pankin muut velat muille luottolaitoksille, jotka olivat 4,4 miljoonaa euroa (4,8). Muita velkoja ovat mm. repomyynnit, joiden määrä vuoden vaihteessa oli 4,4 miljoonaa euroa (4,8).

Pankki ei laskenut vuoden aikana liikkeeseen uusia velkakirjalainoja. Tilikauden päättyessä liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä pankin taseessa oli yhteensä 0,0 miljoonaa euroa (0,9). Muutos edelliseen vuoteen aiheutui vuoden aikana loppuun maksetusta debentuurilainasta.

Muut vieraan pääoman erät muodostuivat lähinnä lyhytaikaisista maksujenvälityseristä sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksiin liittyvistä tilinpäätösvaiheen siirtyvistä eristä.

Oma pääoma ja tilinpäätössiirtojen kertymä

Pankin oma pääoma tilikauden päättyessä oli 34,6 miljoonaa euroa (34,0). Muutosta edelliseen tilikauteen verrattuna oli 0,6 miljoonaa euroa. Muutoksesta -0,1 miljoonaa euroa johtuu IFRS 9 siirtymäkirjauksista. Omaan pääomaan sisältyvän käyvän arvon rahaston määrä laskennallisilla veroilla oikaistuna oli 0,2 miljoonaa euroa (0,8). Käyvän rahaston määrä koostui muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien rahoitusvarojen käyvän arvon ja odotettujen luottotappioiden muutoksesta 0,2 miljoonaa euroa. Vertailukaudella muutos johtui vastaavasti myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksesta 0,8 miljoonaa euroa.

Omaan pääomaan sisältyy vuosina 2006, 2007 ja 2011 liikkeeseen lasketut kantarahasto-osuudet, joiden suuruus on 7,4 miljoonaa euroa (7,4).

Tilinpäätössiirtoja ovat poistoerot ja verotuserusteiset varaukset, joiden yhteismäärä kauden päättyessä oli 18,8 miljoonaa euroa (18,2), josta luottotappiovaraus oli 18,8 miljoonaa euroa (18,2). Vuonna 2018 luottotappiovarauksista kasvatettiin 0,6 miljoonaa euroa (kasvatettiin 0,5 miljoonaa euroa), jonka jälkeen varauksen määrä tilinpäätöksessä oli 4,7 prosenttia saamisista. Varauksesta 0,9 miljoonaa euroa on siirretty vararahastoon. Tilikauden aikana ei kirjattu poistoeron muutosta.

Keskinäinen vastuu

Säästöpankkien yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisö, jäsenluottolaitokset, jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset ja sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Säästöpankkiliitto osk toimii Yhteenliittymän keskusyhteisönä.

Keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitostensa veloista ja sitoumuksista yhteenliittymälain mukaisesti. Keskusyhteisö on velvollinen suorittamaan yhteenliittymälain mukaisesti tukitoimena jä-

senluottolaitokselle määrän, joka on tarpeen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi. Keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitoksen niistä veloista, joita ei saada suoritetuksi jäsenluottolaitoksen varoista.

Jäsenluottolaitokset ovat velvollisia suorittamaan yhteenliittymälain säädetyin perustein keskusyhteisölle osuutensa määrästä, jonka keskusyhteisö on suorittanut joko toiselle jäsenluottolaitokselle tukitoimena, taikka toisen jäsenluottolaitoksen velkojalle maksuna erääntyneestä velasta, johon velkoja ei ole saanut suoritusta velalliseltaan.

Keskusyhteisöllä on velvollisuus yhteenliittymälain mukaisesti valvoa jäsenluottolaitosten toimintaa ja antaa niille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi ohjeita riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperusteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Keskusyhteisöllä on oikeus vahvistaa jäsenluottolaitoksille yleisiä toimintaperiaatteita noudatettavaksi näiden Yhteenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa.

Talletussuoja

Rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain (1195/2014) mukaan talletuspankilla on velvollisuus kuulua talletussuojajärjestelmään ja maksaa talletussuojamaksua. Talletussuoja korvaa tallettajien varat, jos ne eivät ole käytettävissä luottolaitoksen jouduttua pysyviin maksuvaikeuksiin. Korvaus on enimmillään 100.000 euroa yhtä luottolaitosta kohden. Samaan talletuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä luottolaitoksena. Tämä tarkoittaa, että yhdessä tai useammassa yhteenliittymään kuuluvassa talletuspankissa olevat varat korvataan yhteensä 100.000 euron enimmäismäärään asti. Säästöpankkien yhteenliittymä on tässä tarkoitettu talletuspankkien yhteenliittymä.

Pankin talletussuojamaksu oli tilikaudella 105 miljoonaa euroa. Talletussuojasta vastaa vuoden 2015 alusta perustettu uusi viranomaisen, Rahoitusvakausvirasto. Vanha talletussuojarahasto hyvittää kuitenkin jäsenpankeilleen Rahoitusvakausviraston vuodelle 2018 määräämät talletussuojamaksut siinä suhteessa kuin kukin Vanhan talletussuojarahaston jäsenpankit ovat vuosien kuluessa kartuttaneet rahastoa. Näin ollen talletussuojamaksulla ei ole pankille kuluvaikutusta tilikaudella 2018.

Sijoittajien turva

Lammin Säästöpankki kuuluu myös sijoittajien korvausrahastoon, jonka suojan piiriin kuuluvat kaikki ei-ammattimaiset sijoittajat.

Sijoittajien korvausrahaston tarkoituksena on sen jäseninä olevien sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten korvausrahaston suojan piiriin kuuluvien sijoittajien saamisen turvaaminen. Korvausrahaston varoista korvataan sijoituspalveluyrityksen hallussa tai hallinnoitavana sijoituspalvelun tarjoamisen yhteydessä olevat suojan piiriin kuuluvien sijoittajien saamiset. Samalle sijoittajalle maksettavan korvauksen määrä on yhdeksän kymmenesosaa sijoittajan samalta sijoituspalveluyritykseltä olevan saamisen määrästä, kuitenkin enintään 20 000 euroa. Sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan Säästöpankkien yhteenliittymään kuuluvia pankkeja pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina.

Vakavaraisuuden hallinta

Vakavaraisuuden hallintaprosessin tavoitteena on arvioida, että pääoman määrä ja laatu ovat riittävät suhteessa pankin toiminnan luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen sekä kattamaan liiketoiminnan ja toimintaympäristön kaikki riskit. Tavoitteen saavuttamiseksi pankki tunnistaa ja arvioi toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittaa riskinkantokykynsä

vastamaan kaikkien riskien yhteismäärää. Vakavaraisuuden hallintaprosessin kautta määritettävät sisäiset pääomatarpeet perustuvat vakavaraisuussäätelyn Pilari I:n mukaisiin pääomavaateisiin ja sen ulkopuolisiin riskeihin, kuten rahoitustaseen korkorisktiin, sijoitussalkun markkinarisktiin ja liiketoimintarisktiin. Sisäisessä arviointiprosessissa pankki arvioi pääoman määrän, joka riittää kattamaan myös Pilari 1 ulkopuolisista riskeistä syntyvät odottamattomat tappiot.

Pankin hallituksella on kokonaisvastuu vakavaraisuuden hallinnasta. Pankin hallitus hyväksyy vakavaraisuuden hallinnan lähtökohdat, tavoitteet ja periaatteet. Lisäksi hallitus vahvistaa yleiset vaatimukset vakavaraisuuden mittaus- ja arviointimenetelmille sekä yleiset periaatteet vakavaraisuuden hallintaprosessin järjestämisestä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hallitus vahvistaa riskistrategiat ja määrittää tavoitetasot pääomalle, joka kattaa kaikki liiketoiminnasta ja ulkoisen toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat olennaiset riskit. Säästöpankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti Yhteenliittymäntasolla. Keskusyhteisön hallitus on asettanut yhteenliittymän ja pankkien vakavaraisuudelle tavoitetasot, joita seurataan neljännesvuosittain.

Stressitestit

Osana vakavaraisuuden hallintaprosessia pankki arvioi omaa riskiasemaansa ja pääoman riittävyyttä stressitesteillä. Stressitestejä käytetään arvioitaessa miten erilaiset poikkeuksellisen vakavat, mutta mahdolliset tilanteet, voivat vaikuttaa tuloksentelemiseen, vakavaraisuuteen ja pääomien riittävyyteen. Stressitestien avulla pyritään tunnistamaan pankin kannalta keskeisimmät riskit ja arvioimaan, miten haavoittuvainen pankin rakenne on näiden riskien toteutumisen suhteen. Vakavaraisuuden hallintaprosessin tavoitteena on myös ylläpitää ja kehittää laadukasta riskienhallintaa.

Pääoman jatkuvuussuunnitelma

Pankin pääoman jatkuvuussuunnitelma on tehty ennalta arvaamattomien tapahtumien varalle, jotka saattavat vaarantaa pankin vakavaraisuuden. Osana pääoman jatkuvuussuunnitelmaa ovat pääoman määrälle ja laadulle hallituksen asettamat tavoitetasot ja seurantarajat, joita seurataan neljännesvuosittain. Pääoman jatkuvuussuunnitelmassa on kuvattu toimenpiteet, joihin toimiva johto ja hallitus voivat ryhtyä, jos vakavaraisuussuhdeluvulle asetettu seurantaraja rikkoutuu.

Pilari 1 pääomavaateet

Pankin suurimmat pääomavaateet muodostuvat kiinteistövakuudellisista saamisista, yrityssaamisista ja vähittäissaamisista. Pankin luottoriskin pääomavaade lasketaan standardimenetelmällä ja operatiivisen riskin pääomavaade perusmenetelmällä. Markkinariskin pääomavaade lasketaan perusmenetelmällä valuuttapositioneille.

Omat varat ja vakavaraisuustunnusluvut

Lammin Säästöpankin pääomavaatimus muodostuu seuraavista eristä:

- Vakavaraisuusasetukseen (CRR) perustuva vähimmäisvaade vakavaraisuussuhdeluvulle (8 %)
- 2,5 % luottolaitoslain mukainen kiinteä CET1 lisöpääomavaatimus
- Ulkomaisten vastuiden maakohtaiset muuttuvat CET1 lisöpääomavaatimukset.

Suomessa makrovakaupoliittisesta päätöksenteosta vastaa Finanssivalvonnan johtokunta, joka kuulee ennen päätöstään Suomen Pankkia, valtiovarainministeriötä sekä sosiaali- ja terveysministeriötä. Päätöksenteko makrovakaupoliittisten välineiden käytöstä tapahtuu neljännesvuosittain,

pois lukien ns. O-SII –puskuri, kiinteistövakuudellisten luottojen vähimmäisriskipainot (CRR:n artikla 124), järjestelmäriskipuskuri ja sisäisten mallien vähimmäistappio-osuus (CRR:n artikla 164), joiden osalta päätökset on tehtävä vähintään kerran vuodessa.

Järjestelmäriskipuskuria koskeva luottolaitoslain muutos tuli voimaan 1.1.2018. Lain muutoksen seurauksena Finanssivalvonta sai käyttöönsä uuden makrovakausvälineen, jonka tarkoituksena on kattaa rahoitusjärjestelmän pitkäaikaisia ja suhdanteista riippumattomia riskejä. Finanssivalvonta teki päätöksen järjestelmäriskipuskurin asettamisesta suomalaisille luottolaitoksille 29.6.2018. Säästöpankkien yhteenliittymälle asetettava järjestelmäriskipuskuri on suuruudeltaan 1 % riskipainotettujen saamisten yhteismäärästä, ja puskuuri tulee voimaan 1.7.2019.

Finanssivalvonnan päätös uusien asuntoluottojen enimmäisluototussuhteen laskusta 90 prosentista 85 prosenttiin muiden kuin ensiasunnon ostajien osalta tuli voimaan 1.7.2018. Finanssivalvonta ei asettanut vuonna 2018 muuttuvaa lisäpääomavaatimusta, jonka suuruus voi vaihdella 0-2,5% riskipainotettujen saamisten yhteismäärästä. Finanssivalvonta ei ole asettanut Säästöpankkien yhteenliittymälle ns. OSII-lisäpääomavaatimusta.

Finanssivalvonta on myöntänyt luvan olla vähentämättä Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten sisäisiä omistusosuuksia omien varojen instrumenteista, laskettaessa omia varoja yksittäisen pankin tasolla ja alakonsolidointiryhmän tasolla. Lisäksi Finanssivalvonta on myöntänyt luvan soveltaa 0 prosentin riskipainoa Yhteenliittymän yhteisvastuun piirissä oleviin sisäisiin luottolaitosvastuuihin. Luvat perustuvat EU:n vakavaraisuusasetukseen (EU 575/2013) ja lakiin talletuspankkien yhteenliittymästä (599/2010).

Finanssivalvonta on myöntänyt Yhteenliittymälain mukaisen luvan Säästöpankkien yhteenliittymän Keskusyhteisönä toimivalle Säästöpankkiliitto osk:lle päättää, ettei sen jäsenluottolaitoksiin sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU575/2013) kuudennen osan ja sen nojalla annetuissa Euroopan unionin säädöksissä säädettyjä luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia.

Lammin Säästöpankki julkistaa vakavaraisuuslaskennan kannalta olennaiset tiedot vuosittain osana toimintakertomustaan ja tilinpäätöksen liitetietoja. Puolivuosittain tehtävässä osavuosi-katsauksessa julkistetaan keskeiset vakavaraisuustiedot.

Säästöpankkiryhmä julkistaa Säästöpankkien yhteenliittymän ns. Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot tilinpäätöksessään. Säästöpankkiryhmän tilinpäätös on luettavissa www.saastopankki.fi verkkopalvelussa.

Lammin Säästöpankin omat varat yhteensä olivat 47,5 miljoonaa euroa (47,4), kun omien varojen vähimmäisvaatimus oli 25,6 miljoonaa euroa (26,8). Omat varat koostuivat pelkästään ensisijaisten omien varojen ydinpääomasta (CET1). Ydinpääoman (CET1) määrä oli 47,5 miljoonaa euroa (47,4).

Säästöpankin vakavaraisuutta koskevat tiedot sisältyvät Säästöpankkiryhmän konsolidoituun tilinpäätökseen.

Lammin Säästöpankin vakavaraisuussuhde säilyi edelleen hyvällä tasolla ja oli vuoden lopussa 19,45 prosenttia. Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin eriin oli 19,45 % (18,57 %).

Omat varat (1000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	49 664	48 592
Vähennykset ydinpääomasta	-2 177	-1 180
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	47 487	47 412
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)		
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	47 487	47 412
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä		
Vähennykset toissijaisesta pääomasta		
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä		
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	47 487	47 412
Riskipainotetut erät yhteensä	244 103	255 376
josta luotto- ja vastapuoliriskin osuus	207 458	216 709
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	12 498	13 964
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)		
josta operatiivisen riskin osuus	24 147	24 703
Vakavaraisuustunnusluvut		
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin %	19,45 %	18,57 %
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin %	19,45 %	18,57 %
Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin %	19,45 %	18,57 %

Pääomavaatimus (1000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Omat varat	47 487	47 412
Pääomavaatimus yhteensä*	25 646	26 837
Josta Pilari II lisäpääomavaatimuksen osuus		
Pääomapuskuri	21 841	20 574

- Pääomavaatimus muodostuu lakisääteisestä vähimmäisvakavaraisuusvaateesta 8%, luottolaitoslain mukaisesta kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5%, Finanssivalvonnan asettamasta 0,5 prosenttiyksikön Pilari 2 vaatimuksesta, joka tuli voimaan 30.6.2017 ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Lammin Säästöpankin vakavaraisuuden positiiviseen kehitykseen vaikuttivat tuloksen lisäksi riskipainotettujen erien pieneneminen.

Vähimmäisomavaraisuusaste

Säästöpankin vähimmäisomavaraisuusaste oli 9,0 prosenttia. Vähimmäisomavaraisuusaste on laskettu tiedossa olevan sääntelyn mukaisesti ja kuvaa pankin ensisijaisten pääomien suhdetta kokonaisvastuisiin. Pankki seuraa liiallista velkaantumista osana vakavaraisuuden hallintaprosessia.

	2018	2017
Ensisijainen pääoma	47 487	47 412
Vastuiden kokonaismäärä	527 743	511 931
Vähimmäisomavaraisuusaste	9,00 %	9,26 %

Kriisinratkaisusuunnitelma

Euroopan parlamentin ja unionin direktiivi 2014/59/EU luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä tuotiin kansallisesti voimaan 1.1.2015 alkaen (Laki luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta). Kriisinratkaisulain toteuttamiseksi perustettiin Rahoitusvakausvirasto (Laki rahoitusvakausvirastosta, 1995/2014). Rahoitusvakausvirasto päätti keväällä 2017 asettaa Säästöpankkien yhteenliittymälle vaatimuksen alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärästä (MREL-vaade) ja se astuu voimaan 31.12.2018. Vaadetta ei kohdisteta jäsenluottolaitoksiin tai Sp-Kiinnitysluottopankkiin. MREL-vaade on luonteeltaan Pilari 2 –tyyppinen minimivaade, joka on täytettävä jatkuvasti. Rahoitusvakausvirasto on päättänyt, että Säästöpankkien yhteenliittymän alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärä on omien varojen vähimmäismäärä kerrottuna kahdella.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoite

Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi

Riskienhallinnalla tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien sekä siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, mittaamista, rajoittamista ja seuranta. Riskienhallinnalla pyritään vähentämään ennakoimattomien tappioiden todennäköisyyttä tai uhkaa valvottavan maineelle ja siten varmistamaan ryhmästrategian toteuttamista. Riskien- ja vakavaraisuuden hallinta on osa sisäistä valvontaa.

Riskienhallinnan tavoitteena on turvata pankin riskinkantokyky ja varmistaa toiminnan jatkuvuus. Riskinkantokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta riittävästä ja tehokkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinta luo edellytykset riskien tunnistamiselle, arvioinnille, mittaamiselle ja riskien rajaamiselle pankin kannalta turvalliselle tasolle. Eri riskialueiden ja liiketoimintojen edellyttämät pääomatarpeet määritetään luotettavasti ja riippumattomasti sekä pääoma kohdennetaan suunnitelmallisesti nykyisen ja suunnitellun riskinoton mukaan sekä pankin maksuvalmiuden hallinnan kannalta oikein.

Riskienhallinta on osa pankin sisäistä valvontaa ja keskeinen osa pankin operatiivista toimintaa. Pankin riskienhallintastrategia perustuu hallituksen pankille vahvistamaan päämäärään ja liiketoimintastrategiaan, riskienhallintaohjeisiin, valtuusjärjestelmään sekä keskeisimmistä liiketoiminnan osa-alueista tuotettavaan riski- ja poikkeamaraportointiin.

Pankki kohdistaa strategiansa mukaisesti liiketoimintansa vähittäispankkitoiminnan vähäriskiseen osaan. Pankilla ei ole taloudelliseen kantokykyynsä nähden ylisuuria asiakas- tai sijoitusriskikeskittymiä eikä pankki niitä strategiansa mukaisesti myöskään ota.

Pankki pitää vakavaraisuutensa turvallisella tasolla. Pankin vakavaraisuutta ja riskienkantokykyä vahvistetaan kannattavalla liiketoiminnalla. Luotto- ja muiden riskien muodostaman tappiowan pankki huomioi tilinpäätöksessään riittäväillä arvonalentumiskirjauksilla ja muilla tappiokirjauksilla.

Hallitukselle annetaan säännöllisesti tietoa pankin eri riskeistä ja niiden tasoista. Pankin hallitus asettaa riskinottohalukkuuden tason hyväksymällä riskialuekohtaiset riskistrategiat ja tarvittavat riskilimitit ja seurantarajat. Riskistrategian toteutumista seurataan riskilimittien ja seurantarajojen valvonnalla ja raportoinnilla, jota suoritetaan liiketoiminnasta riippumattomasti. Hallitus myös hyväksyy valtuudet ja puitteet riskinotolle määrittelemällä sallitut riskirajat eri riskialueille. Valtuuksien puitteissa vastuu päivittäisestä riskien seurannasta ja valvonnasta kuuluu toimivalle johdolle. Toimiva johto hyödyntää seurannassaan järjestelmien tuottamia raportteja eri riskien osa-alueilta. Riskien raportointiin ja seurantaan tarkoitetut järjestelmät sekä käytännöt täyttävät riskienhallinnalle asetetut edellytykset ottaen huomioon pankin toiminnan luonteen ja laajuuden.

Pankilla on seuraavat liiketoiminnasta riippumattomat toiminnot varmistamassa tehokkaan ja kattavan sisäisen valvonnan:

- riippumaton riskienvalvonta
- säännösten noudattamisen varmistamisesta vastaava toiminto (compliance)
- sisäisen tarkastuksen toiminto

Riippumattoman riskienvalvonnan tehtävänä on varmistaa ja valvoa, että pankin riskienhallinta on riittävällä tasolla suhteessa pankin liiketoiminnan laatuun, laajuuteen, monimuotoisuuteen ja riskeihin. Riskienvalvontatoiminnon tehtävänä on avustaa pankin hallitusta ja toimivaa johtoa riittävän riskienhallinnan järjestämisessä sekä toimivuuden ja tehokkuuden valvonnassa.

Compliance –toiminnon tavoitteena on varmistaa, että pankissa noudatetaan lainsäädäntöä, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä. Compliance – toiminnon vastuulla on valvoa, että pankissa noudatetaan annettuja sisäisiä ohjeita, henkilöstöä sitovia eettisiä periaatteita sekä muita rahoitusmarkkinoilla vallitsevia ohjeita.

Pankin hallitus on asettanut pankille sisäisen tarkastuksen ja vahvistanut sisäiselle tarkastukselle tarkastussuunnitelman sekä raportointiperiaatteet.

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on pankin toimintaorganisaation sisäisen valvonnan laajuuden ja riittävyden arviointi sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden valvonta ja arviointi. Sisäinen tarkastus raportoi havainnoistaan toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Pankin hallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä lainsäädännön, viranomaisvaateiden ja keskusyhteisön hallituksen antaman ohjeistuksen mukaisesti. Pankin toimitusjohtaja ja muu johto vastaavat sisäisen valvonnan järjestämisestä lainsäädännön, viranomaisvaateiden sekä keskusyhteisön ja pankin oman hallituksen antamien tarkempien sisäisten toimintaohjeiden mukaisesti.

Säästöpankkien yhteenliittymän riskienhallinnan menettelytapoja ylläpidetään ja kehitetään keskusyhteisön riippumattoman riskienvalvonnan toimesta, jotta varmistetaan, että myös kaikki olennaiset uudet, mutta aikaisemmin tunnistamattomat riskit, tulevat liiketoimintojen riskienhallinnan piiriin.

Merkittävät tai riskipitoiset sitoumukset tehdään kollegiaalisen päätöksentekomenettelyn mukaisesti ja valtuuksien käyttö on rajattu limiiteillä. Liiketoimintaa ja prosesseja ohjataan sisäisillä toimintaohjeilla, joiden noudattamista ja ajantasaisuutta valvotaan. Tehdyt päätökset ja merkittävät liiketoimet dokumentoidaan ja arkistoidaan. Olennainen osa riskienhallintaa suoritetaan päivittäisissä varmistuksissa. Tehtyjen päätösten toimeenpanoa seurataan hyväksymisillä, todentamisilla, varmistuksilla, täsmäytyksillä sekä seuranta- ja poikkeamisraporteilla.

Luottoriski- ja vastapuoliriskit

Pankkitoiminnan merkittävin riski on luottoriski. Luottoriskin hallinnalla ja valvonnalla on suuri merkitys varmistettaessa pääomien riittävyyttä suhteessa liiketoiminnan riskeihin ja riskien toteutumisen aiheuttamiin tappioihin.

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei todennäköisesti täytä sopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Luottoriskien suurin lähde ovat luotot, mutta luottoriskiä (vastapuoliriskiä) voi syntyä myös muunlaisista saamisista, kuten joukkovelkakirjalainoista, lyhytaikaisista saamistodistuksista ja johdannaisopimuksista sekä taseen ulkopuolisista sitoumuksista, kuten käyttämättömistä luottojärjestelyistä ja -limiiteistä, takauksista.

Säästöpankkiryhmässä pankkitoiminnan keskeiset asiakasryhmät ovat henkilöasiakkaat, yritysasiakkaat sekä maatilayrittäjät ja muut pienyritykset. Pankkitoiminnan varainhankinnasta pääosa on myönnetty luottoina Säästöpankkien asiakkaille.

Pankin hallitus ohjaa pankin luottoriskien hallintaa, siinä käytettäviä menetelmiä sekä niiden valvontaa ja raportointia vahvistamallaan luottoriskistrategialla, sen perusteella antamallaan luottoriskejä ja niiden hallintaa koskevilla muilla ohjeilla sekä asettamallaan riskilimiiteillä ja muilla seurantarajoilla. Keskusyhteisön riskienvalvonta valvoo, että jäsenluottolaitokset noudattavat näitä periaatteita.

Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakasvastuista syntyvien riskien tulos- ja vakavaraisuusvaikutukset hyväksyttävälle tasolle. Hallituksen vahvistama liiketoimintastrategia ja luotonanto-ohjeet määrittelevät enimmäismäärät riskikeskittymille ja ohjaavat luotonannon suuntaamista asiakassektoreittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Pankin keskeisiä asiakasryhmiä ovat toimialueen henkilöasiakkaat ja mikro – ja pienet yritykset, elinkeinoharjoittajat sekä maa – ja metsätalousasiakkaat. Pankin varainhankinnasta pääosa on myönnetty luottoina pankin asiakkaille. Pankin taseessa olevista luotoista kotitalouksien ja elinkeinoharjoittajien yhteinen osuus on noin 69,6 % (68,6 %). Maaseutuyrittäjien osuus taseessa olevista luotoista on 7,1 % (7,3 %) ja muiden 23,3 % (24,1 %). Valtaosa, 74,3 % (74,7 %), pankin luotoista on myönnetty asuntovakuutta vastaan.

Asiakkaiden luottoriskien hallinta perustuu asiakasvastuuhenkilön suorittamaan asiakasseurantaan ja sisäiseen luottokelpoisuusluokitteluun. Luotonmyöntö perustuu ensisijaisesti asiakkaan riittävään luotonhoitokykyyn. Asiakkaan maksukyky, aiempi maksukäyttäytyminen, hakemuksen luottoluokitus ja tarjotut vakuudet muodostavat perustan luottopäätöksille ja luoton riskiperusteiselle hinnoittelulle.

Yksityisasiakkaan luottokelpoisuuden arviointi perustuu paikallisen säästöpankin hyvään asiakastuntemukseen sekä arviointiin asiakkaan maksukykyä. Luotonmyöntö perustuu ensisijaisesti asiakkaan riittävään luotonhoitokykyyn. Asiakkaan maksukyky, aiempi maksukäyttäytyminen, hakemuksen luottoluokitus ja vakuudet muodostavat perustan luottopäätöksille ja luoton riskiperusteiselle hinnoittelulle.

Yksityisasiakkaiden luokitukset ovat pääsääntöisesti hyviä tai erinomaisia. Yksityisasiakaskannan riskiluokitukset ovat hieman parantuneet vuoden 2018 aikana.

Yritys- ja maatilatalousluottoriskien hallinta perustuu asiakasvastuuhenkilön suorittamaan asiakasseurantaan ja sisäiseen luottokelpoisuusluokitteluun. Yritysassiakkaiden luotonmyönnessä asiakasarvioinnin perusteena oleva tilinpäätösanalyysi, asiakkaan taloudellinen tila, maksukyky, kilpailuasema, hakemuksen luottoluokitus ja tarjotut vakuudet muodostavat perustan luottopäätöksille ja luoton riskiperusteiselle hinnoittelulle. Lisäksi selvitetään aiotun investoinnin vaikutusta asiakkaan taloudelliseen tilaan. Elinkeinonharjoittajat ja toiminimet hoidetaan pääsääntöisesti yksityisasiakkaina. Eriyistä osaamista vaativa asiakas voidaan tapauskohtaisesti siirtää hoidettavaksi yritysasiakkaaksi. Yritysasiakkaana hoidetaan osakeyhtiömuotoisia yrityksiä, avoimia ja kommandiittiyhtiöitä, yhteisöjä ja julkisyhtiöitä.

Asunto-osakeyhtiöiden osuus yritysasiakkaiden luottokannasta on säilynyt merkittävänä vuoden 2018 aikana. Asunto-osakeyhtiöiden määrällä on ollut vaikutusta sekä luottokannan keskimääräisen riskiluokitusten paranemiseen, että odotettavissa olevien luottotappioiden vähäiseen kasvuun suhteessa luottokannan kasvuun.

Pankin hallitus tekee suurimmat luottopäätökset. Hallitus on edelleen delegoinut luottovaltuuksia pankin luottotoimikunnalle ja muille nimetyille toimihenkilöille. Luottopäätökset tehdään pankin hallituksen vahvistamien luotonanto-ohjeiden mukaisesti. Pääsääntönä on vähintään kahden päätöksentekijän periaate. Luottopäätökset perustuvat asiakkaan luottokelpoisuuteen ja maksukykyyn sekä muiden luoton myöntämiskriteereiden, kuten vakuusvaatimusten täyttymiseen. Luotot on myönnetty pääosin turvaavin vakuuksin. Vakuudet arvostetaan varovaisesti käypään arvoon ja niiden käypiä arvoja seurataan säännöllisesti sekä tilastoja että hyvää toimialuetuntemusta hyödyntämällä. Pankin hallitus on vahvistanut pankille ohjeet eri vakuusmuotojen arvostuksista ja niiden vakuusarvoista, joita vastaan luottoa voidaan myöntää. Arvostusprosentit ovat varovaisesti määriteltyjä enimmäisrajoja kullekin vakuuslajille. Vakuuden käyvän arvon arviointi perustuu aina tapauskohtaiseen arvioon.

Luottoriskiä arvioidaan jatkuvasti seuraamalla mm. takaisinmaksussa esiintyviä viivästyksiä ja järjestämättömiä luottoja. Asiakaskohtaisia vastuiden ja vakuuksien määriä seurataan asiakasvastuuhenkilöiden taholta, perustuen jatkuvaan maksukäyttäytymisen ja asiakkaiden toiminnan seuraamiseen. Hallitukselle raportoidaan säännöllisesti asiakasvastuista ja järjestämättömistä luotoista. Raportointi sisältää mm. riskien määrän ja kehityksen asiakaskokonaisuuksittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Luotonannon keskittymäriskit

Luotonannon riskikeskittymiä syntyy tai voi syntyä esimerkiksi silloin, kun luottosalkku sisältää suuria määriä luottoja ja muita vastuita seuraaville tahoille:

- yksittäiselle vastapuolelle
- ryhmille, jotka muodostuvat yksittäisistä vastapuolista ja niihin sidoksissa olevista yhteisöistä
- tietyille toimialoille
- tiettyjä vakuuksia vastaan
- joiden maturiteetti on sama tai
- joissa tuote/instrumentti on sama.

Yksittäisen jäsenluottolaitoksen yhdelle asiakkaalle ja/tai asiakaskokonaisuudelle, myöntämien luottojen kokonaismäärä ei saa ylittää luottolaitoslaissa, muissa säädöksissä tai Finanssivalvonnan tai muun valvontaviranomaisen antamissa määräyksissä ja ohjeissa vahvistettuja enimmäismääriä. Yksittäisten vastapuolien aiheuttamia keskittymäriskejä on säännelty limiiteillä ja enimmäisasiakasvastuuta koskevilla toimintaohjeilla sekä yhteenliittymä että yksittäisellä jäsenluottolaitostasolla.

Pankilla oli yksi asiakaskokonaisuus, jonka vastuut ylittivät EU:n vakavaraisuusasetuksen asettaman rajan 10 prosenttia pankin omista varoista (ns. suuret asiakasriskit). Pankin luottokan-

taan sisältyvät riskit ovat tehtyjen selvitysten perusteella pankin vuositulostasoon ja riskinkantokykyyn nähden alhaisella tasolla.

Erääntyneet ja yli 90 päivää erääntyneet saamiset

Ongelmasaamisia, viivästyneitä maksuja sekä odotettavissa olevien luottotappioiden määrää seurataan säännöllisesti. Pankin yli 90 päivää erääntyneet saamiset vähenivät hieman edellisestä vuodesta ja olivat noin 0,5 % luottokannasta. Tietyissä olosuhteissa, velallisen joutuessa taloudellisiin vaikeuksiin, asiakkaalle annetaan myönnytys lainaehtoihin lyhennysvapaan tai luoton uudelleenjärjestelyn muodossa ja tällä tavalla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja välttämään mahdollisia luottotappioita. Lainanhoitajousten myöntämisen edellytyksenä on, että asiakkaan taloudelliset vaikeudet ovat lyhytaikaisia ja tilapäisiä.

Odotettavissa olevat luottotappiot

Odotettavissa olevat luottotappiot on laskettu vuonna 2018 IFRS 9 –standardin mukaisesti, joten ne eivät ole täysin vertailukelpoisia aiemman IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa.

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan sopimuskohtaisesti ja sopimukset jaotellaan kolmeen vaiheeseen sopimuksen tilan perusteella. Asiakkaan ja sopimuksen tietojen lisäksi laskennassa huomioidaan pääekonomistin arvioiden mukainen tuleva talouskehitys. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamenetelmät on kuvattu Laatomisperiaatteissa, kohdassa Arvoalentuminen.

Jos luottoriski ei ole luoton nostamisen jälkeen merkittävästi kasvanut, kirjaus tehdään perustuen 12 kuukauden odotettavissa olevaan luottotappioon ja sopimus kirjataan vaiheeseen 1. Jos luottoriski on luoton nostamisen jälkeen kasvanut merkittävästi, arvonalentumiset lasketaan perustuen luoton elinkaaren aikana odotettavissa olevaan luottotappioon ja sopimus kirjataan vaiheeseen 2. Merkittävää luottoriskin kasvua ovat luottoluokan heikkeneminen useammalla luottoluokalla, yli 30 päivän viiveet sekä sopimukselle kirjatut lainanhoitajouset. Jos sopimukselle tulee vakavia häiriötä, arvonalentumiset kirjataan perustuen luoton elinkaaren odotettavissa olevaan luottotappioon ja sopimus kirjataan vaiheeseen 3. Vaiheen 3 sopimusten odotettavissa olevien luottotappioiden määrän riittävyttä arvioidaan sopimuskohtaisesti vähintään kvartaaleittain.

Saaminen palautuu vaiheeseen 1, kun saaminen on täyttänyt 12 kk ajan vaiheen 1 edellytykset. Vaiheesta 3 palautuminen tapahtuu vaiheen 2 kautta saamisen täytettyä 12 kk ajan vaiheen 2 edellytykset. Vaiheesta 3 palautuvien sopimusten odotettavissa olevien luottotappioiden määrän riittävyttä arvioidaan sopimuskohtaisesti kuukausittain.

Lainat ja saatavat, joiden perintää pidetään mahdottomana, kirjataan luottotappioiksi. Luottotappiot kirjataan vähennysten tilille. Lainat ja saatavat, joita ei pystytä perimään, kirjataan lopulliseksi luottotappioiksi, ja arvonalentuminen perutaan, kun tavanomainen perintäprosessi on loppuunsaatettu ja yksittäisen lainan tai saatavan tappion lopullinen määrä pystytään laskemaan.

Odotettavissa olevien luottotappioiden vaiheiden muutokset on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa 1.1.

Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että pankki ei pysty suoriutumaan nykyisistä tai tulevista odotetuista ja odottamattomista kassavirtavirtauksista ollenkaan tai vahingoittamatta merkittävästi pankin taloudellista asemaa. Pankin liiketoiminta on talletuspankkitoimintaa, johon keskeisenä osana kuuluu maturiteettitransformaation kautta tuleva rahoitusriski. Liiketoiminnan

perustana on pankin asiakkailtaan vastaanottamat talletukset, joilla rahoitetaan kohdeasiakkaille myönnettävää luotonantoa.

Hallituksella on kokonaisvastuu likviditeettiriskistrategiasta, riskinottotason linjauksesta ja likviditeettiriskin hallintaan liittyvistä menettelytavoista, jotka liittyvät likviditeettiriskin tunnistamiseen, mittaamiseen, rajoittamiseen, seurantaan sekä valvontaan. Pankin hallitus hyväksyy likviditeettistrategian ja muun ohjeistuksen sekä asettaa likviditeettiriskin seurannalle limiitit ja muut seurantarajat.

Lammin Säästöpankki hankkii tarvitsemansa jälleenrahoituksen talletuksina omalta toimialueeltaan sekä tarvittaessa Säästöpankkien Keskuspankin kautta haetulla tukkumarkkinarahoituksella. Talletustiliehtojen mukaan merkittävä osa jälleenrahoituksesta on avistaehtoista jakautuen yli 25 900 tallettaja-asiakkaalle. Pankin tavoitteena on säilyttää jälleenrahoituksensa maturiteetti riittävän pitkänä kestävänsä vuodenkin mittaisen markkinahäiriön ja ylläpitää laajaa rahoitus pohjaa.

Pankki on saanut Säästöpankkiliitto osk:lta luvan olla soveltamatta EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) kuudennen osan ja sen nojalla annetuissa Euroopan unionin säädöksissä säädettyjä luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia.

Pankki pitää maksuvalmiutensa hyvänä sijoittamalla likvidit varat erittäin likvideihin jälkimarkkinakelpoisiin rahoitusinstrumentteihin ja lyhytaikaisiin talletuksiin Säästöpankkien Keskuspankissa. Pankin taseessa olevista luotoista on 25,0 % (23,1 %) luotoissa, joiden luottoaika on yli 20 vuotta. Vuoden 2018 aikana pankin rahoitusasema pysyi hyvänä.

Markkinariski

Pankkitoiminnan markkinariskejä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, joka koostuu anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleenrahoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuista.

Markkinariskillä tarkoitetaan yleisesti markkinahintojen muutoksen aiheuttamaa vaikutusta rahoitusvarojen ja -velkojen markkina-arvoon. Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski, jota seurataan sekä nykyarvon että tuloriskin kautta. Rahoitustaseen korkoriskin hallinnan periaatteet on kuvattu alla kohdassa rahoitustaseen korkoriski.

Pankin liiketoimintaan ei lähtökohtaisesti kuulu kaupankäynti omaan lukuun tai asiakaskaupankäynti (ns. trading -toiminta). Johdannaisten käyttö on rajoitettu suojaustarkoitukseen. Pankilla voi olla EU:n vakavaraisuusasetuksen 94 artiklassa määritelty ns. pieni kaupankäyntivarasto. Määritelmän mukaisesti luottolaitoksen tase-eriin ja taseen ulkopuolisiin eriin sisältyvään kaupankäyntivarastoon liittyvän liiketoiminnan on yleensä oltava alle 5 %:ia suhteessa luottolaitoksen kokonaisvaroihin ja määrältään alle 15 miljoonaa euroa sekä sen määrän on oltava aina enintään 6 % suhteessa luottolaitoksen kokonaisvaroihin ja määrältään enintään 20 miljoonaa euroa. Pienen kaupankäyntivaraston rajaa seurataan säännöllisesti.

Sijoitus- ja likviditeettisalkku

Sijoitus- ja likviditeettisalkun markkinariski muodostuu sijoituskohteen hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Osakekurssien, korkojen ja valuuttojen muutokset vaikuttavat sijoitussalkun omistussalkun arvoon ja sitä kautta tuottoon. Sijoitussalkun markkinariskiä mitataan ja seurataan omaisuusluokittain, vastapuolittain ja sektoreittain. Pankin hallitukselle raportoidaan säännöllisesti sijoitussalkun position kehitys ja suurimmat vastapuolet. Sijoitus- ja likviditeettisalkun riskejä hallitaan hajauttamalla sijoitukset omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain ja maantieteellisesti.

Sijoitus- ja likviditeettisalkun riskejä hallitaan hajauttamalla sijoitukset omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain ja maantieteellisesti.

Osakeriskillä tarkoitetaan osakehintojen muutosten vaikutusta. Osakeriskiä syntyy pääsääntöisesti jäsenluottolaitosten likviditeetti- ja sijoitussalkuista.

Valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssien muutosten vaikutusta tulokseen tai omaan pääomaan. Valuuttariskiä voi syntyä vähäisessä määrin lähinnä sijoitussalkun sijoitusrahasto-omistuksista ja valuuttakassan kautta. Pankin ottolainauksessa tai likviditeettipuskurissa ei saa olla avointa valuuttapositiona. Pankin valuuttapositiona seurataan vakavaraisuuslaskennassa käytettävän menetelmän mukaisesti (pääomavaade lasketaan, mikäli kokonaisnettovaluuttapositiona on yli 2 % -yksikköä omien varojen yhteismäärästä).

Hyödykeriskillä tarkoitetaan hyödykehintojen muutosten vaikutusta. Pankin liiketoimintaan mukaan lukien sijoitustoiminta ei kuulu hyödykeriskin ottaminen.

Markkinariskien hallinta

Markkinariskien mittaamiselle ja seurannalle on asetettu limiitit ja muut seurantarajat. Keskeinen rahoitustaseen sisältämien markkinariskien mittaamisen ja seurannan väline on pankin vakavaraisuuden hallintaprosessi, jossa rahoitustaseeseen markkinariskeille varataan pääomaa sekä normaalissa että stressiskenaariossa.

Rahoitustaseen korkoriski

Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski, jota seurataan sekä nykyarvon että tuloarvon kautta. Pankin liiketoiminta on vähittäispankkitoimintaa, johon olennaisena osana kuuluu korkoriski. Korkoriskiä syntyy pankin rahoitustaseesta, jotka koostuvat anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleenrahoituksesta sekä sijoitussalkuista. Pankin kaupankäyntivarasto ovat vakavaraisuusasetuksessa määritelty ns. pieni kaupankäyntivarasto, jonka korkoriskipositio ovat vähäinen.

Korkoriskillä tarkoitetaan korkomuutosten haitallista vaikutusta pankkitoiminnan taseen ja taseen ulkopuolisten erien markkina-arvoon (nykyarvoriski) tai korkokatteeseen (tuloarvoriiski). Korkoriski voidaan edelleen jakaa seuraaviin riskilajeihin:

- korkokäyräriski, joka syntyy korkokäyrän muutosten vaikutuksena varojen ja velkojen tulevaisuuden kassavirtojen nykyarvoon
- uudelleenhinnoitteluriski, joka syntyy kiinteäkorkoisten erien osalta maturiteettien eriaikaisuudesta ja vaihtuvakorkoisten erien osalta varojen ja velkojen eriaikaisesta uudelleenhinnoittelusta
- korkoperusteriski, joka syntyy varojen ja velkojen erilaisista korkoperusteista
- optionaalisuusriski, joka syntyy itsenäisistä ja kytketyistä optioista, joissa päätös toteutuksesta voi riippua koroista. Tällaisia ovat mm. joukkovelkakirjoissa kytketyt osto- tai myyntioptiot sekä oikeus lainan takaisinmaksuun tai talletuksen nostoon ennakkoilman korvausta.

Korkoriskien hallinnan tavoitteena on pankin korkokatteiden ja nykyarvon vakauttaminen tasolle, jossa pankin liiketoiminta on kannattavaa, sekä niiden vaihtelun rajoittaminen siten, että pankin vakavaraisuus ei ole uhattuna voimakkaassakaan korkoympäristön muutoksissa. Pankin riskinottohalukkuus korkoriskin osalta kuvataan pankin hallituksen asettamilla korkoriskilimiiteillä. Korkoriskiä voidaan hallita muokkaamalla tuote- ja taserakennetta, suunnittelemalla sijoitusten ja liikkeeselaskujen korkosidonnaisuutta ja maturiteettia sekä tekemällä suojaavia korkojohdannaisia.

Pankki käyttää aktiivisesti korkokatteen suojaamisessa korkojohdannaisia: korko-optioita ja koronvaihtosopimuksia. Johdannaisten korkoriskiä seurataan erikseen sekä nykyarvo- että tuloris-kilaskennassa.

Pankin korkoriskiä mitataan kuukausittain sekä korkokatteen että taseen nykyarvon muutoksen kautta. Nykyarvomenetelmässä mitataan, kuinka paljon taseen käypä arvo muuttuu korkojen muuttuessa ja kunkin tase-erän markkina-arvon odotetaan muodostuvan kyseisen instrumentin rahavirtojen nykyarvona. Tuloriskimallissa ennustetaan tulevaa korkokatetta vuoden horisontilla markkinakorkojen muuttuessa.

Avoimen korkoriskin määrää mitataan korkoherkkyydellä, joka huomioi edellä mainittujen kor-koshokkien vaikutuksen korkokatteeseen tulevina vuosina. Pankin korkoriski oli 31.12.2018 +3,4/-0,6 prosenttia 12 kk:n korkokatteesta, jos korkotaso muuttuisi yhden prosenttiyksikön ver-ran. Kahden prosenttiyksikön muutoksella pankin korkoriski olisi vastaavasti -0,8/-3,1 prosenttia 12 kk:n korkokatteesta. Korkoriski raportoidaan säännöllisesti hallitukselle, joka on vahvistamis-saan ohjeissa antanut enimmäismäärät pankin korkoriskille.

Johdannaissopimukset

Pankki suojaa korollisia velkojaan (jos pankilla on käyvän arvon suojausta ja/tai rahavirran suo-jausta) korkojen muutoksia vastaan korkojohdannaisilla ja soveltaa niihin suojauslaskentaa kos-kevia määräyksiä sekä seuraa säännöllisesti suojausten tehokkuutta. Johdannaiset eritellään liitetiedossa 1.5. Pankki seuraa kuukausittain johdannaisiin liittyviä riskejä kuten johdannaisten käyvän arvon muutoksia verrattuna korkokäyrän muutoksiin sekä muutoksia pankin tasease-massa ja korkokatteen herkkyydessä koronmuutoksille.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomaisuuteen kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- tai va-hingoittumisriskiä. Kiinteistö-sijoitukset eivät kuulu pankin ydinliiketoimintaan. Pankin kiinteistö-kohteet on vakuutettu pääosin täysarvovakuutuksilla.

Pankin sijoituskiinteistöomaisuus on arvioitu ja tilinpäätöksessä arvostettu pääosin tuottoarvo-menetelmällä. Markkinaperusteista tuottovaadetta asetettaessa on otettu huomioon kiinteistö-kohteen sijainti, kunto, käyttötarkoitus ja markkinanäkymät. Tuottoarvomenetelmän lisäksi eri-tyisesti asuntojen ja maa-alueiden arvioinnissa on käytetty kauppahintamenetelmää. Pankin kiinteistöriskiä seurataan säännöllisesti hallitukselle tehtävällä raportoinnilla, jossa raportoidaan kiinteistöjen tuotot, sitoutuneet pääomat, vuokrausasteet ja kiinteistöjen tuotto prosentit.

Kiinteistöomaisuuden arvo on maltillinen verrattuna pankin taseeseen ja pankin omiin pääomiin eikä kiinteistöomaisuuden arvoihin tällä hetkellä kohdistu sellaisia arvonalentamistarpeita, joilla olisi olennaista vaikutusta pankin lähivuosien tulokseen ja vakavaraisuuteen. Sijoituskiinteistö-jen kirjanpitoarvot ja käyvät arvot on kuvattu liitetiedossa 1.7.(pois lukien aineettomiin hyödyk-keisiin kirjatut aktivoinnit).

Pankin omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja kiinteistöyhtiöiden osakkeisiin sitoutunut pää-oma oli tilinpäätöshetkellä 3 055 tuhatta euroa (2 772). Sijoituskiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma väheni verrattuna edelliseen tilikauteen ja oli määrältään 3 065 (3 076) tuhatta euroa, mikä on 0,6 prosenttia pankin taseen loppusummasta.

Pankin sijoituskiinteistöomaisuuden nettotuotto on 8,4 prosenttia (8,5).

Operatiivinen riski

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistu-neista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Myös oikeu-

delliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Myös luotto- ja kaupankäyntiprosessien eri vaiheisiin sisältyy sekä operatiivisia riskejä että luotto-, likviditeetti- ja markkinariskejä, joita on arvioitu ryhmätason operatiivisten riskien arvioinnissa. Strategiset riskit on tässä rajattu operatiivisten riskien ulkopuolelle.

Pankin liiketoiminnassa noudatetaan voimassa olevia lain säännöksiä, viranomaisten antamia määräyksiä, Finanssialan Keskusliitossa vahvistettuja hyvän pankkitavan säännöksiä sekä operatiivisten riskien hallinnan periaatteita ja järjestämistä samoin kuin muita ryhmän sisäisiä ohjeita.

Pankin hallituksella on kokonaisvastuu pankkiliiketoiminnan operatiivisesta riskistä, riskinottoason linjauksesta ja operatiivisten riskien hallintaan liittyvistä menettelytavoista, jotka liittyvät tunnistamiseen, mittaamiseen, rajoittamiseen, seurantaan sekä valvontaan. Pankin hallitus hyväksyy operatiivisten riskien hallinnan periaatteet ja keskeiset operatiiviset ohjeet.

Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan. Operatiivisten riskien tunnistamisen kautta määritellään valvonta ja kontrollit. Osa operatiivisten riskien aiheuttamista tappioista suojataan vakuutusturvalla. Lisäksi pankin jatkuvuussuunnitelmalla varaudutaan toiminnan merkittäviin häiriöihin.

Operatiiviselle johdolle raportoidaan säännöllisesti operatiivisista riskeistä ja toteutuneista vahingoista sekä läheltä piti tilanteista.

Oikeudelliset riskit

Oikeudellisilla riskeillä tarkoitetaan pätemättömistä sopimuksista tai puutteellisesta dokumentaatiosta aiheutuvaa tappiota ja lain tai viranomaismääräysten rikkomisesta aiheutuvaa sanktioiden, korvausvelvollisuuden asiakasta kohtaan tai menetetyn liikearvon riskiä. Pankkitoiminnassa noudatetaan pankki- ja vakuutusalan vakioehtoja. Muita kuin vakiomuotoisia sopimuksia laadittaessa käytetään lakiasiantuntijoita sekä tarvittaessa myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Säännösten noudattamisesta ja koordinoinnista vastaa compliance -toiminto. Compliance -toiminto varmistaa, että lainsäädäntöä, sekä viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä noudatetaan. Compliance -toiminnon vastuulla on myös valvoa, että annettuja sisäisiä ohjeita ja henkilöstöä sitovia eettisiä periaatteita sekä myös muita rahoitus- ja vakuutusmarkkinoilla vallitsevia ohjeita noudatetaan.

Liiketoimintariski

Liiketoimintariskit kuvaavat liiketoimintaympäristöstä johtuvien epävarmuuksien vaikutuksia liiketoimintaan. Liiketoimintariskit syntyvät kilpailusta, markkinoiden ja asiakaskäyttäytymisen muutoksista sekä tuloksen muodostumisen odottamattomista heilahteluista. Liiketoimintariskit voivat syntyä myös väärän strategian valinnasta, puutteellisesta johtamisesta tai hitaasta reagoinnista toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Liiketoimintariskiä hallitaan ja minimoidaan strategia- ja liiketoimintasuunnittelun kautta.

Hallinto ja henkilöstö

Pankin äänivaltaiset tallettajat kokoontuivat säästöpankkikokoukseen 18.10.2018 ja valitsivat 5 tallettajien edustajaa isäntien syyskokouksessa toimitettavaan isäntien vaaliin.

Lammin Säästöpankin isäntiin kuuluu 61 isäntää. Isäntien puheenjohtajana on toiminut kirkkoherra Heli Ulvinen ja varapuheenjohtajana aluemyyntijohtaja Mikko Savolainen. Kevätkokouk-

sessä isännät vahvistivat vuoden 2017 tilinpäätöksen ja myönsivät vastuuvapauden pankin hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle. Pankin jakokelpoisista varoista 24 338 828,98 euroa päätettiin jakaa kantarahasto-osuuden omistajille voitto-osuuksia 183 750,00 euroa. Lisäksi päätettiin siirtää 1 427 587,29 euroa pankin vapaan oman pääoman rahastoon ja 50 000,00 euroa jaettavaksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Isäntien syyskokouksessa päätettiin henkilövalinnoista. Erovuorossa olevista isännistä valittiin uudelleen: Nina Bifeldt, Riitta Hallami-Laurila, Sari Leppänen, Minna Mantila, Olli Niura, Jukka Nurminen, Jari Nuutila, Anssi Nykopp, Ismo Saarinen, Ismo Tamminen, Ville Tiainen, Heli Ulvinen ja Piritta Vartiainen. Isäntien uusiksi jäseniksi valittiin projektipäällikkö Ville Saloranta, maanviljelijä Kallepekka Toivonen, yrittäjä Jyri Hautamäki, maanviljelijä/yrittäjä Max Rosenberg ja yrittäjä Tiina Saarinen. Isäntien puheenjohtajana jatkaa kirkkoherra Heli Ulvinen ja varapuheenjohtajana aluemyyntijohtaja Mikko Savolainen. Säästöpankin tilejä ja hallintoa valittiin tarkastamaan varsinaisena tilintarkastajana tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy vastuunalaisena tilintarkastajana Otto Joki KHT ja varatilintarkastajaksi KHT-yhteisö Ernst & Young Oy.

Lammin Säästöpankin hallitukseen kuuluu 7 jäsentä. Hallituksen puheenjohtajana on toiminut toimitusjohtaja Timo Virtanen varapuheenjohtajana Euroopan parlamentin jäsen Sirpa Pietikäinen sekä toimitusjohtajana Lauri Kalpala. Toimitusjohtajan sijaisena on toiminut pankinjohtaja Paula Suvanto. Hallitus kokoontui vuoden aikana 11 kertaa ja tämän lisäksi hallitus otti kantaa asioihin ja teki päätöksiä myös sähköisen hallitusportaalin kautta.

Hallituksen varsinaiset jäsenet:

Timo Virtanen, toimitusjohtaja, jäsenyyden alkamisvuosi 1991
 Jyrki Aho, poliisitarkastaja, jäsenyyden alkamisvuosi 2007
 Jari Flinck, yrittäjä, jäsenyyden alkamisvuosi 2010
 Sirpa Pietikäinen, Euroopan parlamentin jäsen, jäsenyyden alkamisvuosi 2009
 Leena Rautanen-Saari, asiakkuuspäällikkö, jäsenyyden alkamisvuosi 2001
 Antti Sipilä, koulutus­päällikkö, jäsenyyden alkamisvuosi 2011
 Juri Mattila, digitaalisen talouden tutkija, jäsenyyden alkamisvuosi 2018

Pankin palveluksessa oli vuoden lopussa 65 (64) henkilöä, joista kokoaikaisia oli 61 (60) ja osa-aikaisia 4 (4) henkilöä. Henkilömäärä kasvoi vuoden aikana yhdellä henkilöllä. Henkilökunnan keski-ikä oli tilinpäätöshetkellä 44 (43) vuotta.

Pankin tilintarkastajina on toiminut tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana Otto Joki KHT ja varatilintarkastajana tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy. Pankki on ulkoistanut sisäisen tarkastuksen. Sisäisestä tarkastuksesta säästöpankkiryhmässä vastaa Keskusyhteisön sisäisen tarkastuksen toiminto.

Pankin hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä

Säästöpankin hallintoa hoitavat isännät, jotka ovat tallettajien ja kantarahasto-osuuden omistajien edustajia. Säästöpankkikokouksessa valitut tallettajien edustajat ja isännät valitsevat isäntien syyskokouksessa isännät. Isäntien tehtävänä on valita pankin hallituksen jäsenet, vahvistaa pankin toimintaa koskevat säännöt ja yleiset ohjeet sekä käsitellä pankin tilinpäätös ja vastuuvapauden myöntäminen.

Päätökset pankin liiketoiminnasta ja strategisista asioista tekee pankin hallitus. Hallituksen työskentely perustuu vahvistettuihin ohjeisiin. Hallituksen tehtävänä on päättää merkittävimmistä pankin liiketoimintaan liittyvistä asioista. Pankin toimitusjohtaja hoitaa pankin juoksevaa hallintoa hallitukselta saamiensa ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtajan valitsee hallitus.

Hallitusten jäsenten ja toimitusjohtajan riippumattomuuden selvittäminen tapahtuu Finanssivalvonnan ja sen edeltäjän Rahoitustarkastuksen antamien määräysten mukaisesti. Tehtävään valittaessa sekä vuosittain hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan on annettava selvitys yhteisöistä, joissa he toimivat. Lisäksi hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on annettava Rahoitustarkastuksen määräyksen mukainen sopivuus- ja luotettavuus selvitys tehtävää vastaanottaessaan.

Palkitsemisjärjestelmät

Säästöpankin palkitsemisessa noudatetaan Euroopan Unionin ja kansallisen lainsäädännön säännöksiä sekä Finanssivalvonnan ohjeita. Henkilöstön ja johdon palkitsemisjärjestelmä perustuu voimassa olevaan lakiin, finanssialaa koskeviin säännöksiin ja suosituksiin sekä Suomen Corporate Governance -sääntöihin.

Säästöpankki noudattaa päätettäessä toimivan johdon ja henkilökunnan palkitsemisjärjestelmästä luottolaitoslain Hallinto- ja ohjausjärjestelmien 8. luku. Säästöpankissa ei kuitenkaan sovelleta Luottolaitoslain 8 luvun 9,11 ja 12 §:en säännöksiä niihin palkkionsaajiin, joiden muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ei ylitä 50.000 euroa, eikä ylitä 100 %:ia palkkionsaajan kiinteän palkkion kokonaismäärästä.

Palkitsemisjärjestelmällä tarkoitetaan niitä päätöksiä, sopimuksia, toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, joita noudatetaan johdon ja henkilöstön palkitsemisessa. Palkitsemisjärjestelmä sisältää sekä palkitsemistavan että sen kehittämiseen ja toteuttamiseen liittyvät prosessit. Palkitsemisjärjestelmää kehitetään aktiivisesti ja pitkäjänteisesti yhteenliittymän kilpailukyvyyn, hyvän taloudellisen kehityksen, kannustavuuden, sitouttamisen sekä uusien pätevien henkilöiden saatavuuden turvaamiseksi.

Palkitsemisen periaatteet ovat liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukaisia sekä vastaa pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmä on yhdenmukainen pankin hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa ja toteutetaan aina voimassa olevien riskienhallintaperiaatteiden puitteissa. Palkitseminen ei kannusta toiminnassa riskinottoon, joka ylittää pankin riskinkantokyvyn perusteella määritellyn tai muuten kestävän riskitason.

Toimitusjohtajan työsuhteen ehdot ja edut hyväksyy pankin hallitus. Hallituksen jäsenille maksetaan kokouskohtainen palkkio ja vuosipalkkio. Pankilla on käytössä palkitsemisjärjestelmä, jonka perusteella henkilökunnalle toimitusjohtaja mukaan lukien voidaan maksaa palkkiota asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Palkitsemisjärjestelmän tavoitteena on palkita henkilökunnan suorituksia pankin strategian mukaisten tavoitteiden saavuttamisesta.

Osalla pankin henkilökunnasta on lisäeläkkeitä, jotka mahdollistavat kyseisten henkilöiden siirtymisen eläkkeelle lakisääteistä eläkeikää nuorempana. Eläkkeellesiirtymisaika on näissä sopimuksissa 60-63 vuoden välillä. Lisäeläketurva voi perustua työehtosopimuksen tai työsopimuksen määräyksiin.

Palkitsemisen perusteena oleva kokonaiskompensaatio jakautuu kiinteään ja muuttuvaan palkanosaan. Muuttuva palkanosa käsittää sekä lyhyen että pitkän aikavälin palkitsemisen.

Lammin Säästöpankissa palkitsemisen määrä ei voi vuodessa ylittää 50.000 euroa.

Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, jonka ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua jäsenluottolaitokselle tai yhtiölle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), ja jos hänelle aiotaan maksaa yli 50.000 vuosipalkkio, noudatetaan luottolaitoslaissa määritettyä muuttuvien palkkioiden maksamisen lykkäämistä. Merkittävä osa vähintään 40 prosenttia määritellystä muuttuvan palkkion kokonaismäärästä lykätään ja maksetaan aikaisintaan 3-5 vuoden kuluessa ansaintajaksosta. Lykkäysajan pituutta arvioitaessa otetaan huomioon henkilön riskiprofiili ja liiketoiminnan luonne.

Säästöpankissa on tunnistettu merkittävät riskinottajahenkilöt, jotka voivat vaikuttaa pankin riskiprofiiliin tai toiminnallaan aiheuttaa pankille merkittävää taloudellista riskiä.

Sisäinen tarkastus todentaa vähintään kerran vuodessa, että Säästöpankkiliitto osk:n hallituksen päättämiä palkitsemisjärjestelmiä on säästöpankissa noudatettu.

Pilari III:n mukaiset palkitsemista koskevat tiedot julkistetaan Säästöpankkiryhmän tilinpäätöksessä. Tilinpäätös on luettavissa Säästöpankkiryhmän kotisivuilla.

Keskeisimmät ulkoistetut toiminnot

Pankin keskeiset tietojärjestelmät on ulkoistettu Oy Samlink Ab:hen, josta säästöpankit yhdessä omistavat enemmistön. Pankin kirjanpito hoidetaan Paikallispankkien PP-Laskenta Oy:ssä, joka oli aiemmin Oy Samlink AB:n täysin omistama yritys. Säästöpankkiliitto osk osti tasaosuuksin kolmen muun pankkiryhmän kanssa PP-Laskennan koko osakekannan Oy Samlink Ab:lta 31.8.2018. Maksujenvälityksessä pankki käyttää Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oyj:n maksujenvälitys- ja clearingpalveluja ja rahahuollossa Automatia Pankkiautomaatit Oy:n rahoitustietojärjestelmää.

Yhteiskuntavastuu

Lammin Säästöpankin yhteiskuntavastuulla tarkoitetaan pankin vastuuta yritystoimintansa vaikutuksista ympäröivään yhteiskuntaan ja yrityksen sidosryhmiin. Paikallispankkina Lammin Säästöpankille on tärkeää kantaa omalta osaltaan vastuunsa ympäröivästä yhteiskunnasta. Lammin Säästöpankki huolehtii työnantajavelvoitteiden noudattamisesta. Pankin tuloksesta maksettiin vuonna 2018 yhteisöjen tuloveroa 289 tuhatta euroa. Omalla toiminnallaan pankki edisti toimialueensa aktiivisuutta tukemalla alueen yhteisöjä ja yhdistyksiä 50 tuhannella eurolla vuoden 2018 aikana.

Olennot tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Säästöpankkiryhmä on allekirjoittanut 23.1.2019 sopimuksen yhdysvaltalaisen Cognizant Technology Solutionsin kanssa peruspankkijärjestelmän uudistamisesta. Osana sopimuskokonaisuutta Cognizant ostaa Lammin Säästöpankilta Oy Samlink Ab:n osakkeet. Cognizant Technology Solutions toimittaa Temenos T24 ja Temenos Payment Hub (TPH) -ohjelmistoihin perustuvan uuden peruspankkijärjestelmän, joka tehostaa prosesseja ja toimintaa tehden niistä kustannustehokkaampia muun muassa skaalautuvuutensa ansiosta. Osakekaupalla on lievä positiivinen vaikutus Lammin Säästöpankin vuoden 2019 liikevoittoon.

Liiketoiminnan kehitys vuonna 2019

Pankin liiketoiminnan arvioidaan kehittyvän suotuisasti vuoden 2019 aikana. Suurimmat kasvutuodotukset on asetettu yritys- ja varallisuuden hoidon liiketoimintaan. Tuloksen kannalta merkittävimmät haasteet liittyvät digitalisaatiosta ja peruspankkiuudistuksesta aiheutuvien kulujen kasvuun. Mikäli korkotaso nousee lievästi, on tällä pankin tulokseen positiivinen vaikutus. Kilpailutilanteen pysyessä kireänä pankin saamat marginaalit voivat laskea, jolla voi olla pankin tulosta heikentävä vaikutus.

Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käytöstä

Lammin Säästöpankin voitonjakokelpoiset varat ovat 25 468 219,19 euroa, josta tilikauden voitto on 1 106 311,20 euroa.

Hallitus ehdottaa isäntien kokoukselle, että tilikauden voitto käytetään seuraavasti:

- jaetaan kantarahasto-osuuksille voitto-osuutena	183.750,00 euroa
- käytetään yleishyödyllisiin tarkoituksiin	50.000,00 euroa
- jätetään omaan pääomaan	<u>872.561,20 euroa</u>
Yhteensä	1.106.311,20 euroa

Pankin taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Pankin maksuvalmius on hyvä eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan pankin maksukykyä.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Kulu-tuotto -suhde, %

Hallintokulut + poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista
hyödykkeistä + liiketoiminnan muut kulut x 100
 Korkokate + tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista + nettopalkkiotuotot
 + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot + myytävissä olevien
 rahoitusvarojen nettotuotot + suojauslaskennan nettotulos + sijoituskiinteistöjen
 nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE)

Liikevoitto/-tappio - Tuloverot * 100
 Oma pääoma ja vähemmistön osuus + tilinpäätös-
 siirtojen kertymä laskennallisella verovelalla
 vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA)

Liikevoitto/-tappio - Tuloverot * 100
 Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Omavaraisuusaste

Oma pääoma ja vähemmistön osuus + Tilinpäätössiirtojen kertymä
laskennallisella verovelalla vähennettynä * 100
 Taseen loppusumma

Vakavaraisuussuhde

Omat varat yhteensä * 8 %
 Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä

Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin

Ydinpääoma (CET1) * 100
 Riskipainotetut vastuut yhteensä

Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin

Ensisijainen pääoma (T1) * 100
 Riskipainotetut vastuut yhteensä

Vähimmäisomavaraisuusaste

Ensisijainen pääoma yhteensä * 100
 Riskipainotetut vastuut yhteensä

Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin

Omat varat yhteensä (TC) * 100
 Riskipainotetut vastuut yhteensä

Tilinpäätös

Lammin Säästöpankin tuloslaskelma

		1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
		eur	eur
Korkotuotot	(2.1)	8 839 666,36	9 836 151,19
Korkokulut	(2.1)	-1 533 292,41	-2 128 487,04
KORKOKATE		7 306 373,95	7 707 664,15
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	(2.2)	190 122,90	189 015,15
Palkkiotuotot	(2.3)	5 225 103,14	5 052 736,19
Palkkiokulut	(2.3)	-874 728,55	-799 063,77
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	(2.4)	-532 970,69	-10 940,00
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat nettotuotot	(2.5)	145 856,38	
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	(2.6)		2 054 730,32
Suojauslaskennan nettotulos	(2.7)	-3 026,95	-13 531,04
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	(2.8)	61 972,89	-96 323,92
Liiketoiminnan muut tuotot	(2.9)	549 308,87	457 138,89
Hallintokulut		-8 004 376,09	-8 079 556,67
Henkilöstökulut	(2.10)	-3 704 199,19	-4 182 589,90
Muut hallintokulut	(2.11)	-4 300 176,90	-3 896 966,77
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	(2.12)	-414 495,34	-722 576,65
Liiketoiminnan muut kulut	(2.9)	-1 889 623,26	-1 865 020,96
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenuun kirjattavista rahoitusvaroista	(2.13)	165 041,28	
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	(2.14)		-1 052 808,87
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumistappiot	(2.13)	10 515,47	-97 000,00
LIIKEVOITTO		1 935 074,00	2 724 462,82
Tilinpäätössiirrot		-612 782,88	-470 668,31
Tuloverot		-215 979,92	-592 457,22
VARSAISEN TOIMINNAN VOITTO(TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN		1 106 311,20	1 661 337,29
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		1 106 311,20	1 661 337,29

Lammin Säästöpankin tase

VASTAAVAA

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
Käteiset varat		698 606,85	643 864,37
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset		27 598 945,30	11 180 175,00
Saamiset luottolaitoksilta	(1.1)	33 417 717,42	37 785 583,49
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	(1.1)	411 477 491,54	398 901 138,22
Saamistodistukset	(1.2)	3 707 501,00	6 381 347,50
Muilta		3 707 501,00	6 381 347,50
Osakkeet ja osuudet	(1.3)	23 748 916,61	30 484 380,50
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	(1.3)	34 875,55	
Johdannaissopimukset	(1.5)	7 462 070,54	7 533 878,19
Aineettomat hyödykkeet	(1.6)	1 880 681,09	946 360,50
Aineelliset hyödykkeet		3 872 264,14	3 997 335,20
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	(1.7)	1 805 308,95	1 922 968,83
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	(1.7)	1 765 491,97	1 830 117,01
Muut aineelliset hyödykkeet		301 463,22	244 249,36
Muut varat	(1.8)	361 428,88	1 156 450,68
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	(1.9)	3 302 874,94	2 917 800,82
Laskennalliset verosaamiset	(1.17)	18 705,18	10 878,28
VASTAAVAA YHTEENSÄ		517 582 079,04	501 939 192,75

VASTATTAVAA

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
VIERAS PÄÄOMA			
Velat luottolaitoksille	(1.11)	77 656 051,22	69 498 054,44
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	(1.12)	383 274 710,32	372 818 134,69
Talletukset		383 274 710,32	372 811 486,69
Muut velat		0,00	6 648,00
Muut velat	(1.13)	1 778 559,01	4 477 701,23
Siirtovelat ja saadut ennakot	(1.15)	1 367 792,61	1 792 437,75
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	(1.16)		914 600,00
Laskennalliset verovelat	(1.17)	77 431,24	206 264,10
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<hr/> 464 154 544,40	449 707 192,21
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ			
Vapaaehtoiset varaukset		18 813 761,72	18 200 978,84
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ YHTEENSÄ		<hr/> 18 813 761,72	18 200 978,84
OMA PÄÄOMA			
	(1.21)		
Osakepääoma/Osuuspääoma/Peruspääoma		368,19	368,19
Kantarahasto/Lisäpääoma		7 350 000,00	7 350 000,00
Muut sidotut rahastot		1 795 185,54	2 341 824,53
Vararahasto		1 560 281,27	1 560 281,27
Käyvän arvon rahasto		234 904,27	781 543,26
Vapaat rahastot		3 318 640,74	3 318 640,74
Muut rahastot		3 318 640,74	3 318 640,74
Edellisten tilikausien voitto (tappio)		21 043 267,25	19 358 850,95
Tilikauden voitto (tappio)		1 106 311,20	1 661 337,29
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		<hr/> 34 613 772,92	34 031 021,70
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<hr/> <hr/> 517 582 079,04	501 939 192,75

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset		4 132 765,95	6 126 232,65
Takaukset ja pantit		4 067 956,55	5 951 423,25
Muut		64 809,40	174 809,40
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		23 368 256,64	15 674 942,56
Muut		23 368 256,64	15 674 942,56

Lammin Säästöpankin rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2018 eur	1.1.-31.12.2017 eur
Liiketoiminnan rahavirta		
Varsinaisen toiminnan voitto verojen jälkeen	1 106 311,20	1 661 337,29
Tilikauden oikaisut	1 195 452,23	1 957 321,41
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-17 970 140,32	-10 990 098,19
Saamistodistukset	-13 870 982,64	6 247 977,67
Saamiset luottolaitoksilta	-311 351,63	13 922 872,50
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä	-12 568 185,89	-28 918 121,86
Osakkeet ja osuudet	7 867 228,34	-1 109 055,40
Muut varat	913 151,50	-1 133 771,10
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	15 517 758,14	25 169 276,19
Velat luottolaitoksille	8 157 996,78	14 525 430,38
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	10 462 164,24	9 418 364,05
Muut velat	-3 102 402,88	1 225 481,76
Maksetut tuloverot	-776 956,28	-504 642,52
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-927 575,03	17 293 194,18
Investointien rahavirta		
Investoinnit osakkeisiin ja osuuksiin, lisäykset	-1 166 800,00	-1 413 000,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-1 347 450,19	-662 092,51
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0,00	24 000,00
Investointien rahavirta yhteensä	-2 514 250,19	-2 051 092,51
Rahoituksen rahavirta		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-914 600,00	-914 600,00
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-268 050,00	-241 450,00
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 182 650,00	-1 156 050,00
Rahavarojen nettomuutos		
Rahavarat tilikauden alussa	35 196 044,27	21 109 992,60
Rahavarat tilikauden lopussa	30 571 569,05	35 196 044,27
Rahavarat muodostuvat seuraavista tase-eristä:		
Käteiset varat	698 606,85	643 864,37
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	29 872 962,20	34 552 179,90
Yhteensä	30 571 569,05	35 196 044,27
Lisätiedot rahoituslaskelmaan:		
Saadut korot	9 030 794,16	9 953 739,32
Maksetut korot	1 637 585,50	2 308 582,69
Saadut osingot	190 122,90	189 015,15
Tilikauden oikaisut:		
Tilinpäätössiirrot	612 782,88	470 668,31
Tuloslaskelman verot	215 979,92	592 457,22
Odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot	-175 556,75	-
Käyvän arvon muutokset	6 232,88	-27 891,06
Poistot ja arvonalentumiset aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä	538 200,66	961 202,07
Muut oikaisut	-2 187,36	-39 115,13
Yhteensä	1 195 452,23	1 957 321,41

Liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Säästöpankki Lammin Säästöpankki kuuluu Säästöpankkien yhteenliittymään ja pankin tilinpäätös yhdistellään Säästöpankkiryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen.

Säästöpankkiryhmä on Suomen vanhin pankkiryhmä, joka koostuu Säästöpankkien yhteenliittymän muodostaneista Säästöpankeista, Keskusyhteisönä toimivasta Säästöpankkiliitosta sekä pankkien yhdessä omistamista tytär- ja osakkuusyhtiöistä. Säästöpankit ovat itsenäisiä alueellisia ja paikallisia pankkeja. Yhdessä Säästöpankit muodostavat pankkiryhmän, jossa yhdistyvät paikallisuus ja valtakunnallisuus. Säästöpankkien perustehtävä on edistää säästäväisyyttä ja asiakkaidensa taloudellista hyvinvointia lähellä asiakasta. Säästöpankit keskittyvät vähittäispankkitoimintaan, erityisesti päivittäisasiointiin, säästämisen ja sijoittamisen sekä lainaamisen palveluihin. Tuote- ja palveluvalikoimaa täydentävät Säästöpankkiryhmään kuuluvien tuoteyhtiöiden kanssa tuotettavat muut finanssialan palvelut ja tuotteet. Jäsensäästöpankkien omistamat tuote- ja palveluyhtiöt tukevat ja edistävät Säästöpankkiryhmän liiketoimintaa joko vastuullaan olevien tuotteiden tai keskitetyn palvelutuotannon kautta. Ryhmän merkittävimmät tuoteyhtiöt ovat Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oyj, Sp-Kiinnitysluottopankki Oyj, Sp-Henkivakuutus Oy, Sp-Rahastoyhtiö Oy, Säästöpankkipalvelut Oy sekä Sp-Koti Oy.

Säästöpankkien yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt muodostavat yhteenliittymästä annetussa laissa määritellyn taloudellisen kokonaisuuden, jossa Säästöpankkiliitto osk ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Säästöpankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisönä toimiva Säästöpankkiliitto osk, 23 säästöpankkia, Säästöpankkien Keskuspankki Suomi Oyj ja Sp-Kiinnitysluottopankki Oyj sekä edellä mainittujen konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset, Säästöpankkipalvelut Oy ja Sp-Rahastoyhtiö Oy.

Säästöpankkiryhmän laajuus eroaa Säästöpankkien yhteenliittymän laajuudesta siinä, että Säästöpankkiryhmään kuuluu myös muita yhteisöjä kuin luotto- ja rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävimmät ovat Sp-Henkivakuutus Oy ja Sp-Koti Oy. Säästöpankkiliitto osk toimii koko Säästöpankkiryhmän ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä. Säästöpankkiryhmä ei muodosta kirjanpitolaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoinnista annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää, sillä Säästöpankkiliitto osk:lla ja sen jäsenpankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa. Tämän vuoksi Säästöpankkiryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä.

Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä säädetään, että Säästöpankkien yhteenliittymän keskusyhteisön Säästöpankkiliitto osk:n on laadittava Säästöpankkiryhmän yhdistelty tilinpäätös. Yhdistelty tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö Säästöpankkiliitto osk:n ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. Säästöpankkiliitto osk:n hallitus on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätös laaditaan Säästöpankkiryhmän muodostamasta taloudellisesta kokonaisuudesta. Yhdisteltyä tilinpäätöstä varten Säästöpankkiryhmässä sovelletaan yhtenäisiä tilinpäätösperiaatteita. Jäljennös Säästöpankkiryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa osoitteesta www.saastopankki.fi tai Säästöpankkiliiton toimitiloista käyntiosoitteesta Teollisuuskatu 33, 00510 Helsinki.

Pankit laativat erillistilinpäätöksensä kirjanpito- ja luottolaitoslain säännösten, valtiovarainministeriön luottolaitoksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antaman asetuksen (698/2014) sekä Finanssivalvonnan Määräykset ja ohjeet 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus mukaisesti.

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Luottolaitoslain 12 luku 10 §:ään perustuen tytä- ja osakkuusyritykset, joiden taseen loppusumma on alle yksi prosentti emopankin taseen loppusummasta ja vähemmän kuin 10 miljoonaa euroa, voidaan jättää konsernitilinpäätöksen ulkopuolelle. Tytäryrityksillä ei ole olennaista vaikutusta konsernin tulokseen eikä taseeseen. Konsernin tilinpäätös antaa poisjättämisestä huolimatta oikean ja riittävän kuvan konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Rahoitusinstrumentit

IFRS 9 standardi korvasi aiemmin voimassa olleen IAS 39 standardin kokonaisuudessaan 1.1.2018 alkaen. IFRS 9:n käyttöönotto on vaikuttanut merkittävästi Lammin Säästöpankin tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelun ja arvostamisen sekä rahoitusvarojen arvonalentumisen osalta. Liitetietojen vertailulukuja ei ole päivitetty IFRS 9:n käyttöönoton seurauksena standardin siirtymäsäännösten mukaisesti, ja liitetiedot eivät näin ollen ole täysin vertailukelpoisia edellisen vuoden vastaavien tietojen kanssa. IFRS 9:n käyttöönoton vaikutukset 291 tuhatta euroa kirjattiin suoraan edellisten tilikausien voittovaroihin ja -437 tuhatta euroa käyvän arvon rahaston siirtymävaiheen 1.1.2018 avaavaan taseeseen.

Oman pääoman täsmäytys IAS 39:n ja IFRS 9:n välillä

	31.12.2017	Muutos	1.1.2018
Käyvän arvon rahasto	782		
<i>Uudelleenarvostus</i>			
Odotettavissa olevat luottotappiot		33	
<i>Yhteensä</i>			33
<i>Uudelleenluokittelu</i>			
Käyvän arvon rahaston siirto		-580	
<i>Yhteensä</i>			-580
Laskennallisen veron muutos		109	
Käyvän arvon rahasto yhteensä	782	-437	344
Edellisten tilikausien voitto (-tappio)	21 020		
<i>Uudelleenarvostus</i>			
Arvonalentumisten purku 31.12.2017		1238	
Odotettavissa olevat luottotappiot		-1454	
<i>Yhteensä</i>			-216
<i>Uudelleenluokittelu</i>			
Käyvän arvon rahaston siirto		580	
<i>Yhteensä</i>			580
Laskennallisen veron muutos		-73	
Edellisten tilikausien voitto (-tappio)	21 020	291	21 311
Oma pääoma yhteensä *	34 031	-146	33 885

* Oma pääoma per 1.1.2018 sisältäen myös oman pääoman muut erät. Laskelmassa on kuvattu IFRS 9 -siirtymän vaikutus käyvän arvon rahastoon ja edellisten tilikausien voittoon (-tappioon).

IFRS 9:n standardi toi mukanaan uuden odotettavissa olevien luottotappioiden mallin arvonalentumisten laskemiseen korvaten samalla IAS 39:ssä käytetyn mahdollisen arvonalentumisen periaatteen. Odotettavissa olevan luottotappion määrä lasketaan arvioimalla rahoitusvaroihin liittyvää luottoriskiä ja erityisesti sitä, onko rahoitusvaran luottoriski kasvanut merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Odotettavissa oleva luottotappio (ECL) kirjataan vieraan pääoman ehtoisille instrumenteille, jotka on luokiteltu jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta, sisältäen myös luottolupaukset, annetut takaukset sekä myyntisaamiset.

Lammin Säästöpankin 1.1.2018 odotettavissa olevat luottotappiot olivat 1 454 tuhatta euroa ja 31.12.2018 1 073 tuhatta euroa. Tilinpäätöksessä 2017 esitetyt siirtymävaiheen odotettavissa olevia luottotappioita on tarkennettu laskentamallin muutoksen johdosta. Tilinpäätöksessä 2017 esitetty 1.1.2018 odotettavissa olevien luottotappioiden vaikutus oli -1 784 tuhatta euroa ja tarkennetun laskentamallin jälkeen -1 454 tuhatta euroa. Laskentamallin tarkennuksen johtuva muutos oli 330 tuhatta euroa odotettavissa olevia luottotappiota pienentävä esitettyyn avaavaan taseeseen 1.1.2018.

Päätettäessä rahoitusvaran luokittelusta ja arvostamisesta, IFRS 9:n mukaisesti kaikki rahoitusvarat, pois lukien oman pääoman ehtoiset instrumentit ja johdannaiset, arvioidaan sekä käytössä olevia liiketoimintamalleja rahoitusvarojen hallinnointiin, että instrumentin sopimukseen perustuvien kassavirtojen luonnetta. Luokittelu ja arvostaminen on kuvattu tarkemmin edempänä kohdassa Rahoitusvarojen luokittelu ja luokittelun määrittely. Rahoitusvarojen luokitteluun liittyen IAS 39:n mukaiset luokat, (käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat, myytävissä olevat, eräpäivään asti pidettävät sekä lainat ja muut saamiset) on korvattu IFRS 9:n mukaisilla luokilla:

- Jaksotettu hankintameno (AC)
- Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (käyvän arvon rahasto) (FVOCI)
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat (FVTPL)

Lammin Säästöpankin odotettavissa olevat luottotappiot rahoitusvaraluokittain:

	Pääomat 1.1.2018	Odotettavissa olevat luotto- tappiot (ECL) 1.1.2018	Pääomat 31.12.2018	Odotettavissa olevat luotto- tappiot (ECL) 31.12.2018
Jaksotettu hankintameno (AC)	449 127	1 420	517 248	1 050
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (käyvän arvon rahasto) (FVOCI)	15 766	33	30 049	23
Yhteensä	464 893	1 454	547 297	1 073

Rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen IAS 39:n ja IFRS 9:n mukaisesti 1.1.2018 tilanteesta:

Tuhatta euroa	Luokittelu IAS 39	Luokittelu IFRS 9	Kirjanpitoarvo IAS 39 31.12.2017	Kirjanpitoarvo IFRS 9 1.1.2018
Käteiset varat	Lainat ja muut	Jaksotettu hankin-	644	644

	saamiset	tameno		
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	37 786	37 786
Lainat ja saamiset yleisöltä	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	398 901	398 765
Johdannaisinstrumentit	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	7 534	7 534
Sijoitukset				
	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	21 177	21 177
	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	26 869	26 869

Rahoitusvelkojen luokitteluun ei ole IFRS 9:n myötä tullut merkittävää muutosta, jolla olisi vaikutusta Säästöpankkiryhmään.

Rahoitusvarojen siltalaskelma IAS 39:n ja IFRS 9:n välillä kirjanpitoarvoin esitettynä:

Rahoitusvarat (tuhatta euroa)	IAS 39 Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Uudelleenluokittelu	Uudelleenarvostus	IFRS 9 kirjanpitoarvo 1.1.2018
Jaksotettu hankintameno				
Käteiset varat				
Tase 31.12.2017	644			
Tase 1.1.2018				644
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta				
Tase 31.12.2017	37 786			
Uudelleenarvostus				
Tase 1.1.2018				37 786
Lainat ja saamiset yleisöltä				
Tase 31.12.2017	398 901			
Uudelleenarvostus			-136	
Tase 1.1.2018			-136	398 765
Jaksotettu hankintameno yhteensä	437 331		-136	437 194
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Sijoitukset				
Tase 31.12.2017	48 046			

Luokittelu - Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (oman pääoman ehtoiset)		-11 103		
Luokittelu - Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (vieraan pääoman ehtoiset)		-15 766		
Luokittelu - Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		-21 177		
Tase 1.1.2018				
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (vieraan pääoman ehtoiset)				
Sijoitukset				
Luokittelu - myytävissä olevista rahoitusvaroista		15 766		15 766
Tase 1.1.2018		15 766		15 766

Rahoitusvarat (tuhatta euroa)	IAS 39 Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Uudelleenluokittelu	Uudelleenarvostus	IFRS 9 kirjanpitoarvo 1.1.2018
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (oman pääoman ehtoiset)				
Sijoitukset				
Luokittelu - myytävissä olevista rahoitusvaroista		11 103		11 103
Tase 1.1.2018		11 103		11 103
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta yhteensä		26 869		26 869
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Johdannaisinstrumentit	7 534			7 534
Tase 31.12.2017	7 534			7 534
Luokittelu - myytävissä olevista rahoitusvaroista		21 177		21 177
Tase 1.1.2018	7 534	21 177		28 711
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti yhteensä	7 534	21 177		28 711

Suojauslaskennan osalta on valittu siirtymäsäännösten mukaisesti sovellettavan IFRS 9:n vaatimuksia suojauslaskennassa vain yleisen suojauslaskennan osalta, portfoliosuojauksen osalta jatketaan IAS 39:n mukaista soveltamista.

Rahoitusvarat ja -velat

Alkuperäinen kirjaaminen

Rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä kirjataan taseeseen silloin ja vain silloin, kun yhteisöstä tulee instrumentin sopimusehtojen osapuoli. Rahoitusvarojen selvityspäiväkäytännön mukaisesti Lammin Säästöpankissa tällaiset ostot ja myynnit merkitään taseeseen tai kirjataan pois taseesta kaupantekopäivän mukaisesti.

Alkuperäisen arvostamisen yhteydessä rahoitusvaroihin tai –velkoihin kuuluva erä arvostetaan käypään arvoon, ja jos kyseessä on muu kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka, siihen lisätään tai siitä vähennetään hankkimisesta tai liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot. Nämä transaktiomenot kirjataan tulosvaikutteisesti. Heti alkuperäisen kirjaamisen jälkeen käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta ja jaksotettuun hankintamenuon arvostettaville rahoitusvaroille kirjataan odotettavissa oleva luottotappio (ECL), minkä seurauksena kirjanpidollinen tappio kirjataan tulosvaikutteisesti lainan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Rahoitusvarojen luokittelu ja luokittelun määrittely

Liiketoimintamallin arviointi

Lammin Säästöpankissa määritetään liiketoimintamalli niin, että se parhaiten heijastaa sitä periaatetta, kuinka rahoitusvarojen ryhmiä hallinnoidaan tavoitellun liiketoiminnallisen periaatteen mukaisesti.

Liiketoimintamallilla tarkoitetaan sitä, kuinka pankki hallinnoi rahoitusvarojensa rahavirtojen keräytymiseksi. Toisin sanoen liiketoimintamalli ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä, rahoitusvarojen myynnistä vai näistä molemmista. Tämän vuoksi tätä arviointia ei tehdä sellaisten skenaarioiden perusteella, joiden yhteisö ei kohtuudella odota toteutuvan, kuten ns. "kauhuskenaarioiden" tai "stressiskenaarioiden" perusteella. Jos rahavirrat realisoituvat tavalla, joka poikkeaa yhteisöllä sen liiketoimintamallin arviointiajankohdasta olleista odotuksista, tästä ei aiheudu yhteisön tilinpäätökseen aiempia kausia koskevaa virhettä eikä tämä myöskään muuta jäljellä olevien kyseisen liiketoimintamallin mukaisesti pidettävien rahoitusvarojen luokittelua, kunhan yhteisö on ottanut huomioon kaiken merkityksellisen informaation, joka on ollut saatavilla aikana, jolloin se on tehnyt liiketoimintamallin arvioinnin.

Rahavirtakriteerien arviointi

Liiketoimintamallin määrittämisen jälkeen tulee arvioida rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvat rahavirtaominaisuudet, joiden perusteella voidaan tehdä päätös rahoitusvaran luokittelusta.

Rahavirtakriteerien testauksessa pääomalla tarkoitetaan rahoitusvaroihin kuuluvan erän käypää arvoa alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, joka voi muuttua sopimuksen juoksuaikana. Sopimukseen liittyvä korko sisältää korvauksen rahan aika-arvosta, tietyinä ajanjaksona jäljellä olevaan pääomamäärään liittyvästä luottoriskistä ja muista perustyyppiseen lainanottoon liittyvistä riskeistä ja menoista sekä voittomarginaalin.

Rahavirtakriteereitä arvioidessa käydään läpi, ovatko sopimukseen perustuvat rahavirrat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua, esim. korko sisältää vain korvauksen rahan aika-arvosta, luottoriskistä ja muista lainaamiselle tyypillisistä riskeistä. Mikäli sopimusehdot sisältävät sellaisia tekijöitä, joita ei voida pitää lainaamiselle tyypillisinä ehtoina, luokitellaan rahoitusvara käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi.

Lammin Säästöpankilla on käytössä seuraavat IFRS 9:n mukaiset rahoitusvarojen luokat:

- Jaksotettu hankintamenu (AC)
- Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (käyvän arvon rahasto) (FVOCI)
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat (FVTPL)

Jaksotettu hankintameno

Rahoitusvaroihin kuuluva erä arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon, jos molemmat seuraavista ehdoista täyttyvät:

- rahoitusvaroihin kuuluvaa erää pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi ja
- rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimusehdoissa määrätään tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua.

Myynnit luokasta jaksotettu hankintameno:

Rahoitusvaroja, joita pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi, hallinnoidaan rahavirtojen realisoimiseksi keräämällä sopimukseen perustuvia maksuja instrumentin voimassaoloaikana. Toisin sanoen yhteisö hallinnoi salkkuun sisältyviä varoja kerätäkseen nämä tietyt sopimukseen perustuvat rahavirrat (sen sijaan että se hallinnoisi salkun kokonaistuottoa, joka saadaan sekä varojen hallussapidosta, että niiden myynnistä). Ratkaistaessa, toteutuuko rahavirtojen realisointi keräämällä rahoitusvarojen sopimukseen perustuvat rahavirrat, on otettava huomioon aiemmillä kausilla toteutuneiden myyntien toteutumistiheys, arvo ja ajoitus, näihin myynteihin johtaneet syyt sekä odotukset tulevasta myyntitoiminnasta.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta arvostettavat

Rahoitusvaroihin kuuluva erä on arvostettava käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta, jos molemmat seuraavat ehdot täyttyvät:

- rahoitusvaroihin kuuluvaa erää pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoite saavutetaan sekä keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja, että myymällä rahoitusvaroja ja
- rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimusehdoissa määrätään tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka koostuvat yksinomaan koronmaksuista ja pääoman takaisinmaksuista

Pankissa voidaan tehdä päätös, jonka mukaan oman pääoman ehtoiset sijoitusten kirjauspai-
kaksi valitaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti arvostaminen käypään arvon muiden laajan tuloksen erien kautta. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien -
luokkaan kirjatut oman pääoman ehtoiset rahoitusvarat arvostetaan kirjanpidossa käypään arvoon ja arvon muutos kirjataan laskennallisella verolla vähennettynä laajaan tuloslaskelmaan. Oman pääoman ehtoisestä sijoituksesta saatavat osingot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun oikeus maksuun saadaan, osakkeesta saatavat pääomanpalautukset kirjataan laajaan tuloslaskelmaan.

Velkainstrumenttien osalta arvostus kirjanpidossa tehdään käypään arvoon ja arvon muutos kirjataan laskennallisella verolla ja odotettavissa olevalla luottotappiolla vähennettynä laajaan tuloslaskelmaan.

Rahoitusvarasta luovuttaessa tai myytäessä saatu voitto tai tappio käypään arvoon laajan tuloksen kautta arvostettaessa kirjataan velkainstrumenttien osalta tulosvaikutteisesti. Oman pääoman ehtoisten instrumenttien osalta käyvän arvon rahastoon kertynyttä realisoitumatonta voit-

toa tai tappiota ei siirretä tulosvaikutteiseksi missään vaiheessa vaan kirjaus tehdään oman pääoman sisällä edellisten tilikausien voittovaroihin.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat

Kaikki sellaiset erät, jotka eivät ole jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavia, kuuluvat käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Rahoitusvara voidaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kuitenkin nimenomaisesti luokitella peruuttamattomasti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi, jos näin toimimalla poistetaan arvostamiseen tai kirjaamiseen liittyvä epäjohtonmukaisuus tai vähennetään merkittävästi tällaista epäjohtonmukaisuutta, joka muutoin aiheutuisi varojen tai velkojen arvostamisesta tai niistä johtuvien voittojen tai tappioiden kirjaamisesta erilaisilla perusteilla

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellaan myös sellaiset vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, joissa kassavirtakriteereiden ei voida katsoa täyttyvän. Rahavirtakriteerit arvioidaan pankissa instrumenttikohtaisesti, sen määrittämiseksi onko kyseisen erän sopimusehdoissa määritettyä tiettyinä ajankohtina toistuvia rahavirtoja, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan koron maksua.

Rahoitusvarojen luokittelun muutokset

Rahoitusvara kirjataan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä johonkin kolmesta arvostusluokasta. Vieraan pääoman ehtoisten sijoitusten uudelleen luokittelu tehdään vain ja ainoastaan silloin, kun Lammin Säästöpankissa muutetaan rahoitusvarojen hallinnoinnissa noudatettuja liiketoimintamalleja. Tällaisten muutosten odotetaan olevan pankissa erittäin harvinaisia.

Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttuminen

Kun rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvat rahavirrat neuvotellaan uudelleen, tai niihin tehdään muutoin muutoksia ja tämä uudelleen neuvottelu tai muutosten tekeminen ei johda kyseisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän kirjaamiseen pois taseesta IFRS 9:n mukaisesti, yhteisön on laskettava rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräinen kirjanpitoarvo uudelleen ja kirjattava tehdystä muutoksesta aiheutuva voitto tai tappio tulosvaikutteisesti.

Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjaaminen pois taseesta

Rahoitusvara kirjataan pois taseesta, kun sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaraan kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa olemasta voimassa tai mikäli erä siirretään toiselle osapuolelle näin täyttäen taseesta poiskirjaamisen edellytykset.

Rahoitusvaroihin kuuluva erä on siirretty toiselle osapuolelle siinä ja vain siinä tapauksessa, että pankki joko:

- siirtää sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtojen saamiseen toiselle osapuolelle; tai
- pitää itsellään sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtojen saamiseen mutta ottaa vastatakseen sopimukseen perustuvan velvollisuuden maksaa kyseiset rahavirrat yhdelle tai useammalle vastaanottajalle ”läpikulku”-järjestelyllä. Sopimusta voidaan pitää ”läpikulku”-järjestelynä kun:
 - Velvollisuutta maksaa lopulliselle saajalle ei ole, mikäli ei saada kerättyä vastaavia määriä alkuperäisestä omaisuuserästä
 - Alkuperäisen omaisuuserän myynti tai panttaaminen on siirtosopimuksella estetty

Siirrettäessä rahoitusvaroihin kuuluva erä toiselle osapuolelle, taseesta poiskirjaamisen edellytykset täytyvät vain kun:

- Omistamiseen liittyvät merkittävät riskit ja edut on siirretty toiselle osapuolelle; tai
- Omistamiseen liittyviä merkittäviä riskejä ja etuja ei ole siirretty toiselle osapuolelle tai pitänyt näitä itsellään, mutta määräysvalta on siirretty.

Rahoitusvelka kirjataan pois taseesta silloin ja vain silloin, kun velka on lakannut olemasta olemassa, toisin sanoen peruutettu, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut. Jos jo lainanottajana ja lainanantajana olevien osapuolten välillä vaihdetaan vieraan pääoman ehtoisia instrumentteja, joiden ehdot poikkeavat huomattavasti toisistaan, vaihtoa on käsiteltävä alkuperäisen rahoitusvelan kuoletuksena ja uuden rahoitusvelan kirjaamisena. Ero kirjanpitoarvon ja maksetun vastikkeen välillä kirjataan tulosvaikutteisesti.

Käyvän arvon määrittäminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään sen hetkistä ostokurssia. Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan. Arvostushintoina käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskorjoista, ennaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät olennaisilta osin perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettava erä kokonaisuudessaan luokitellaan, määritetään koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys arvioidaan kyseisen käypään arvoon arvostettavan erän suhteen kokonaisuudessaan.

Arvonalentuminen

IFRS 9:n mukaiset arvonalentumisvaatimukset perustuvat odotettujen luottotappioiden malliin ja poikkeavat aiemmasta mallista, joka perustuu toteutuneiden luottotappioiden malliin. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaan sisältyvät jaksotettuun hankintamenuun arvostetut rahoitusvarat, muun laajan tuloksen kautta käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat, vieraan pääoman ehtoiset rahoitusvarat, lainasaamiset sekä takaukset ja luottositoumukset. Odotettavissa olevia luottotappioita ei lasketa osakkeista ja osuuksista eikä käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetuista rahoitusvaroista.

Arvonalentumisia arvioidaan kahdella tavalla. Lähtökohtaisesti odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan arvioiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä seuraavan 12 kuukauden ajalta tai vaihtoehtoisesti perustuen odotettavissa olevien luottotappioiden määrään koko elinkaaren ajalta.

Lammin Säästöpankissa odotettavissa olevien luottotappioiden (Expected Credit Loss eli ECL) laskenta tehdään vähäriskisille luotoille Loss Rate –mallilla ($ECL = \text{Loss Rate} * EAD$). Vähäriskisiä vastapuolia ovat julkisen sektori, rahoituslaitokset ja valtion takaamat opintolainat. Muille luotoille ja arvopapereille laskenta tehdään PD/LGD –mallilla ($ECL = PD * LGD * EAD$).

Loss Rate –mallin komponentit:

- Loss rate % eli laskennassa käytetään vastapuolille omia vakioituja prosentteja. Määräytyy vastapuolen sektorikoodin perusteella.
- EAD eli vastuun määrä on vuositason keskiarvo, joka tulevien lyhennysten vuoksi on yleensä pienempi kuin sopimuksen saldo.
- Vaihevalinta on lähtökohtaisesti 1.

PD/LGD –mallissa käytettävät komponentit:

- EAD (Exposure At Default) eli vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä. Määrässä huomioidaan sopimus- ja vuositasolle lasketut lyhennykset ja ennenaikaiset takaisinmaksut niille tuotteille, joille ennenaikainen takaisinmaksu on mallinnettu. Taseen ulkopuolisten erien katsotaan pysyvän vakiona sopimuksen elinkaaren loppuun asti. Luoton nostamaton osuus huomioidaan laskelmissa täysimääräisenä.
- PD % (Probability of Default) eli maksuhäiriötodennäköisyys perustuu ulkoisiin ja sisäisiin luottoluokituksiin.
- LGD % (Loss Given Default) eli arvioitu tappion määrä maksukyvyttömyyshetkellä huomioi sopimuksen käytettävissä olevat vakuudet.

Odotettavissa olevia luottotappioita (ECL) laskettaessa sopimukset luokitellaan Lammin Säästöpankissa kolmeen vaiheeseen luottoriskin muuttuessa ensimmäisestä kirjaamiskerrasta. Saaminen voi liikkua eri vaiheiden välillä luottokelpoisuuden mukaan:

Vaihe 1: 12-kuukauden ECL

- Jos luottoriski ei ole luoton myöntämisen jälkeen merkittävästi kasvanut, lasketaan odotettavissa olevat luottotappiot maksukyvyttömyystilaan joutumattomista saamisista perustuen 12 kuukauden odotettavissa olevaan luottotappioon.

Vaihe 2: Elinkaaren aikainen ECL – ei vakavia maksuhäiriöitä

- Jos luottoriski on luoton myöntämisen jälkeen kasvanut merkittävästi, arvonalentumiset lasketaan maksukyvyttömyystilaan joutumattomista saamisista perustuen luoton elinkaaren aikana odotettavissa olevaan luottotappioon.

Vaihe 3: Elinkaaren aikainen ECL – vakavia maksuhäiriöitä

- Jos sopimukselle tulee vakavia häiriöitä, arvonalentumiset kirjataan perustuen luoton elinkaaren aikana odotettavissa olevaan luottotappioon. Vaiheeseen 3 kuuluvat saamiset, joihin liittyy yksi tai useampi toteutunut haitallinen rahavirtoihin vaikuttava tapahtuma.

Toteutunut tappio: Vähennetään taseesta eikä tappioksi kirjattu osuus luotosta tule enää mukaan odotettujen tappioiden laskentaan.

Vaihevalinnassa raportointihetken tilannetta verrataan aina sopimuksen alkamis- tai hankkimishetken tilanteeseen. Arvioitaessa luottoriskin mahdollista muutosta otetaan huomioon kaikki asiaan kuuluvat ja käytettävissä olevat tiedot jotka ovat saatavilla ilman kohtuutonta työpanosta ja kustannuksia. Sopimuksen luottoriski on kasvanut merkittävästi (sopimus siirtyy vaiheesta 1 vaiheeseen 2) kun sopimuksella on mm. yli 30 päivän maksuviive, sopimuksen PD kasvaa joko 2,50 –kertaiseksi tai 10 %-yksikköä tai sopimukselle on tehty lainanhoitajousto (performing). Sopimus siirtyy vaiheeseen 3 kun sopimuksella on havaittu vakavia maksuhäiriöitä eli sopimuksen tai asiakkaan luottoluokka on D, sopimuksella on yli 90 päivän maksuviive, sopimukselle on tehty (non performing) lainanhoitajousto tai sopimukselle on hakemushetkellä kirjattu lainanhoitajoustomerkintä. ECL-laskennassa käytetään samaa maksukyvyttömyyden (default) määrittelyä, joka pankilla on käytössä luotonantosäännöissä. Sopimus voi palautua paremmalle vaiheelle täytettyään kyseisen vaiheen kriteerit pankin määrittämän ajan (ns. Probation period).

Laskennassa huomioidaan rahan aika-arvo diskonttaamalla sopimukselle laskettava odotettavissa oleva luottotappio. Efektiivisenä korkona pidetään sopimuksen korkoa ja se lasketaan vaiheille 1 ja 2 bruttokirjanpitoarvolle ja vaiheessa 3 alentuneelle kirjatulle arvolle raportointipäivälle.

Jokaiselle sopimukselle lasketaan neljä eri skenaariota Säästöpankkiryhmän pääekonomistin luomien talouden tilojen avulla. Skenaariot ovat perusskenaario 50%, lievä taantuma 8%, syvä taantuma 2% ja optimistinen skenaario 40%. Näistä lasketaan kirjanpitoon siirrettävä määrä painottamalla eri skenaarioita painokertoimilla.

Odotetut luottotappiot kirjataan arvonalentumisina tuloslaskelman erään Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoon kirjattavista rahoitusvaroista. Samaan tuloslaskelman erään kirjataan myös lopulliset luottotappiot.

Suojauslaskenta ja johdannaissopimukset

Yleisen suojauslaskennan piirissä olevien suojaussuhteiden (rahavirran suojaus ja käyvän arvon suojaus) osalta Lammin Säästöpankki on siirtynyt soveltamaan IFRS 9:n standardia ja makrosuojauksen osalta jatketaan IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa makrosuojauksesta tulevan lisäosan soveltamiseen asti.

Johdannaissopimukset arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoon sopimuksen solmimisesta lähtien ja arvonmuutokset kirjataan taseeseen ja tuloslaskelmaan tai muihin laajan tuloksen eriin.

Lammin Säästöpankki suojaa korkoriskiään sekä käyvän arvon että rahavirran muutoksilta ja soveltaa suojaussuhteisiin suojauslaskentaa. Käyvän arvon suojauksen kohteena on kiinteäkorkoinen ottolainaus ja rahavirran suojauksen kohteena vaihtuvakorkoisen antolainauksen tuleva korkovirta. Pankissa sovelletaan Euroopan Unionin hyväksymää IAS 39 suojauslaskennan niin kutsuttua "carve out" – mallia, joka mahdollistaa sen että johdannaisia tai niiden osia voidaan yhdistää ja käyttää suojausinstrumentteina. Pankissa EU:n carve out-mallia sovelletaan kiinteäkorkoiseen ottolainaukseen. Tavoitteena on vakauttaa korkokatetta ja neutralisoida varojen ja velkojen mahdollinen käyvän arvon muutos.

Käypää arvoa suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelmassa erään "Suojauslaskennan nettotulos". Käypää arvoa suojattaessa myös suojattava kohde on suojauksen ajan arvostettu käypään arvoon, vaikka se muuten arvostettaisiin jaksotettuun hankintameenoon. Suojattavan kohteen käyvän arvon muutos on kirjattu taseessa kyseisen tase-erän oikaisuksi ja tuloslaskelmassa erään "Suojauslaskennan nettotulos". Suojaavien johdannaisten korot esitetään korkotuottoina ja –kuluina niiden luonteen mukaisesti.

Rahavirtaa suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutoksen tehokas osuus kirjataan laskennallisilla veroilla oikaistuna omassa pääomassa olevaan käyvän arvon rahastoon. Käyvän arvon muutoksen tehoton osuus kirjataan suoraan tuloslaskelman erään "Arvopaperikaupan ja valuutatoiminnan nettotuotot". Kaupankäynnin nettotuottoihin kirjataan myös suojaavina instrumentteina kirjattujen korko-optioiden aika-arvon muutos, koska aika-arvo ei ole osa suojaussuhdetta. Suojaavien johdannaisten korot esitetään korkotuottoina ja –kuluina niiden luonteen mukaisesti.

Suojaavan johdannaisten arvostamisesta käyvän arvon rahastoon kertynyt arvomuutos kirjataan tulokseen suojatun rahavirran oikaisuksi sitä mukaa, kun suojattu rahavirta kirjataan tulokseen. Rahavirran suojauksessa suojattavaa kohdetta ei arvosteta käypään arvoon.

Suojauslaskennan aloittamisen hetkeltä dokumentoidaan suojattavan kohteen ja suojaavan johdannaisten suojaussuhde, kuten myös riskienhallinnan tavoitteet ja suojaukseen ryhtymisen strategia. Suojaussuhteen tehokkuutta arvioidaan jatkuvalla periaatteella kuitenkin aina vähintään raportointihetkiltä.

Vertailukauden 2017 rahoitusvarat

Luokittelu

Rahoitusvarat on tilinpäätöksessä luokiteltu Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus mukaisesti neljään ryhmään arvostamista varten:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
- Myytävissä olevat rahoitusvarat
- Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
- Lainat ja muut saamiset.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin on luokiteltu yhdistelmäinstrumentit, jotka sisältävät kytketyn johdannaisten, jota ei ole erotettu pääsopimuksesta sekä muut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat. Lisäksi tähän luokkaan on luokiteltu johdannaiset, jotka on tehty suojaamistarkoituksessa, mutta joihin ei sovelleta suojauslaskentaa

Eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin on luokiteltu saamistodistukset, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, jotka eräänntyvät määrättyinä päivinä ja jotka pankilla on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään asti.

Lainat ja muut saamiset ryhmään on luokiteltu saamiset, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia eikä niitä noteerata julkisesti toimivilla markkinoilla.

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin on luokiteltu rahoitusvarat, joita ei ole luokiteltu edellä kuvattuihin arvostusluokkiin.

Rahoitusvarojen ostot ja myynnit on kirjattu kirjanpitoon kaupantekopäivän mukaisesti ja ne sisältyvät tase-eriin Saamistodistukset ja Osakkeet ja osuudet.

Rahoitusvelat jaetaan kahteen ryhmään arvostamista varten

- Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvelkoihin
- Muihin rahoitusvelkoihin.

Pankilla ei ole kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvelkoja. Kaikki rahoitusvelat on siten luokiteltu Muihin rahoitusvelkoihin.

Arvostaminen

Rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivän perusteella.

Rahoitusvarat on merkitty taseeseen joko käypään arvoon tai jaksotettuun hankintamenuon. Johdannaisopimuksia lukuun ottamatta rahoitusvelat on merkitty taseeseen jaksotettuun hankintamenuon.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin luokiteltujen erien käyvän arvon muutokset on kirjattu suoraan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Myytavissä olevat rahoitusvarat on arvostettu käypään arvoon. Niiden käyvän arvon muutokset laskennallisilla veroilla oikaistuna on kirjattu omaan pääomaan muodostettuun käyvän arvon rahastoon. Ulkomaan rahan määräisistä eristä johtuvia kurssivoittoja ja -tappioita ei kirjata käyvän arvon rahastoon vaan suoraan tulokseen. Käyvän arvon rahastoon kertynyt arvonmuutos kirjataan tulokseen, kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuuserä myydään tai muuten kirjataan pois taseesta.

Julkisesti noteerattujen osakkeiden käypänä arvona on pidetty vuoden viimeistä ostokurssia. Muiden kuin julkisesti noteerattujen osakkeiden käypänä arvona on pidetty niiden hankintamenuon silloin, kuin käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määritellä. Saamistodistusten käypänä arvona on pidetty vuoden viimeistä ostokurssia, jos saamistodistuksella on julkinen hintanoteeraus tai sen puuttuessa saatavan pääoma- ja korkovirran markkinakorolla diskontattua nykyarvoa tai arvoa, joka on laskettu muuta yleisesti hyväksytyä arvostusmallia tai –menetelmää käyttäen.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset sekä lainat ja muut saamiset on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon tai arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenuon, jos arvonalentumisesta on ollut objektiivista näyttöä.

Tytär- ja omistusyhteisyriyten osakkeet ja osuudet on kirjattu hankintamenuon tai arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenuon, jos arvonalentumisen on todettu olevan merkittävä tai pitkäaikainen

Arvonalentumistappiot

Lainat ja muut saamiset

Arvonalentumistappioihin on kirjattu arvonalentumiset lainoista ja muista saamisista, kun on ollut objektiivista näyttöä siitä, että lainan tai muun saamisen pääomasta tai koroista ei saada suoritusta eikä saamisen vakuus riitä kattamaan sen määrää. Objektiivisen näytön arviointi pe-

rustuu asiakkaan maksukyvyttömyyden ja vakuuden riittävyyden arviointiin. Arvon alentumista kirjattaessa vakuus on arvostettu määrään, joka siitä todennäköisesti odotetaan saatavan realisoitihetkellä. Arvon alentumistappion määrä on määritetty saamisen kirjanpitoarvon ja arvioitujen, saamisesta kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena ottaen huomioon vakuuden käypä arvo. Diskonttauskorkona on käytetty saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa.

Lainat ja muut saamiset on luokiteltu ryhmiin, joiden arvon alentumistappioiden tarvetta on arvioitu ryhmäkohtaisesti. Saamisryhmät on luokiteltu samankaltaisten luottoriskiominaisuuksien perusteella, jotta kyettäisiin arvioimaan ryhmäkohtaisten arvon alentumisten tarvetta niistä saamisista, joista ei ole vielä tunnistettu yksittäiseen saamiseen kohdistuvaa arvon alennusperustetta.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Mikäli tilinpäätöspäivänä on havaittu objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin luokitellun saamistodistuksen arvo on saattanut alentua, saamistodistukselle on tehty arvon alentumistarkastelu.

Jos tarkastelussa on havaittu arvon alentuneen, esim. liikkeeseenlaskijan luottoriski on kasvanut, arvon arvon alennus on kirjattu tulosvaikutteisesti erään Muiden rahoitusvarojen arvon alentumistappiot. Arvon alentumistappion määrä on määritetty saamisen kirjanpitoarvon ja arvioitujen, saamisesta kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttauskorkona on käytetty saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa.

Myytavissä olevat rahoitusvarat

Mikäli tilinpäätöspäivänä on havaittu objektiivista näyttöä siitä, että myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun arvopaperin arvo on saattanut alentua, arvopaperille on tehty arvon alentumistarkastelu. Jos tarkastelussa on havaittu arvon alentuneen, esim. liikkeeseenlaskijan luottoriski on kasvanut tai osakkeen arvo on laskenut merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle hankintamenon ja pankki arvioi, että se ei saa sijoittamiaan varoja takaisin, käyvän arvon rahastoon kertynyt tappio on kirjattu tulosvaikutteisesti erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot.

Saamistodistusten osalta arvon alentumistappion määrä on määritetty saamisen kirjanpitoarvon ja arvioitujen, saamisesta kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttauskorkona on käytetty saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa. Saamistodistusten arvon alentumistappion peruuntuminen kirjataan tulosvaikutteisesti. Osakkeiden ja osuuksien arvon alentumistappion määrää on arvioitu niiden kirjanpitoarvon ja sen arvon, jonka pankki arvioi jäävän saamatta, erotuksena. Osakkeiden tai osuuksien arvon alentumistappiota ei voida peruuttaa tulosvaikutteisesti, vaan arvonmuutos kirjataan käyvän arvon rahastoon.

Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

Johdannaissopimukset on tilinpäätöksessä arvostettu käypään arvoon ja arvonmuutokset on kirjattu taseeseen ja tuloslaskelmaan.

Pankki suojaa korkoriskiään sekä käyvän arvon että rahavirran muutoksilta ja soveltaa niihin suojauslaskentaa. Käyvän arvon suojauksen kohteena on kiinteäkorkoinen ottolainaus ja rahavirran suojauksen kohteena vaihtuvakorkoisen antolainauksen tuleva korkovirta.

Käypää arvoa suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutos on kirjattu tuloslaskelmassa erään Suojauslaskennan nettotulos. Käypää arvoa suojaattaessa myös suojattava kohde on suojauksen ajan arvostettu käypään arvoon, vaikka se muuten arvostettaisiin jaksotettuun hankintamenuun. Suojattavan kohteen käyvän arvon muutos on kirjattu taseessa kyseisen tase-erän

oikaisuksi ja tuloslaskelmassa erään Suojauslaskennan nettotulos. Suojaavien johdannaisten korkokulut esitetään korkokuluissa ja tuotot korkotuotoissa.

Rahavirtaa suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutoksen tehokas osuus on kirjattu laskennallisilla veroilla oikaistuna omassa pääomassa olevaan käyvän arvon rahastoon. Käyvän arvon muutoksen tehoton osuus on kirjattu suoraan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Arvopaperikaupan nettotuottoihin on kirjattu myös suojaavina instrumentteina käytettyjen korko-optioiden aika-arvon muutos, koska aika-arvo ei ole osa suojaavaa instrumenttia. Suojaavien johdannaisten korkokulut esitetään korkokuluissa ja tuotot korkotuotoissa.

Suojaavan johdannaisten arvostamisesta käyvän arvon rahastoon kertynyt arvomuutos kirjataan tulokseen suojatun rahavirran oikaisuksi sitä mukaa, kun suojattu rahavirta tuloutuu. Rahavirran suojauksessa suojattavaa kohdetta ei arvosteta käypään arvoon.

Pankki suojaa korkoriskiään käyvän arvon muutoksilta ja soveltaa siihen käyvän arvon suojausta. Suojauksen kohteena on kiinteäkorkoinen ottolainaus. Käypää arvoa suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutos on kirjattu tuloslaskelmassa erään Suojauslaskennan nettotulos. Käypää arvoa suojattaessa myös suojattava kohde on suojauksen ajan arvostettu käypään arvoon, vaikka se muuten arvostettaisiin jaksotettuun hankintamenuon. Suojattavan kohteen käyvän arvon muutos on kirjattu taseessa kyseisen tase-erän oikaisuksi ja tuloslaskelmassa erään Suojauslaskennan nettotulos. Suojaavien johdannaisten korkokulut esitetään korkokuluissa ja tuotot korkotuotoissa.

Pankki suojaa korkoriskiään tulevan korkovirran muutoksilta ja soveltaa siihen rahavirran suojausta. Suojauksen kohteena on vaihtuvakorkoisen antolainauksen tuleva korkovirta. Rahavirtaa suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutoksen tehokas osuus on kirjattu laskennallisilla veroilla oikaistuna omassa pääomassa olevaan käyvän arvon rahastoon. Käyvän arvon muutoksen tehoton osuus on kirjattu suoraan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Suojaavien johdannaisten korkokulut esitetään korkokuluissa ja tuotot korkotuotoissa.

Suojaavan johdannaisten arvostamisesta käyvän arvon rahastoon kertynyt arvomuutos kirjataan tulokseen suojatun rahavirran oikaisuksi sitä mukaa, kun suojattu rahavirta tuloutuu. Rahavirtaa suojattaessa suojattavaa kohdetta ei arvosteta käypään arvoon.

Pankki käyttää osakeoptioita suojatakseen osaketalletuksiin liittyvää osakeriskiä käyvän arvon muutoksilta ja soveltaa siihen käyvän arvon suojausta. Suojauksen kohteena on osaketalletuksen lisätuotto.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet on jaettu käyttötarkoituksen perusteella omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin. Jaon lähtökohtana ovat olleet käytetyt neliömetrit.

Kiinteistöt on merkitty taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenuon määräisinä. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintamenuon. Pankki ei sovelta luottolaitoslain 12 luvun 8§:n mahdollisuutta arvostaa sijoituskiinteistöt käypään arvoon.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien tasearvot perustuvat hyödykkeiden arvoon suhteessa varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin.

Sijoituskiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden kirjanpitoarvon ja sitä pysyvästi alemman todennäköisen luovutushinnan ero, mikäli se on olennainen, on kirjattu arvonalentumistappiona kuluksi sijoituskiinteistöjen nettotuottoihin. Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset kirjataan saman erän oikaisuksi.

Pankin keskeiset sijoituskiinteistökohteet on arvioitu kiinteistökohtaisesti kauppahinta/tuottoarvomenetelmää käyttäen (jätetään se, jota pankki on käyttänyt arvioinnissa).. Kauppahintamenetelmää on käytetty etupäässä asuntojen ja maa-alueiden arvioinnissa. Tuottoarvomenetelmän arviot perustuvat kiinteistökohteesta saatavissa olevan nettovuokratuoton määrään ja kiinteistömarkkinoiden tuottovaateeseen. Vähimmäistuottovaateena on pidetty 3,0 %:n tuottoa. Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on ilmoitettu liitetiedossa 1.7.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero ja verotusperusteiset varaukset

Poistoeroon on kirjattu tehtyjen ja suunnitelmanmukaisten poistojen erotus.

Verotusperusteisia varauksia, mm. luottotappiovarauksia, käytetään pankin tilinpäätös- ja verosuunnittelussa. Verotusperusteisten varausten määrä tai muutos eivät siten kuvaa pankin riskiä.

Pankin tilinpäätöksessä tilinpäätössiirtojen kertymä esitetään siihen liittyvää verovelkaa vähentämättä.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina esitetään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset ja asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia ovat mm. takaukset ja niihin rinnastettavat takuusitoumukset. Sitoumukset esitetään sen määräisenä, mitä takaus tai takuusitoumus tilinpäätöshetkellä enintään vastaa.

Asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia ovat mm. sitovat luottolupaukset, myönnetyt nostamattomat luotot sekä käyttämättömät luottolimitit. Sitoumukset esitetään sen määräisinä, mitä niiden perusteella tilinpäätöshetkellä enintään voidaan joutua maksamaan.

Korkotuotot ja –kulut

Korkotuottoihin ja –kuluihin on kirjattu kaikki korollisista varoista ja veloista aiheutuvat korkotuotot ja -kulut. Korot on kirjattu suoriteperusteella lukuun ottamatta viivästyskorjoja, jotka on kirjattu, kun maksu on saatu. Korot on jaksotettu efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Korkotuottoina tai –kuluina on käsitelty myös saamisten ja velkojen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus, joka on jaksotettu saamisen tai velan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä. Vastaerä on kirjattu saamisen tai velan muutokseksi.

Korkotuottoa on kerrytetty myös arvoltaan alentuneen saamisen kirjanpidossa jäljellä olevalle saldolle sopimuksen alkuperäisellä efektiivisellä korolla.

Poistoperiaatteet

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintamenot poistetaan taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapois-

toin. Poistoajat ovat rakennusten ja rakennelmien osalta 10-30 vuotta ja koneiden ja kaluston osalta 5-8 vuotta. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Tietokoneohjelmistojen kehittämismenot sekä lisenssit aktivoidaan Aineettomiin oikeuksiin ja poistetaan 3-5 vuodessa. Pitkävaikutteiset menot poistetaan vaikutusaikanaan.

Muut kuin varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut sekä pakolliset varaukset

Pankissa eikä konsernissa ole kirjattu muita kuin varsinaisen toiminnan tuottoja ja kuluja. Jos vastaisen menon ja menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, se merkitään pankin taseen pakollisiin varauksiin.

Verot

Pankin tilinpäätöksessä tuloverot on kirjattu verotettavan tulon perusteella laskettuna. Käyvän arvon rahastoon sisältyvästä positiivisesta arvonmuutoksesta on taseeseen merkitty laskennallinen verovelka ja negatiivisesta arvonmuutoksesta laskennallinen verosaaminen. Lisäksi käyvän arvon rahastosta tulokseen siirretystä negatiivisesta arvonmuutoksesta on kirjattu laskennallinen verosaaminen. Muita laskennallisia veroja ei ole kirjattu.

Rahavarat

Rahoituslaskelman rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta. Rahoituslaskelma on laadittu epäsuoraa menetelmää käyttäen

LIITETIEDOT

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1.1 Lainat ja saamiset

Saamiset luottolaitoksilta	2018	Joista	2017	Joista
		tappiota koskeva vähennyserä		saamiskohtaiset arvonalentumiset
Vaadittaessa maksettavat	29 872 962,20		34 552 179,90	
Keskusrahallaitokselta	27 612 457,25		31 543 720,82	
Kotimaisilta luottolaitoksilta	2 260 504,95		3 008 459,08	
Muut	3 544 755,22		3 233 403,59	
Keskusrahallaitokselta	3 544 755,22		3 233 403,59	
Yhteensä	33 417 717,42		37 785 583,49	

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

	2018	Joista	2017	Joista
		tappiota koskeva vähennyserä		saamiskohtaiset arvonalentumiset
Yritykset ja asuntoyhteisöt	79 808 059,85	372 181,73	80 894 213,22	337 716,43
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	236 380,53	60,94	225 152,60	0,00
Kotitaloudet	327 892 393,92	634 968,22	315 232 127,71	655 317,68
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3 540 657,24	1 188,91	2 549 644,69	
Ulkomaat		25,44		
Yhteensä	411 477 491,54	1 008 425,24	398 901 138,22	993 034,11
- joista saamiset, joilla on huonompi etuoikeus velallisen muilla veloilla	24 000,00		24 000,00	

Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL), Lainat ja saamiset sekä taseen ulkopuoliset

	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Tase 1.1.2018	296 735,97	240 128,87	883 499,57	1 420 364,41
Siirrot vaiheeseen 1	2 421,11	-7 990,61	-10 740,97	-16 310,47
Siirrot vaiheeseen 2	-19 427,01	76 061,73	-35 593,21	21 041,51
Siirrot vaiheeseen 3	-53 028,32	-4 417,05	53 668,65	-3 776,72
Uudet saamiset	68 813,20	33 000,87	8 482,18	110 296,25
Lyhennykset ja erääntyneet saamiset	-53 425,90	-196 405,43	-309 547,94	-559 379,27
Toteutuneiden luottotappioiden vaikutus			-128 922,93	-128 922,93
Luottoriskin muutoksen vaikutus	-61 573,17	84 949,13	314 453,73	337 829,69
Manuaalisten korjausten vaikutus	-9 899,38	-36 788,09	-84 637,21	-131 324,68
Tase 31.12.2018	170 616,50	188 539,42	690 661,87	1 049 817,79

Tilikauden aikana kirjatut arvonalentumistappiot

	2017
Arvonalennustappiot tilikauden alussa	730 955,19
+ tilikauden aikana kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumistappiot	1 071 230,65
+ / - tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot	35 108,80
- tilikauden aikana peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumistappiot	-51 490,65
- aikaisemmin kirjattu saamiskohtainen arvonalentumistappio	-736 642,78
Arvonalentumistappiot tilikauden lopussa	1 049 161,21

	2018	2017
Järjestämättömät saamiset, yhteensä	8 506 580,00	5 981 911,00
joista yli 90 päivää erääntyneet saamiset	2 663 023,00	2 825 241,00
joista todennäköisesti maksamatta jäävät, jotka erääntymättömiä tai alle 90 päivää erääntyneitä	*)5 843 557,00	3 156 670,00
Saamisista tilikaudelle kirjattujen lopullisten luottotappioiden määrä	207 929,00	736 424,79

*) Luku sisältää 1.1.2018 alkaen myös IFRS 9-standardin mukaiset vaiheen 3 lainasaamiset, jotka eivät sisälly vertailukauden 2017 lukuihin.

1.2 Saamistodistukset

	2018 Yhteensä	Joista keskuspankki- rahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 99 430,00	Joista tappioita koskeva vähen- nyserä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	1 257 390,00		-
Julkisesti noteeratut	1 257 390,00	99 430,00	
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat	30 049 056,30	27 499 515,30	22 839,39
Julkisesti noteeratut	29 946 606,30	27 499 515,30	22 839,39
Muut	102 450,00		
Yhteensä	31 306 446,30	27 598 945,30	22 839,39

	2017 Yhteensä	Joista keskuspankki- rahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia	Joista arvon alentumistappiot
Myytavissä olevat saamistodistukset	17 561 522,50	11 025 105,00	-
Julkisesti noteeratut	17 458 772,50	11 025 105,00	
Muut	102 750,00		
Yhteensä	17 561 522,50	11 025 105,00	

Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL), Saamistodistukset

	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Tase 1.1.2018	33 354,86			33 354,86
Uudet saamistodistukset	13 163,90			13 163,90
Erääntyneet saamistodistukset	-19 097,61			-19 097,61
Luottoriskin muutoksen vaikutus	-4 581,76			-4 581,76
Tase 31.12.2018	22 839,39			22 839,39

1.3 Osakkeet ja osuudet

	2018
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	11 514 178,94
Julkisesti noteeratut	10 954 463,87
Muut	559 715,07

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat	12 234 737,67
Muut	12 234 737,67
Osakkeet ja osuudet yhteensä	23 748 916,61
- joista luottolaitoksissa	10 565 954,57
- joista muissa yrityksissä	13 182 962,04

Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Muissa yrityksissä	34 875,55
Yhteensä	34 875,55

2017

Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet

Julkisesti noteeratut	19 121 692,21
Muut	10 459 612,74
Yhteensä	29 581 304,95

Osakkeet ja osuudet yhteensä	29 581 304,95
- joista luottolaitoksissa	8 666 804,65
- joista muissa yrityksissä	20 914 500,30

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä

Muissa yrityksissä	868 200,00
Yhteensä	868 200,00

Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Muissa yrityksissä	34 875,55
Yhteensä	34 875,55

1.4 Rahoitusvarojen ryhmät

Rahoitusvarojen luokittelu IFRS 9:n mukaisesti 31.12.2018

2018

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat

Käteiset varat	698 606,85
Saamiset luottolaitoksilta	33 417 717,42
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	411 453 491,54
-Joista tappioita koskeva vähennyserä	1 008 425,24
JHM, yhteensä	
Yhteensä	445 569 815,81

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Saamistodistukset	1 257 390,00
Osakkeet ja osuudet	11 514 178,94
Johdannaissopimukset	7 462 070,54
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	24 000,00
Yhteensä	20 257 639,48

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat (velkainstrumentit)

Saamistodistukset	30 049 056,30
-Joista tappioita koskeva vähennyserä (1)	22 839,39
Yhteensä	30 049 056,30

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat (oman pääoman ehtoiset instrumentit)

Osakkeet ja osuudet	12 234 737,67
Yhteensä	12 234 737,67

Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä **34 875,55**

Rahoitusvarat yhteensä **508 146 124,81**

1) ECL kirjataan käyvän arvon rahastoon

Rahoitusvarojen luokittelu IAS 39:n mukaisesti 31.12.2017

	2017
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	0,00
Lainat ja muut saamiset	436 686 721,71
Myytavissä olevat rahoitusvarat	48 045 903,00
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	7 470 601,95
Yhteensä	492 203 226,66

1.5 Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

Johdannaissopimusten nimellisarvot		2018			
Jäljellä oleva maturiteetti	alle 1 vuosi		1 - 5 vuotta	yli 5 vuotta	Yhteensä
Suojaavat johdannaissopimukset	6 433 400,00	5 000 000,00	60 000 000,00		71 433 400,00
Käyvän arvon suojaus	6 433 400,00	5 000 000,00	60 000 000,00		71 433 400,00
Korkejohdannaiset	5 000 000,00	5 000 000,00	60 000 000,00		70 000 000,00
Koronvaihtosopimukset	5 000 000,00	5 000 000,00	60 000 000,00		70 000 000,00
Osakejohdannaiset	1 433 400,00				1 433 400,00

Johdannaissopimusten nimellisarvot		2017			
Jäljellä oleva maturiteetti	alle 1 vuosi		1 - 5 vuotta	yli 5 vuotta	Yhteensä
Suojaavat johdannaissopimukset	5 000 000,00	21 101 700,00	60 000 000,00		86 101 700,00
Käyvän arvon suojaus	5 000 000,00	21 101 700,00	60 000 000,00		86 101 700,00
Korkejohdannaiset	5 000 000,00	15 000 000,00	60 000 000,00		80 000 000,00
Koronvaihtosopimukset	5 000 000,00	15 000 000,00	60 000 000,00		80 000 000,00
Osakejohdannaiset		6 101 700,00			6 101 700,00

Johdannaissopimusten käyvät arvot

	2018		2017	
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat
Suojaavat johdannaissopimukset	7 462 070,54		7 533 878,19	
Käyvän arvon suojaus	7 462 070,54		7 533 878,19	
Korkejohdannaiset	7 461 986,39		7 470 601,95	
Koronvaihtosopimukset	7 461 986,39		7 470 601,95	
Osakejohdannaiset	84,15		63 276,24	
Yhteensä	7 462 070,54		7 533 878,19	

	2018	2017
Suojausinstrumentin suojaavasta riskistä johtuva voitto tai tappio		
Suojattavan kohteen arvonmuutos		
Käyvän arvon suojaus		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille		
Ottolainauksen arvonmuutos	7 483 525,14	7 490 132,32
Yhteensä	7 483 525,14	7 490 132,32

1.6 Aineettomat hyödykkeet

	2018	2017
Muut kehittämismenot	764 465,65	199 661,58
Muut aineettomat hyödykkeet	1 116 215,44	746 698,92
Yhteensä	1 880 681,09	946 360,50

1.7 Aineelliset hyödykkeet

	2018 Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Maa- ja vesialueet		
Omassa käytössä	3 197,26	
Sijoituskäytössä	67 669,61	68 100,00
Yhteensä	70 866,87	68 100,00

Rakennukset		
Omassa käytössä	277 652,61	
Sijoituskäytössä	288 304,79	750 000,00
Yhteensä	565 957,40	750 000,00

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet		
Omassa käytössä	1 484 642,10	
Sijoituskäytössä	1 449 334,55	3 351 200,00
Yhteensä	2 933 976,65	3 351 200,00

Muut aineelliset hyödykkeet **301 463,22**

Aineelliset hyödykkeet yhteensä **3 872 264,14** **4 169 300,00**

	2017 Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Maa- ja vesialueet		
Omassa käytössä	3 197,26	
Sijoituskäytössä	67 669,61	68 100,00
Yhteensä	70 866,87	68 100,00

Rakennukset		
Omassa käytössä	342 277,65	
Sijoituskäytössä	405 964,67	750 000,00
Yhteensä	748 242,32	750 000,00

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet		
Omassa käytössä	1 484 642,10	
Sijoituskäytössä	1 449 334,55	3 351 200,00
Yhteensä	2 933 976,65	3 351 200,00

Muut aineelliset hyödykkeet **244 249,36**

Aineelliset hyödykkeet yhteensä **3 997 335,20** **4 169 300,00**

Aineettomat hyödykkeet

	2018	2017
Hankintameno 1.1.	3 280 367,19	2 699 099,26
+ tilikauden lisäykset	1 305 825,08	581 267,93
- tilikauden vähennykset	-2 254 809,01	
+/- siirrot erien välillä		
Hankintameno 31.12.	2 331 383,26	3 280 367,19
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-2 334 006,69	-2 193 790,44
+/- vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot	2 180 602,48	
- tilikauden poistot	-297 297,96	-140 216,25
- tilikauden arvonalentumiset		
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 31.12.	-450 702,17	-2 334 006,69
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 880 681,09	946 360,50
Kirjanpitoarvo 1.1.	946 360,50	505 308,82

Aineelliset hyödykkeet

	2018	Muut kiinteistö- ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
	Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet			
Hankintameno 1.1.	3 324 032,74	2 917 155,20	2 473 779,52	8 714 967,46
+ tilikauden lisäykset			118 858,16	118 858,16
- tilikauden vähennykset				
+/- siirrot erien välillä				
Hankintameno 31.12.	3 324 032,74	2 917 155,20	2 592 637,68	8 833 825,62
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-1 401 063,91	-1 087 038,19	-2 229 530,16	-4 717 632,26
+/- vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot				
- tilikauden poistot	-117 659,88	-64 625,04	-61 644,30	-243 929,22
- tilikauden arvonalentumiset				
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 31.12.	-1 518 723,79	-1 151 663,23	-2 291 174,46	-4 961 561,48
Kertyneet arvonkorotukset 1.1.				
+/- tilikauden arvonkorotukset ja niiden peruutukset				
+/- siirrot erien välillä				
Kertyneet arvonkorotukset 31.12.				
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 805 308,95	1 765 491,97	301 463,22	3 872 264,14
Kirjanpitoarvo 1.1.	1 922 968,83	1 830 117,01	244 249,36	3 997 335,20

Aineelliset hyödykkeet

	2017	Muut kiinteistö- ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
	Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet			
Hankintameno 1.1.	3 324 032,74	2 917 155,20	2 457 074,76	8 698 262,70
+ tilikauden lisäykset			80 824,58	80 824,58
- tilikauden vähennykset			-64 119,82	-64 119,82
+/- siirrot erien välillä				
Hankintameno 31.12.	3 324 032,74	2 917 155,20	2 473 779,52	8 714 967,46
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-1 165 840,85	-559 413,15	-2 217 344,82	-3 942 598,82
+/- vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot			45 952,38	45 952,38
- tilikauden poistot	-235 223,06	-64 625,04	-58 137,72	-357 985,82
- tilikauden arvonalentumiset		-463 000,00		-463 000,00
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 31.12.	-1 401 063,91	-1 087 038,19	-2 229 530,16	-4 717 632,26
Kertyneet arvonkorotukset 1.1.				
+/- tilikauden arvonkorotukset ja niiden peruutukset				
+/- siirrot erien välillä				
Kertyneet arvonkorotukset 31.12.				
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 922 968,83	1 830 117,01	244 249,36	3 997 335,20
Kirjanpitoarvo 1.1.	2 158 191,89	2 357 742,05	239 729,94	4 755 663,88

1.8 Muut varat

	2018	2017
Maksujenvälityssaamiset	50,00	
Arvopapereiden myyntisaamiset		762 483,48
Muut	361 378,88	393 967,20
Yhteensä	361 428,88	1 156 450,68

1.9 Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

	2018	2017
Korot	1 660 138,19	1 851 265,99
Muut	1 642 736,75	1 066 534,83
Yhteensä	3 302 874,94	2 917 800,82

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

1.10 Rahoitusvelkojen ryhmät

	2018	2017
Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat	460 930 761,54	443 230 789,13
Velat luottolaitoksille	77 656 051,22	69 498 054,44
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	383 274 710,32	372 818 134,69
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		914 600,00
Yhteensä	460 930 761,54	443 230 789,13

1.11 Velat luottolaitoksille

	2018	2017
Luottolaitoksille	77 656 051,22	69 498 054,44
Vaadittaessa maksettavat	19 390,19	33 438,85
Muut	77 636 661,03	69 464 615,59
Yhteensä	77 656 051,22	69 498 054,44

1.12 Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

	2018	2017
Talletukset	383 274 710,32	372 811 486,69
Vaadittaessa maksettavat	345 665 468,83	316 244 804,55
Muut	37 609 241,49	56 566 682,14
Muut velat		6 648,00
Muut		6 648,00
Yhteensä	383 274 710,32	372 818 134,69

1.13 Muut velat

	2018	2017
Maksujenvälitysvelat	1 374 541,78	3 652 347,02
Varaukset	41 392,57	
Muut	362 624,66	825 354,21
Yhteensä	1 778 559,01	4 477 701,23

1.14 Varaukset

	2018	2017
Pakolliset varaukset	41 392,57	
Muut varaukset	18 813 761,72	18 200 978,84
Yhteensä	18 855 154,29	18 200 978,84

	Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa
Erittely pakollisiin varauksiin merkityistä eristä				
Odotettavissa olevat luottotappiot	67 415,62	-	-	41 392,57
Yhteensä	67 415,62			41 392,57

1.15 Siirtovelat ja saadut ennakot

	2018	2017
Korot	418 669,91	525 698,45
Muut	949 122,70	1 266 739,30
Yhteensä	1 367 792,61	1 792 437,75

1.16 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

	2017			
Velan yksilöintitiedot	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo	Korko %	Eräpäivä
Lammin Sp Deb. I 2013 float 5.6.2018	914 600,00	914 600,00	2,00	5.6.2018
Yhteensä	914 600,00	914 600,00		

Omiin varoihin luettu määrä

Velan yksilöintitiedot

Lammin Sp Deb. I 2013 float 5.6.2018

Yhteensä

Kaikki ilmoitetut velat ovat euromääräisiä. Ilmoitetut velat luetaan vakavaraisuuslaskennassa luottolaitoksen alempiin toissijaisiin omiin varoihin.

Pääomalainat

	2018	2017
Omiinvaroihin sisällytetyt		
Muut		914 600,00

1.17 Laskennalliset verovelat ja –saamiset

	2018	2017
Käyvän arvon rahastosta johtuva laskennallisten verosaamisten määrä	18 705,18	10 878,28
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	18 705,18	10 878,28
Muista väliaikaisista eroista lasketut verovelat	4 567,88	
Käyvän arvon rahastosta johtuva laskennallisten verovelkojen määrä	72 863,36	206 264,10
Laskennalliset verovelat yhteensä	77 431,24	206 264,10

Laskennalliset verovelat ja -saamiset on kirjattu käyvän arvon rahastoon kirjatusta rahavirtaa suojaavien johdannaisten ja käypään arvoon laajan tuloksen eriin kirjattavien saamistodistusten ja oman pääoman ehtoisten arvopapereiden käyvän arvon muutoksista ja odotetuista luottotappioista.

Muilta osin laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei ole kirjattu pankin taseeseen.

1.18 Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma**Rahoitusvarat**

	2018 alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset			7 419 034,80
Saamiset luottolaitoksilta	29 872 962,20	3 544 755,22	
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	6 700 901,84	39 649 190,33	125 952 211,91
Saamistodistukset		528 584,00	2 507 902,00
Johdannaiset	37 361,95	84,15	519 089,14
Yhteensä	36 611 225,99	43 722 613,70	136 398 237,85

Rahoitusvarat

	2018 5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	20 179 910,50		27 598 945,30
Saamiset luottolaitoksilta			33 417 717,42
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	111 382 240,10	127 792 947,36	411 477 491,54
Saamistodistukset	671 015,00		3 707 501,00
Johdannaiset	6 905 535,30		7 462 070,54
Yhteensä	139 138 700,90	127 792 947,36	483 663 725,80

Rahoitusvarat

	2017 alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset		1 009 825,00	3 416 950,00
Saamiset luottolaitoksilta	27 018 301,71	3 233 403,59	
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	26 171,50	168 772,90	846 196,34
Saamistodistukset	7 631 928,64	37 295 009,17	126 373 444,74
Johdannaiset	0,00	253 387,50	4 944 892,50
Yhteensä	34 676 401,85	41 960 398,16	135 581 483,58

Rahoitusvarat

	2017		
	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	6 753 400,00		11 180 175,00
Saamiset luottolaitoksilta			30 251 705,30
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	6 492 737,45		7 533 878,19
Saamistodistukset	107 312 224,10	120 288 531,57	398 901 138,22
Johdannaiset	1 183 067,50		6 381 347,50
Yhteensä	121 741 429,05	120 288 531,57	454 248 244,21

Rahoitusvelat

	2018		
	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 019 390,19	21 854 493,44	46 702 167,59
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	351 301 966,78	28 254 313,42	3 718 430,12
Yhteensä	354 321 356,97	50 108 806,86	50 420 597,71

Rahoitusvelat

	2018		
	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille		6 080 000,00	77 656 051,22
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille			383 274 710,32
Yhteensä	0,00	6 080 000,00	460 930 761,54

Rahoitusvelat

	2017		
	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	668 985,95	15 899 788,63	47 089 279,86
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	322 366 497,95	40 746 910,65	9 698 078,09
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		914 600,00	
Yhteensä	323 035 483,90	57 561 299,28	56 787 357,95

Rahoitusvelat

	2017		
	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille		5 840 000,00	69 498 054,44
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	6 648,00		372 818 134,69
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			914 600,00
Yhteensä	6 648,00	5 840 000,00	443 230 789,13

Vaadittaessa maksettavat saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä:
Muut kuin määräaikaistalletukset sekä luotolliset tilit on ilmoitettu luokassa alle 3 kk.

1.19 Varojen ja velkojen erittely kotimaan ja ulkomaan rahan määräisiin sekä samaan konserniin kuuluville

Varat	2018		2017	
	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Kotimaan raha	Ulkomaan raha
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	27 598 945,30		11 180 175,00	
Saamiset luottolaitoksilta	33 417 717,42		37 785 583,49	
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	411 477 491,54		398 901 138,22	
Saamistodistukset	3 707 501,00		6 381 347,50	
Johdannaissopimukset	7 462 070,54		7 533 878,19	
Muu omaisuus	33 918 353,24		40 157 070,35	
Yhteensä	517 582 079,04		501 939 192,75	

Velat	2018		2017	
	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Kotimaan raha	Ulkomaan raha
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	77 656 051,22		69 498 054,44	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	383 274 710,32		372 818 134,69	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Johdannaissopimukset				
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			914 600,00	
Muut velat	1 855 990,25		4 683 965,33	
Siirtovelat ja saadut ennakot	1 367 792,61		1 792 437,75	
Yhteensä	464 154 544,40		449 707 192,21	

1.20 Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käyvän arvon hierarkia

Rahoitusvarat	2018		2017	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Käteiset varat	698 606,85	698 606,85	643 864,37	643 864,37
Saamiset luottolaitoksilta	33 417 717,42	33 417 717,42	37 785 583,49	37 785 583,49
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	411 477 491,54	411 477 491,54	398 901 138,22	398 901 138,22
Saamistodistukset	31 306 446,30	31 330 446,30	17 561 522,50	17 561 522,50
Osakkeet ja osuudet	23 748 916,61	23 748 916,61	29 581 304,95	29 581 304,95
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyryksissä			868 200,00	868 200,00
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	34 875,55	34 875,55	34 875,55	34 875,55
Johdannaissopimukset	7 462 070,54	7 462 070,54	7 533 878,19	7 533 878,19
Yhteensä	508 146 124,81	508 170 124,81	492 910 367,27	492 910 367,27

Rahoitusvelat	2018		2017	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Velat luottolaitoksille	77 656 051,22	77 656 051,22	69 498 054,44	69 498 054,44
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	383 274 710,32	383 274 710,32	372 818 134,69	372 818 134,69
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			914 600,00	914 600,00
Yhteensä	460 930 761,54	460 930 761,54	443 230 789,13	443 230 789,13

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit

	2018			
	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Kauden aikana realisoitumattomat voitot ja tappiot, taso 3	42 560 910,17	7 462 070,54	12 518 452,74	62 541 433,45

	2017			
	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Kauden aikana realisoitumattomat voitot ja tappiot, taso 3	36 683 214,71	7 533 878,19	10 459 612,74	54 676 705,64

Käypä arvo ja suoraan tuloslaskelmaan merkityt arvonmuutokset sekä käyvän arvon rahastoon merkityt muutokset kustakin käypään arvoon merkittyjen rahoitusvälineiden ryhmästä

	2018	
	Käypä arvo	Arvonmuutos Tuloslaskelma Käyvän arvon rahasto 31.12.
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat rahoitusvarat	42 283 793,97	136 778,48
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	12 795 568,94	-517 976,82
Yhteensä	55 079 362,91	-381 198,34

	2017	Arvonmuutos Tuloslaskelma	Arvonmuutos Käyvän arvon rahasto 31.12.
	Käypä arvo		
Myytävissä olevat rahoitusvarat	47 142 827,45	-1 209,71	976 929,08
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	903 075,55	-97 000,00	
Yhteensä	48 045 903,00	-98 209,71	976 929,08

Hankintameno on arvostettu osakkeet ja osuudet toiminnalle välttämättömissä yrityksissä, jotka on esitetty tarkemmin liitetiedossa 5.2. Toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet on tarkoitettu pidettäväksi pysyvästi hallussa. Näiden omistusten käypää arvoa ei voida määrittellä luotettavasti.

1.21 Oman pääoman lisäykset ja vähennykset sekä siirrot erien välillä tilikauden aikana

Jos on tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutoksia tai virheiden oikaisuja, ne on esitettävä erikseen ja selostettava näiden perusteet.

	Tilikauden alussa	IFRS 9 siirtymän vaikutus 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Tilikauden lopussa
Peruspääoma	368,19				368,19
Kantarahasto	7 350 000,00				7 350 000,00
Muut sidotut rahastot	2 341 824,53	-437 379,55	636 643,04	-745 902,48	1 795 185,54
Vararahasto	1 560 281,27				1 560 281,27
Käyvän arvon rahasto	781 543,26	-437 379,55	636 643,04	-745 902,48	234 904,27
Rahavirran suojauksesta Käypään arvoon arvostamisesta	781 543,26	-437 379,55	636 643,04	-745 902,48	234 904,27
Vapaat rahastot	3 318 640,74	-			3 318 640,74
Muut rahastot	3 318 640,74				3 318 640,74
Edellisten tilikausien voitto	19 358 850,95	291 289,01	3 138 924,58	-1 745 797,29	21 043 267,25
Tilikauden voitto	1 661 337,29		1 969 395,20	-2 524 421,29	1 106 311,20
Oma pääoma yhteensä	34 031 021,70	-146 090,54	5 744 962,82	-5 016 121,06	34 613 772,92

Käyvän arvon rahaston muutokset tilikauden aikana

	2018 Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Rahavirran suo- jauksesta	Yhteensä
Käyvän arvon rahaston saldo 1.1.2018 (brutto)	420 510,54	556 418,54		976 929,08
IFRS 9 siirtymän vaikutus 1.1.2018 (brutto)	9 694,10	-556 418,54		-546 724,44
Laskennallinen verosaaminen (+)/verovelka (-)	-	-	-	-86 040,93
Käyvän arvon rahasto 1.1.2018	430 204,64			344 163,71
Käyvän arvon lisäykset	611 784,28			611 784,28
Käyvän arvon vähennykset	-601 064,64			-601 064,64
Käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirretyt	-136 778,48			-136 778,48
Käyvän arvon rahaston siirto voittovaroihin (osakkeiden luovutus)	-	-	-	-
Odotettavissa olevat luottotappiot	-10 515,47	-	-	-10 515,47
Käyvän arvon rahaston muutokset 2018, yhteensä	-136 574,31			-136 574,31
Käyvän arvon rahaston saldo 31.12.2018 (brutto)	293 630,33			293 630,33
Laskennallinen verosaaminen (+)/verovelka (-)	-58 726,06			-58 726,06
Käyvän arvon rahasto 31.12.2018	234 904,27			234 904,27

**Käyvän arvon rahaston muutokset tili-
kauden aikana**

	2017		Rahavirran suo- jauksesta	Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet		
Käyvän arvon rahaston saldo 1.1.2017 (brutto)	874 016,17	1 996 376,27		2 870 392,44
Laskennallinen verosaaminen (+)/verovelka (-)	-	-	-	-574 078,49
Käyvän arvon rahasto 1.1.2017				2 296 313,95
Käyvän arvon lisäykset	650 895,33	1 028 995,92		1 679 891,25
Käyvän arvon vähennykset	-778 415,81	-586 698,29		-1 365 114,10
Käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirretyt	-325 985,15	-1 882 255,36		-2 208 240,51
Käyvän arvon rahaston muutokset 2017, yhteensä	-453 505,63	-1 439 957,73		-1 893 463,36
Käyvän arvon rahaston saldo 31.12.2017 (brutto)	420 510,54	556 418,54		976 929,08
Laskennallinen verosaaminen (+)/verovelka (-)	-84 102,11	-111 283,71		-195 385,82
Käyvän arvon rahasto 31.12.2017	336 408,43	445 134,83		781 543,26

1.22 Kantarahasto

Lammin Säästöpankin kantarahasto-osuuksien lukumäärä on 7 350 kpl.

Kantarahasto-osuuden omistajalla on oikeus voitonjakoon säästöpankkilain (28.12.2001/1502)41 §:ssä säädetyllä tavalla.

Kantarahasto-osuuden omistajalla on oikeus osallistua isäntien vaaliin, osuudenomistajan äänimäärä on omistettujen kantarahasto-osuuksien määrä, kuitenkin enintään 10 ääntä.

LUOTTORISKIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT
1.23 Rahoitusvarojen jakauma riskiluokittain

Lainat ja saamiset sekä taseen ulkopuoliset erät	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	31.12.2018
Riskiluokka 1	47 259 235,10	1 606 276,76	0,00	48 865 511,86
Riskiluokka 2	121 258 812,52	4 001 948,91	24 155,78	125 284 917,21
Riskiluokka 3	97 362 849,81	4 769 264,42	446 533,02	102 578 647,25
Riskiluokka 4	79 563 768,01	5 743 804,09	873 255,36	86 180 827,46
Riskiluokka 5	25 974 599,12	11 331 549,04	912 959,01	38 219 107,17
Riskiluokka 6	6 860 119,92	6 420 721,04	718 408,45	13 999 249,41
Riskiluokka 7	2 780 127,50	5 374 244,56	2 341 876,11	10 496 248,17
Riskiluokka 8	53 520,00	471 675,02	1 698 022,83	2 223 217,85
Riskiluokka ei luokiteltu		145 134,91	833 627,60	978 762,51
Pääomaerät riskiluokittain, yhteensä	381 113 031,98	39 864 618,75	7 848 838,16	428 826 488,89
Tappioita koskeva vähennyserä (loss allowance)	170 616,50	188 539,44	690 661,87	1 049 817,81
Yhteensä	380 942 415,48	39 676 079,31	7 158 176,29	427 776 671,08
Saamistodistukset	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	31.12.2018
Riskiluokka ei luokiteltu	28 090 000,00			28 090 000,00
Pääomaerät riskiluokittain, yhteensä	28 090 000,00			28 090 000,00
Tappioita koskeva vähennyserä (loss allowance)	22 839,39			22 839,39
Yhteensä	28 067 160,61			28 067 160,61

1.24 Luottoriskikeskittymät

	Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	Lainat ja saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Vieraan pää- oman ehtoiset sijoitukset	Annetut lainalupaukset ja takaukset
Tasearvo 31.12.2018	236 380,53	412 171 726,29	28 090 000,00	
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2018				16 418 382,07
Luottoriskikertymä toimialoittain, Riskiluokka 1				
Yritykset		19 121 446,18		2 207 789,24
Maatalous		486 130,74		
Kiinteistöala		9 122 101,28		554 247,50
Rakentaminen		2 020 922,91		617 209,36
Tukku- ja vähittäiskauppa		2 931 408,40		262 481,82
Teollisuus		671 508,30		136 295,00
Kuljetus ja varastointi		356 726,06		100 000,00
Muut		3 532 648,49		537 555,56
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		3 532 093,53		96 934,63
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	236 380,53			
Kotitaloudet		22 401 236,57		1 269 631,18
Muut				
Yhteensä 31.12.2018	236 380,53	45 054 776,28		3 574 355,05
Luottoriskikertymä toimialoittain, riskiluokka 2				
Yritykset		28 860 800,11		2 423 132,18
Maatalous		288 640,11		377 813,82
Kiinteistöala		21 483 110,33		1 242 114,21
Rakentaminen		2 230 183,04		195 655,30
Tukku- ja vähittäiskauppa		784 585,39		220 963,74
Teollisuus		1 674 262,74		36 818,79
Kuljetus ja varastointi		242 180,94		11 719,81
Muut		2 157 837,56		338 046,51
Kotitaloudet		91 923 307,50		2 077 677,42
Muut				
Yhteensä 31.12.2018		120 784 107,61		4 500 809,60
Luottoriskikertymä toimialoittain, riskiluokka 3				
Yritykset		7 392 961,22		1 025 183,16
Maatalous		27 452,22		22 547,78
Kiinteistöala		4 066 291,16		40 698,24
Rakentaminen		1 098 428,26		167 562,23
Tukku- ja vähittäiskauppa		403 397,07		79 641,49
Teollisuus		711 786,19		525 522,33
Kuljetus ja varastointi		75 384,63		20 867,11
Muut		1 010 221,69		168 343,98
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset				250 000,00
Kotitaloudet		91 612 508,90		2 297 993,97
Muut				
Yhteensä 31.12.2018		99 005 470,12		3 573 177,13
Luottoriskikertymä toimialoittain, riskiluokka 4				
Yritykset		6 744 364,38		210 186,43
Maatalous		55 700,34		
Kiinteistöala		2 380 055,69		13 770,19
Rakentaminen		964 610,33		160 144,02
Tukku- ja vähittäiskauppa		979 323,74		104,73
Teollisuus		18 799,97		
Kuljetus ja varastointi		123 125,00		
Muut		2 222 749,31		36 167,49
Kotitaloudet		76 309 476,51		2 916 800,14
Muut				
Yhteensä 31.12.2018		83 053 840,89		3 126 986,57
Luottoriskikertymä toimialoittain, riskiluokka 5				
Yritykset		12 283 459,60		249 421,94
Maatalous				
Kiinteistöala		9 483 664,30		51 333,23
Rakentaminen		639 208,04		146 026,76
Tukku- ja vähittäiskauppa		990 142,09		22 767,21

Teollisuus	380 504,54		16 652,96
Kuljetus ja varastointi	236 483,58		680,78
Muut	553 457,05		11 961,00
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	8 563,71		11 436,29
Kotitaloudet	25 050 864,99		615 360,64
Yhteensä 31.12.2018	37 342 888,30		876 218,87
Luottoriskikertymä toimialoittain, riskiluokka 6			
Yritykset	3 359 151,61		13 932,60
Kiinteistöala	2 173 240,32		
Rakentaminen	87 122,48		19,81
Muut	1 098 788,81		13 912,79
Kotitaloudet	10 458 713,97		167 451,23
Yhteensä 31.12.2018	13 817 865,58		181 383,83
Luottoriskikertymä toimialoittain, riskiluokka 7			
Yritykset	1 153 488,46		116 303,11
Kiinteistöala	904 749,15		
Rakentaminen	143 913,97		10 874,49
Tukku- ja vähittäiskauppa			25 000,00
Kuljetus ja varastointi			10 091,28
Muut	104 825,34		70 337,34
Kotitaloudet	8 808 425,36		418 031,24
Yhteensä 31.12.2018	9 961 913,82		534 334,35
Luottoriskikertymä toimialoittain, riskiluokka 8 tai riskiluokkaa ei luokiteltu			
Yritykset	892 388,29	3 750 000,00	34 674,32
Kiinteistöala	343 117,63	750 000,00	
Rakentaminen	54 100,11		1 635,68
Tukku- ja vähittäiskauppa	196 265,93		7 943,26
Teollisuus		1 050 000,00	
Kuljetus ja varastointi		200 000,00	
Muut	298 904,62	1 750 000,00	25 095,38
Julkisyhteisöt		18 790 000,00	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset		5 550 000,00	
Kotitaloudet	2 258 475,40		16 442,35
Yhteensä 31.12.2018	3 150 863,69	28 090 000,00	51 116,67

1.25 Vakuuksien ja muiden luoton laatua parantavien järjestelyjen vaikutus

	2018	
	Luottoriskille alttiina oleva määrä, johon kohdistuu vakuus	Kuvaus hallussa olevasta vakuudesta
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	414 340 628,97	
Asuntoluotot	250 074 601,21	Pääosin asuinkiinteistövakuuksia
Yritysluotot	76 773 289,80	Pääosin kiinteistövakuuksia
Kulutusluotot	38 346 568,88	Pääosin asuinkiinteistövakuuksia
Muut	49 146 169,08	Pääosin kiinteistövakuuksia

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

2.1 Korkotuotot ja -kulut

	2018	2017
Korkotuotot		
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavista saamistodistuksista	164 501,46	119 297,83
Saamisista luottolaitoksilta	0,00	1 933,89
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	6 932 975,00	7 236 041,01
Saamistodistuksista	167 917,41	279 715,49
Johdannaissopimuksista	1 326 836,93	1 856 263,89
Rahoitusvelkojen negatiivista korkokuluista	149 769,00	205 381,46
Muut korkotuotot	97 666,56	137 517,62
Yhteensä	8 839 666,36	9 836 151,19
Korkotuotot vaiheeseen 3 kirjatusta rahoitusvaroista	276 965,03	-
Korkotuotot arvoltaan alentuneista luotoista ja muista saamisista	-	136 371,63
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	-419 621,27	-433 517,55
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	-911 645,76	-1 563 240,19
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista		
Johdannaissopimuksista ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista		
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-7 817,97	-26 109,88
Negatiiviset korkotuotot rahoitusvaroista	-194 288,07	-99 944,96
Muut korkokulut	80,66	-5 674,46
Yhteensä	-1 533 292,41	-2 128 487,04

2.2 Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista

	2018
Käypään arvoon tuloksen kautta kirjatusta sijoituksista saadut osinkotuotot	51 223,30
Käypään arvoon käyvän arvон rahaston kautta kirjatusta sijoituksista	103 899,60
joista tilikauden lopussa hallussa oleviin sijoituksiin liittyvät osingot	103 899,60
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä ja omistusyhteisyhteisöistä saadut osinkotulot	35 000,00
Yhteensä	190 122,90

2017

Myytävissä olevista rahoitusvaroista saadut osinkotuotot	189 015,15
Yhteensä	189 015,15

2.3 Palkkiotuotot ja -kulut

	2018	2017
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	888 841,21	836 525,62
Ottolainauksesta	29 070,10	69 910,59
Maksuliikenteestä	1 773 588,87	1 713 796,46
Omaisuuksienhoidosta	484 996,63	544 031,99
Välitetystä toiminnasta	1 879 998,92	1 716 327,46

Takausten myöntämisestä	71 918,65	72 578,13
Muut palkkiotuotot	96 688,76	99 565,94
Yhteensä	5 225 103,14	5 052 736,19

Palkkiokulut

Maksetut toimitusmaksut	-102 264,49	-99 003,29
Muut	-772 464,06	-700 060,48
Yhteensä	-874 728,55	-799 063,77

2.4 Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

	2018		
	Myyntivoitot ja -tappiot(netto)	Käyvän arvon muutokset(netto)	Yhteensä
Saamistodistuksista	10 631,92	-76 715,00	-66 083,08
Osakkeista ja osuuksista	-25 625,79	-441 261,82	-466 887,61
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-14 993,87	-517 976,82	-532 970,69
Tuloslaskelmaerä yhteensä	-14 993,87	-517 976,82	-532 970,69

	2017		
	Myyntivoitot ja -tappiot(netto)	Käyvän arvon muutokset(netto)	Yhteensä
Saamistodistuksista		-10 940,00	-10 940,00
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä		-10 940,00	-10 940,00
Tuloslaskelmaerä yhteensä		-10 940,00	-10 940,00

2.5 Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

	2018		
	Myyntivoitot ja - tappiot(netto)	Siirrot käyvän arvon rahastosta	Yhteensä
Saamistodistuksista	9 077,90	136 778,48	145 856,38
Yhteensä	9 077,90	136 778,48	145 856,38

2.6 Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

	2017				
	Myyntivoitot ja - tappiot(netto)	Arvonalentu- miset	Arvonalentu- misten peruut- ukset	Siirrot käyvän arvon rahastosta	Yhteensä
Saamistodistuksista	-1 616,61			325 985,15	324 368,54
Osakkeista ja osuuksista	-150 683,87	-1 209,71		1 882 255,36	1 730 361,78
Yhteensä	-152 300,48	-1 209,71		2 208 240,51	2 054 730,32

2.7 Suojauslaskennan nettotulos

	2018	2017
Suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutos (netto)	-11 821,49	-1 412 467,95
Suojattavien kohteiden käyvän arvon muutos (netto)	8 794,54	1 398 936,91
Yhteensä	-3 026,95	-13 531,04

2.8 Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

	2018	2017
Vuokra- ja osinkotuotot	485 125,96	500 220,01
Vuokrakulut	-525,00	-570,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-123 705,32	-121 625,42
Arvonalentumistappiot		-117 000,00
Muut kulut	-298 922,75	-357 348,51
Yhteensä	61 972,89	-96 323,92

2.9 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Liiketoiminnan muut tuotot	2018	2017
Vuokratuotot omassa käytössä olevasta kiinteistöomaisuudesta	6 342,94	6 664,74
Muut tuotot	542 965,93	450 474,15
Yhteensä	549 308,87	457 138,89

Liiketoiminnan muut kulut	2018	2017
Vuokratkulut	-243 912,51	-295 486,76
Kulut omassa käytössä olevasta kiinteistöomaisuudesta	-371 275,97	-420 266,82
Vakuusrahastomaksut	-210 631,65	-217 766,07
Muut kulut	-1 063 803,13	-931 501,31
Yhteensä	-1 889 623,26	-1 865 020,96

2.10 Henkilöstökulut

	2018	2017
Palkat ja palkkiot	-3 050 842,51	-3 440 983,29
Henkilösivukulut	-653 356,68	-741 606,61
Eläkekulut	-590 525,81	-646 642,70
Muut henkilösivukulut	-62 830,87	-94 963,91
Yhteensä	-3 704 199,19	-4 182 589,90

2.11 Muut hallintokulut

	2018	2017
Muut henkilöstökulut	-446 141,56	-433 906,95
Toimistokulut	-894 493,19	-774 458,05
Atk-kulut	-2 296 423,37	-1 844 625,52
Yhteyskulut	-216 200,27	-195 380,05
Edustus- ja markkinointikulut	-446 918,51	-648 596,20
Yhteensä	-4 300 176,90	-3 896 966,77

2.12 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	2018	2017
Suunnitelman mukaiset poistot	-414 495,34	-259 576,65
Aineelliset hyödykkeet	-126 269,34	-122 762,76
Aineettomat hyödykkeet	-288 226,00	-136 813,89
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-463 000,00	-463 000,00
Aineelliset hyödykkeet	-463 000,00	-463 000,00
Yhteensä	-414 495,34	-722 576,65

2.13 Odotettavissa olevat luottotappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

	2018			
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenuun kirjattavista rahoitusvaroista sekä takauksista ja muista taseen ulkopuolisista sitoumuksista	Sopimuskohtaiset odotettavissa olevat luottotappiot, brutto	Peruutukset	Tuloslaskelmaan kirjatut lopullisten luottotappioiden peruutukset	Tuloslaskelmaan kirjatut lopulliset luottotappiot ja arvonalentumistappiot
Saamisista luottolaitoksilta	3,61	-	-	-
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	215 597,02	128 922,92	2 658,50	-208 163,82
Taseen ulkopuoliset erät	26 023,05	-	-	-
Yhteensä	241 623,68	128 922,92	2 658,50	-208 163,82

Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat saamistodistukset	10 515,47
Yhteensä	10 515,47

Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä	252 139,15	128 922,92	2 658,50	-208 163,82
---	------------	------------	----------	-------------

2.14 Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista 2017

Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-1 052 808,87
Sopimuskohtaiset arvon alentumistappiot	-1 071 230,65
Ryhmäkohtaiset arvon alentumistappiot	-136 125,56
Arvon alentumisten peruutukset ja palautukset (-)	154 547,34
Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista yhteensä	-1 052 808,87

Muiden rahoitusvarojen arvon alentumiset

2017

Omistusyhteisyritysten osakkeista ja -osuuksista	-97 000,00
Arvon alentumiset	-97 000,00
Arvon alentumistappiot muista rahoitusvaroista yhteensä	-97 000,00

Arvon alentumistappiot rahoitusvaroista yhteensä -1 149 808,87

2.15 Tuotot liiketoiminta-alueittain ja markkina-alueittain

	2018	2017
Pankkitoiminnan tuotot	12 942 740,49	15 340 489,74

Tuottojen, liikevoiton, varojen ja velkojen jakautumista liiketoiminta-alueittain ei ole ilmoitettu, koska jaolla ei ole olennaista merkitystä.
Pankki harjoittaa liiketoimintaa vain Suomessa.

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

3.1 Annetut vakuudet

Omasta velasta annetut:

Tase-erä	Pantit	Kiinnitykset	Muut vakuudet	Yhteensä
Velat luottolaitoksille			4 000 000,00	4 000 000,00
Omasta velasta annetut yhteensä			4 000 000,00	4 000 000,00

Muiden velasta annetut:

Pankki ei ole antanut muiden veloista vakuuksia.

3.2 Eläkevastuut

Henkilöstön eläketurva on järjestetty Työeläkeyhtiö Elon kautta eikä kattamatonta eläkevastuuta ole.

3.3 Leasing ja muut vuokravastuut

Ei-peruutettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

	2018	2017
Yhden vuoden kuluessa	178 159,80	247 735,64
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluessa	505 027,89	496 978,02
Yli viiden vuoden kuluessa	280 905,24	501 813,78

3.4 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

	2018	2017
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset		
Takaukset	4 067 956,55	5 951 423,25
Muut asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	64 809,40	174 809,40

Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	23 368 256,64	15 674 942,56
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	27 501 022,59	21 801 175,21

3.5 Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	2018	2017
Pankki kuuluu Oy Samlink Ab:n arvonlisäverovelvollisuusryhmään. Arvonlisäveron ryhmäkisteröintiin liittyvä yhteisvastuumäärä	1 956 926,57	757 141,30

HENKILÖSTÖÄ, JOHTOA JA LÄHIPIIRIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

	Henkilömäärä tilikauden lopussa	Henkilömäärä tilikauden lopussa
	2018	2017
4.1 Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	54	57
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	7	0
Määräaikainen henkilöstö	4	7
Yhteensä	65	64

4.2 Johdon palkat, palkkiot ja eläkesitoumukset

	2018	2017
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa, palkat ja palkkiot	417 037,24	496 721,40
Yhteensä	417 037,24	496 721,40

4.3 Johdolle myönnettyt luotot ja takaukset

	2018 Luotot	Takaukset	2017 Luotot	Takaukset
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	849 879,42		776 832,00	
Yhteensä	849 879,42		776 832,00	
Lisäykset	95 000,00			
Vähennykset	33 700,00		269 479,46	

Lainaehdot

Luotot ja takaukset on myönnetty ehdoin, joita sovelletaan vastaaviin asiakasluottoihin ja takauksiin.

4.4 Lähipiiritiedot

Lähipiirin määrittely

Luottolaitoksen lähipiiri määritellään tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja varten standardin IAS 24 *Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä* mukaisesti.

Saamiset, takaukset ja vakuudet lähipiiriltä

	2018 Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Sijoitukset	Muut saamiset	Takaukset/ vakuudet
Lähipiiriin kuulumisen peruste				
Määräysvalta	278 990,57			
Yhteensä	278 990,57			
Odotettavissa olevat luottotappiot				
Tilikauden alussa	590 015,66			
Tilikauden muutos	-347 577,93			
Tilikauden lopussa	242 437,73			

2017

Lähipiiriin kuulumisen peruste	Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Sijoitukset	Muut saamiset	Takaukset/ vakuudet
Sukulaisuus	6 866,00			
Määräysvalta	311 664,00			59 000,00
Yhteensä	318 530,00			59 000,00

*) Johdon luotot ja takaukset on esitetty liitetiedossa 4.3.

OMISTUKSET MUISSA YRITYKSISSÄ

5.1 Konsernitilinpäätökseen yhdistelemättä jätetyt pienet tytär- ja osakkuusyhtiöt

Tytäryhtiöt	Kirjanpitoarvot	Oma pääoma **)	Tilikauden tulos	Kpl	Määräysvallan peruste
Asunto- ja kiinteistöyhtiöt	1 785 351,16			1	
Muut	34 958,29			2	

5.2 Omistukset muissa yrityksissä

Yrityksen nimi ja kotipaikka	Omistuosuus, %	Oma pääoma**	Tilikauden tulos*
Sp-Henkivakuutus Oy, Espoo	4,38	43 746 912,38	5 452 499,26
Nooa Säästöpankki Oy	4,73	47 350 525,16	1 238 612,54
Sp-Rahastoyhtiö Oy, Helsinki	5,29	9 301 583,86	791 048,96
Säästöpankkien Holding Oy, Espoo	4,78	1 558 943,39	22 040,98
Oy Samlink Ab, Espoo	1,64	23 208 084,66	4 676 098,46
Sp-Koti Oy, Espoo	5,78	-67 719,76	-254 787,60
Säästöpankkien Keskuspankki Oy, Espoo	6,24	49 900 508,20	1 961 894,28
Sp-Kiinnitysluottopankki Oy, Helsinki	5,43	74 695 315,45	4 077 325,71
Urbaanit Kodit Oy, Helsinki	15,79		
Yhteensä		249 694 153,34	17 964 732,59

*) Tilikauden 2017 oma pääoma ja voitto

***) Oma pääoma sisältää tilinpäätössiirtojen kertymän laskennallisella verovelalla vähennettynä. Yhdistelyperiaatteet on esitetty osana tilinpäätösperiaatteita.

MUUT LIITETIEDOT

6.1 Luottolaitoksen harjoittama notariaattitoiminta

Luottolaitoksen tarjoamat omaisuudenhoitopalvelut

Pankki tarjoaa sijoituspalvelulain 11§:n mukaista toimeksiantojen välittämistä ja toteuttamista, kaupankäyntiä omaan lukuun, omaisuudenhoitoa ja sijoitusneuvontaa ja rahoitusvälineiden säilytys- ja hoitopalvelua sekä tallelokeropalvelua ja niihin liittyviä palveluja.

Pankki tarjoaa omaisuudenhoitopalvelua

	2018	2017
	Pankin hallussa olevat asiakasvarat	Pankin hallussa olevat asiakasvarat
Täyden valtakirjan mukainen omaisuudenhoito	14 304 231,00	12 307 904,30
Yhteensä	14 304 231,00	12 307 904,30

6.2 Tilintarkastajan palkkiot

	2018	2017
Tilintarkastajan palkkiot toimeksiantoryhmittäin:		
Tilintarkastus	12 090,00	12 472,55
Muut palvelut		6 916,55
Yhteensä	12 090,00	19 389,10

6.3 Pitkäaikaissäästäminen

	2018		2017	
	Eur	Lkm	Eur	Lkm
Säästövarat yhteensä	116 785,35	40	110 721,05	40
Talletukset yhteensä	75 200,48	40	72 047,14	40
PS-tilit	75 200,48	40	72 047,14	40
Asiakasvarat yhteensä	41 584,87		38 673,91	
Osakkeet	640,00		883,38	
Rahastot	40 944,87		37 790,53	

6.4 Tilinpäätöksen jälkeiset tapahtumat

Pankin hallituksen tiedossa ei ole seikkoja, jotka olennaisesti vaikuttaisivat pankin taloudelliseen asemaan tilinpäätöksen valmistumisen jälkeiseltä ajalta.

Luettelo tilikauden aikana käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositelajeista

Kirjanpitokirjat	Säilytystapa
Pääkirja/päiväkirja	Elektroninen arkisto
Tasekirja	Sidottu kirja
Tositteet	Paperituloste
Reskontrat	
Asiakasreskontrat (koneelliset)	Elektroninen arkisto
Salkkukirjanpito	Elektroninen arkisto
Ostoreskontra	Paperitosite
Ostoreskontra (eOffice)	Elektroninen arkisto
Kassapäiväkirja	Atk-tuloste
Kassaraportit	Atk-tuloste
Palkkakirjanpito	Elektroninen arkisto
Käyttöomaisuusreskontra	Elektroninen arkisto
Johdannaisten reskontra	Excel-tiedosto

Käsin ylläpidettävät reskontrat

Vuokrasaamiset

Tositelajit

10	Maksuliiketilin tiliotteen tapahtumat
20	Ostolaskut
21	Toimitusjohtajan kulut
22	Henkilökunnan kulut
23	Ulkomaiset laskut
25	Ostolaskujen suoritukset
30	Ostolaskut, eOffice -pankit, ei-pankissa kiertävät laskut
51	Salkkukirjanpito
56	Konekieliset viennit muista reskontrista, QS-kassalla kirjattavat tapahtumat
58	Konekieliset kustannuspaikkojen väliset siirrot
60	Sisäisen laskennan tositteet
63	Voitonjako
61	Konekielinen sisäisen laskennan tietojen välitys
70	Muistiotositteet
71	Pääkirjakirjaukset
75	Palkkaviennit, maksetut palkat
80	Jaksotustositteet, purettavat viennit
82	Konekieliset laskennalliset erät
83	Konekieliset laskennalliset erät, palkat, lomapalkat
84	Konekieliset laskennalliset erät, palkat, sivukulut pl. sosiaaliturvamaksut
85	Poistot
88	Jaksotustositteet pysyvät viennit
99	Tuloksen kirjaus
100	Liitetietotosite

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus

Hyvinkäällä 7. päivänä helmikuuta 2019

Lammin Säästöpankin hallitus



Timo Virtanen



Jari Flinck



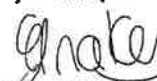
Juri Mattila



Antti Sipilä



Jyrki Aho



Eina Kyllönen



Sirpa Pietikäinen



Lauri Kalpala
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Hyvinkäällä 8. päivänä helmikuuta 2019



Otto Joki
tilintarkastaja, KHT
Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö